

รายการอ้างอิง

- กมล รอดคล้าย. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- คำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญรัตน์การพิมพ์. 2525.
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร: เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184 กรมการฝึกหัดครู, 2519.
- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2520.
- ไกรวิทย์ ชันฉศิริ. ดุริยางคศิลป์ปรีททัศน์ (ตะวันตก). กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2528.
- จารุณี กองพลพรหม. คติชนวิทยากับการเรียนการสอนภาษาไทย. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- จินตนา กล้ายประยงค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่เรียนด้วยวิธีสอนที่ใช้เพลงพื้นบ้าน และวิธีสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. ศิลปวัฒนธรรมจากเพลงพื้นบ้านถึงเพลงลูกทุ่ง. ชาวกรุง. 28 (มีนาคม 2521): 26-28.
- ฉวีวรรณ โพธิ์ตา. การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเพลงทำนองเพลงพื้นเมืองของไทยกับบทเพลงทำนองเพลงไทยสากล ประกอบการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพุทธมาลา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

- ชำนาญ แก้วคะตา. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการอนุรักษ์และสืบทอดคตินิยมบ้านอีสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ชวลี ชัชวาลกิจ. "โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. หนังสือเรียนภาษาไทย การเขียน 2 ท 042. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2524.
- ตุลิต น้าฝน. ความห่วงใยต่อเพลงชาวบ้าน. ศิลปวัฒนธรรม, 4 (ธันวาคม 2525): 59-63.
- ศรีศิลป์ บุญขจร. เพลงพื้นบ้านกับร้อยกรองสมัยใหม่. วารสารอักษรศาสตร์ 15 (กรกฎาคม 2524): 1-14.
- ทัศนีย์ ทานตวงษ์. คตินิยมบ้าน. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523.
- ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. การสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับคตินิยมวิทยา. เอกสารประกอบการสอน วิชาภาษาไทย 8. หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- ธนู บุญรัตพันธ์. นวัตกรรมประยุกต์วิทยาทางการสอนภาษาไทย. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 179 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรุงเทพมหานคร กรมการศึกษาดัดดศร, 2519.
- นวรรธ พันธุเมธา. หนังสือเรียนภาษาไทย ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย ท 092. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำชูสภา, 2526.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. เพลงพื้นบ้าน : แม่บทคตินิยม. สืบสานงานศิลป์ สร้างสรรหสิ่งดี. ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด กรุงเทพมหานคร: สมาพันธ์, 2532.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ภาษาไทยที่ถูกลืม. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, 2523.

- ประคอง กรวรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด, 2528.
- ประจักษ์ ประภาพิทยากร และคณะ. ภาษากับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2532.
- ประทีร เทพรานนท์. การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.
- ประภาศรี สีอำไพ. การสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2524.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินลิน. หนังสือเรียนภาษาไทย ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2532.
- ปราณี เลิศฤทธา. ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูภาษาไทยเกี่ยวกับการใช้
คติชนวิทยาในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ปราณี วงษ์เทศ. เพลงพื้นบ้าน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2 (เม.ย. - มิ.ย. 2521):
1-38.
- ปิยะศักดิ์ สิมทรัพย์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการใช้เกม และ เพลงประกอบการสอน
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ปองจิต อ่อนเฝ้า. ปัญหาการวัดผลและประเมินการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- พะยอม ไพบ่ชกฤษณะ. เพลงกล่อมเด็ก และ เพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง
16 จังหวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,
กระทรวงศึกษาธิการ.
- มุสสดี สุวังวัฒน์. ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการ
ใช้แหล่งวิทยาการชุมชน ในกรุงเทพมหานคร ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

- พงษ์ศิลป์ บุญนิवास. การวิเคราะห์เพลงไทยร่วมสมัยสำหรับเป็นแนวทางในการสอน
แต่คำประพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.
- พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช. กิจการพื้นบ้านกับการสอนภาษาไทย. เอกสารประกอบการสัมมนา
ภาษาไทยครูภาษาไทย จังหวัดบุรีรัมย์ (อัดสำเนา) 2532.
- พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง. การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ดีเด่น รางวัลพระราชทาน, วิทยานิพนธ์นิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พิชวี สายสิทธิ์. การศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.
- พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. บทเพลงสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2521.
- พูนพิศ อมาตยกุล. ดนตรีวิจักษ์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีของไทย เพื่อความชื่นชม
(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สยามสมัย, 2529.
- เพ็ญศรี คุ้ม และคณะ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน: ศิลปกรรม. กรุงเทพมหานคร: รวมรายงานวิจัย
ผลการค้นคว้า และบทความเนื่องในการประชุมสัมมนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลำดับที่ 10,
2528.
- ภาสกร เกิดอ่อน. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการเปิดวิชาเลือกภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. คติชาวบ้านอันถ้ำ 1 เพลงชาวบ้าน. สงขลา: โรงพิมพ์สงขลา, 2516.
- มนตรี คราโมท. การละเล่นของไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2497.
- ยุพิน พิพิธกุล. การขับบทเพลงประกอบการสอนคณิตศาสตร์. 2523. (อัดสำเนา)
- วัฒนา มัคคสมัน. การทดลองสอนโน้ตสากลเบื้องต้นโดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานแก่นักเรียน
ชั้นประถมปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

วิชาการ, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่ม 1.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา. 2523.

____. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524. กรุงเทพมหานคร:

อมรินทร์การพิมพ์, 2523.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2529.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2531.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ลาดพร้าว. 2531.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2524.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2424.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาอาจารย์ เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2531.

____. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาอาจารย์ เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

2531.

วิหุศ ไสภวงศ์. หนังสือเรียนภาษาไทย การอ่าน และพิจารณาวรรณกรรม ท 021.

กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำคุรุสภา, 2525.

สมจิตร กัลยาศิริ. การวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

สมพล ตูบุญชา. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหลักภาษาไทย ด้วยการสอนแบบบรรยาย

โดยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

- สมพันธ์ เลขะพันธุ์. ภาษากับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2527
- สมลักษณ์ สุตหอม. โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สมศักดิ์ สีนุระเวชย์ และจันทิมา พรหมโชติติกุล. การวัดผลและประเมินผล
การเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย,
หน่วยที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- สวณิต ยมภักย์. หนังสือเรียนภาษาไทย การพูด ท 011. กรุงเทพมหานคร:
องค์การห้าคุรุสภา, 2524.
- สิทธา พิณภูวกล และคณะ. หนังสือเรียนภาษาไทย วรรณคดีมรคก ท 033.
กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2524.
- สิริวรรณ สุวรรณอาภา. กิจกรรมการเรียนการสอน (1). เอกสารการสอนชุดระบบ
การเรียนการสอน. หน่วยที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- สุกัญญา ภักตราชัย. เพลงพื้นบ้านของไทย. เอกสารการสอนชุดศิลปะ การละเล่นและ
การแสดงพื้นบ้านของไทย. หน่วยที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- สุกัญญา สุจฉายา. เพลงปฎิพากย์ : การศึกษาเชิงวรรณคดีวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- _____ . เพลงปฎิพากย์: บทเพลงแห่งปฎิภาวะของชาวบ้านไทย กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ที่ระลึกงานคนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- สุจริต บัวพิมพ์. การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้าน
ของไทย. เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย.
หน่วยที่ 15 กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

สูงวิต เพียรชอบ. กลอนตอกสร้อย. เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาฯ 2531.

_____. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน ร่วมกับโครงการตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สูงวิต เพียรชอบ. กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทย หน่วยที่ 4. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

_____. หนังสือเรียนภาษาไทย การแสดงออกต่อหน้าประมุขชน ท 062. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำจุนสภา, 2524.

_____. หนังสือเรียนภาษาไทย ภาษาไทยเพื่อกิจกรรมการแสดง ท 061. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำจุนสภา, 2524.

สูงวิต เพียรชอบ, และสายใจ อินทร์พรหม. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

สุธิวงค์ หงส์ใหญ่ชัย, อุดม หนูทอง. หนังสือเรียนภาษาไทย การเขียน 1 ท 041. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

สุนทรี ดวงทิพย์. วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านคำบล่าไม้ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

สุปรียา มาลากาญจน์. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. นครศรีธรรมราช: โครงการตำรา และเอกสารวิชาการ, วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, 2528.

สุมาลย์ เรืองเดช. รำเหย้ย : เอกลักษณะของชาวพนมทวน. วัฒนธรรมไทย. 22 (มี.ค. 2526): 28-33.

_____. เพลงพื้นบ้าน. วัฒนธรรมไทย. 22 (ก.พ. 2526): 38-51.

_____. เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 171. หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู. 2518.

สุวรรณดา เกรียงไกรเพชร. เพลงพื้นบ้านกับกระบวนการอบรมทางสังคม. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องเพลงและการละเล่นพื้นบ้านล้านนา สหวิทยาลัยล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่ 8-10 สิงหาคม 2531. (เอกสารอัครสำเน).

โสภา ท่าเรือหลี่. การใช้บทเพลงประกอบการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนัสพิทยาคาร จังหวัดชลบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.

อดิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. มานุษยวิทยากับการศึกษา. สังคมศาสตร์กับการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522.

อนันต์ ศรีโสภา. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

อนุমানราชธน, พระยา. วัฒนธรรมเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515.

อมรา กล้าเจริญ. เพลงพื้นเมืองลำดัด. วัฒนธรรมไทย. 23 (เม.ย. 2527): 42-47.

อวยพร มลิทรานุกร. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519, หน้า 43.

อัจฉรา ทองหลาย. บทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

เอนก นาวิกมูล. การผลิตและการใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อการประชาสัมพันธ์. เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตงานประชาสัมพันธ์. หน่วยที่ 13 กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

_____. เพลงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ. เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะการละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. หน่วยที่ 8 กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

- เอนก นาวิกมูล. เพลงนอกศตวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, 2527.
- _____. เล่าเรื่องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. ศิลปวัฒนธรรม 4 (ธ.ค. 2525): 46-58.
- _____. สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิเศษ
หนังสือที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ นางทองอยู่ รัชชาพล
(แม่เพลง) ณ เมรุวัดเกาะสุวรรณาราม สะพานใหม่ กรุงเทพมหานคร, 2524.

ภาษาอังกฤษ

- Bliss, Hope Cynthia. "The Development of a Classification and Retrieval System to aid Teachers and Researchers in Organizing Folksongs for Integration into the Elementary School Curriculum". Dissertation Abstracts International 42 (December 1981) 2552-A.
- Curry, Beulah Agnes Bonner. "An Evaluation of African and Afro-American Music in Selected Elementary Music Textbook Series and Recommendations for Supplemental Song Materials". Dissertation Abstracts International 44 (July 1983) 99-A.
- John E. Freund. Statistics A First Course. 3rd ed. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1981.
- Seybold, C.D. 1975. Research in Music Behavior. New York: Teacher College Press.

ศูนย์วิทยุทวพย.กร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
 รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์	ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์พระนคร
2. อาจารย์ สายจินต์ อนุวงศ์นาวรัตน์	หมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนศรีวิชัย จังหวัดนครปฐม
3. อาจารย์ สิวกานต์ ปทุมสุด	ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยทวาราวดี วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
4. อาจารย์ จินตนา กล้ายประยงค์	ภาควิชาดนตรี (ดนตรีไทย) มหาวิทยาลัย ทวาราวดี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงราชบุรี
5. คุณเอนก นาวิกมูล	ฝ่ายวิชาการสาขาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านประจำ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า กรุงเทพมหานคร

การตรวจประเมินโครงการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม และเพิ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน
 ภาคกลาง 1 ท่าน คือ นายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

จังหวัดกาญจนบุรี

1. โรงเรียนเทพมงคลรังสี
2. โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์
3. โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง
4. โรงเรียนวิสุทธิรังสี

จังหวัดสุพรรณบุรี

1. โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย
2. โรงเรียนสงวนหญิงจังหวัดสุพรรณบุรี
3. โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา (อำเภอคอนเจดีย์)
4. โรงเรียนศรีประจันต์ เมธีประมุข
5. โรงเรียนอู่ทอง

จังหวัดราชบุรี

1. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
2. โรงเรียนสายธรรมจันทร์
3. โรงเรียนโพธารณาเสนีย์
4. โรงเรียนวัดเพลงโสภณศิริราษฎร์
5. โรงเรียนบางแพปฐมศึกษา

จังหวัดสมุทรสงคราม

1. โรงเรียนท้ายหาด
2. โรงเรียนถาวรานุกูล
3. โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย

จังหวัดเพชรบุรี

1. โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ
2. โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี

3. โรงเรียนท่ายางวิทยา
4. โรงเรียนบ้านลาดวิทยา

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. โรงเรียนประจวบวิทยาลัย
2. โรงเรียนหัวหิน
3. โรงเรียนทับสะแกวิทยา
4. โรงเรียนเมืองปราณบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

24 มกราคม 2533

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน อาจารย์ภาษาไทย และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ด้วยดิฉัน นางนิภา อุดมโชค นิสิตปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย
ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำ
เสนอโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย"
จึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามที่แนบมาด้วยนี้แล้ว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม
ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชา
ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางนิภา อุดมโชค)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ 020705/0269

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5
ถนนศรีสุริยวงศ์ จังหวัดราชบุรี 70000

22 มกราคม 2533

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด

ด้วย นางนิภา อุคมโชค นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การนำเสนอ
โครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" จาก
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

ในการนี้จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยการแจกแบบสอบถามแก่ครูภาษาไทยและ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนี้ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ หวังว่าคงได้รับความ
ร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ด.

(สวัสดี ดวงจันทร์)

ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5

งานบริหารทั่วไป

โทร.ราชบุรี 032-337343

ตัวอย่างแบบสอบถามครูภาษาไทย

เรื่อง

การนำเสนอโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ตอนที่ 1 ความคิดเห็น การปฏิบัติ และความต้องการในการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย

- ก. ด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ข. ด้านเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ค. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ง. ด้านการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย
- จ. ด้านวิธีการวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับครูภาษาไทย)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 21 - 25 ปี () 25 - 30 ปี

() 30 - 35 ปี () 36 - 40 ปี

() 40 - 45 ปี () 45 - 50 ปี

() มากกว่า 50 ปี

3. วุฒิต่างการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

() ปริญญาโทหรือเทียบเท่า () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. ประสบการณ์ในการสอนภาษาไทย

() 1 - 5 ปี () 5 - 10 ปี

() 11 - 15 ปี () 15 - 20 ปี

() มากกว่า 20 ปี

5. จำนวนคาบที่สอนในหนึ่งสัปดาห์

() 1 - 6 คาบ () 7 - 12 คาบ

() 13 - 18 คาบ () 19 - 24 คาบ

() มากกว่า 25 คาบ

6. ระดับชั้นที่สอนในปัจจุบัน

() เฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

() ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

7. ประสบการณ์ด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลาง (ตอบได้หลายข้อ)

- () เคยศึกษาเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาจากสถานศึกษา
- () เคยเข้ารับการอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- () เคยศึกษาด้วยตนเอง เช่น ศึกษาจากห่อเพลงแม่เพลง ศึกษาจากแถบบันทึกเสียง
- () เคยสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น วิชาภาษาไทยเพื่อกิจกรรมการแสดง วิชาภาษากับวัฒนธรรม
- () เคยเป็นผู้จัดการแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- () ไม่เคยมีความรู้หรือศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาก่อนเลย
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ท่านร้องได้ (ตอบได้หลายข้อ)

() เพลงเดินกำ	() เพลงฉ่อย
() เพลงเทพทอง	() เพลงอินทขลุ่ย
() เพลงเรือ	() เพลงเหย่ย
() เพลงหวงมาลัย	() เพลงระบำบ้านไร่
() เพลงปรบไก่	() ลำตัด

9. ความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง (ในข้อ 8)

- () ร้องได้ดี
- () ร้องได้เล็กน้อย
- () ร้องไม่ได้เลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็น การปฏิบัติ และความต้องการในการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบ
การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตาม
ลำดับมากที่สุดที่ท่านเลือกคือ

- 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับมากที่สุด
3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับมาก
2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับน้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับน้อยที่สุด
หรือเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่เคยปฏิบัติ ไม่ต้องการนำมาใช้เลย

เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ร้องได้ตอบ
กันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง มีลูกคู่ร้องรับ ซึ่งนิยมร้องกันแถบจังหวัดในภาคกลาง เช่น จังหวัด
สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง อยุธยา นครปฐม ราชบุรี ปทุมธานี ฯลฯ ได้แก่ เพลง
เดินกำ เพลงฉ่อย เพลงเทพทอง เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเหย่ย เพลงพวงมาลัย
เพลงระบำบ้านไร่ เพลงปรบไก่ และลำตัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. ด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ท่านมีความคิดเห็นในด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพื่อประกอบการสอนวิชาภาษาไทยในข้อต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด				
1.	เพื่อใช้ประกอบเนื้อหาในบทเรียน				
2.	เพื่อใช้ฝึกทักษะทางภาษาและทบทวนเนื้อหาวิชา				
3.	เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีและรวดเร็วขึ้น				
4.	เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น				
5.	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่				
6.	เพื่อให้นักเรียนรู้ซึ่งถึงคุณค่าเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น				
7.	เพื่ออนุรักษ์ สืบทอด ส่งเสริม และเผยแพร่เพลงพื้นบ้านภาคกลางอันเป็นมรดกของชาติให้คงอยู่สืบไป				

ข้อที่	ข้อความ	การปฏิบัติ				ความต้องการนำมาใช้			
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด
		4	3	2	1	4	3	2	1
6.	จัดการแสดงเพลงเรือในเทศกาล ลอยกระทง ที่ศูนย์วัฒนธรรมประจำ จังหวัดหรือในชุมชนต่าง ๆ ที่จัดงาน วันลอยกระทง								
7.	จัดทัศนศึกษาชมการแสดงเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางที่ศูนย์วัฒนธรรมหรือศูนย์ สังคีตศิลป์หรือสถานที่อื่น ๆ								
8.	จัดงาน "วันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง" โดยให้มีการแสดงเพลง พื้นบ้านภาคกลาง การจัดนิทรรศการ การประกวดร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ฯลฯ								

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและส่งเสริมการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ท่านคิดว่า การใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีปัญหาในด้านต่อไปนี้หรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร

1. ด้านเนื้อหาวิชาภาษาไทยในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ทุทธศักราช 2524 ต่อการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

3. ด้านสื่อการสอนประเภทตำรา เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งวิทยาการที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

4. ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบสอบถามนักเรียน

เรื่อง

การนำเสนอโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ตอนที่ 1 ความคิดเห็น การปฏิบัติ และความต้องการในการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ประกอบด้วย

- ก. ด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ข. ด้านเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่ใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ค. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ง. ด้านการนำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย
- จ. ด้านการวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
ที่เกี่ยวข้องกับตัวท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 12 - 14 ปี () 14 - 16 ปี

() 16 - 18 ปี () 18 - 20 ปี

3. อาชีพของบิดา

() รับราชการ () รับจ้าง

() เกษตรกรรม () ค้าขาย

() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. อาชีพของมารดา

() รับราชการ () รับจ้าง

() เกษตรกรรม () ค้าขาย

() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. ระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

6. กลุ่มวิชาภาษาไทยที่ชอบมากที่สุด คือ

() วรรณคดี () การใช้ภาษา

() หลักภาษา

7. ระดับคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยในภาคเรียนที่ผ่านมา คือ

() 3.00 - 4.00 () 2.00 - 2.99

() 1.00 - 1.99 () ต่ำกว่า 1.00

8. เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ท่านชอบและเคยฟัง คือ (ตอบได้หลายข้อ)

☐ เพลง เต็มกำ	☐ เพลง ฉ่อย
☐ เพลง เทพทอง	☐ เพลง อีแซว
☐ เพลง เรือ	☐ เพลง เหย่ย
☐ เพลง หวงมาลัย	☐ เพลง ระบำบ้านไร่
☐ เพลง ปรบไถ่	☐ ลำตัด

9. แหล่งที่ได้ฟังเพลงพื้นบ้านภาคกลาง คือ (ตอบได้หลายข้อ)

☐ วิทยุ	☐ โทรทัศน์
☐ วิดีโอ	☐ การแสดงของนักแสดงอาชีพ
☐ แลบบันทึกเสียง	☐ พ่อเพลงแม่เพลงในท้องถิ่น
☐ ครูร้องประกอบการสอนในห้องเรียน	
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

10. กิจกรรมเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่เคยเข้าร่วมคือ (ตอบได้หลายข้อ)

☐ เป็นสมาชิกชุมนุมภาษาไทยหรือชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียน
☐ ร่วมมือในการแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่โรงเรียนจัดขึ้น
☐ ร่วมมือในการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
☐ เข้าชมการแสดงและนิทรรศการเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่จัดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็น การปฏิบัติ และความต้องการในการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบ
การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงตาม
ลำดับมากที่สุดที่ท่านเลือกคือ

- 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับมาก
2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับน้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเหมาะสม หรือปฏิบัติ หรือต้องการนำมาใช้ในระดับน้อยที่สุด
หรือเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่เคยปฏิบัติ ไม่ต้องการนำมาใช้เลย

เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ร้องได้คอบ
กันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง มีลูกคู่ร้องรับ ซึ่งนิยมร้องกันแถบจังหวัดในภาคกลาง เช่น จังหวัด
สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง อยุธยา นครปฐม ราชบุรี ปทุมธานี ฯลฯ ได้แก่ เพลง
เดินกำ เพลงฉ่อย เพลงเทพทอง เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเหย่ย เพลงพวงมาลัย
เพลงระบำบ้านไร่ เพลงปรบไก่ และลำตัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. ด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ท่านมีความคิดเห็นในด้านความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายในการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพื่อประกอบการสอนวิชาภาษาไทยในข้อต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด				
1.	เพื่อใช้ประกอบเนื้อหาในบทเรียน				
2.	เพื่อใช้ฝึกทักษะทางภาษาและทบทวนเนื้อหาวิชา				
3.	เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีและรวดเร็วขึ้น				
4.	เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น				
5.	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่				
6.	เพื่อให้นักเรียนรู้ซึ่งถึงคุณค่า เพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น				
7.	เพื่ออนุรักษ์ สืบทอด ส่งเสริม และ เผยแพร่ เพลงพื้นบ้านภาคกลางอันเป็นมรดกของชาติให้คงอยู่สืบไป				

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อที่	ข้อความ	การปฏิบัติ				ความต้องการนำมาใช้			
		มาก	มาก	น้อย	น้อย	มาก	มาก	น้อย	น้อย
		ที่สุด			ที่สุด	ที่สุด			ที่สุด
		4	3	2	1	4	3	2	1
6.	จัดการแสดงเพลงเรือในเทศกาล ลอยกระทง ที่ศูนย์วัฒนธรรมประจำ จังหวัดหรือในชุมชนต่าง ๆ ที่จัดงาน วันลอยกระทง								
7.	จัดทัศนศึกษาชมการแสดงเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางที่ศูนย์วัฒนธรรมหรือศูนย์ สังคีตศิลป์หรือสถานที่อื่น ๆ								
8.	จัดงาน "วันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง" โดยให้มีการแสดงเพลง พื้นบ้านภาคกลาง การจัดนิทรรศการ การประกวดร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ฯลฯ								

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการ เรียนการสอนวิชา ภาษาไทย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นอย่าง เสรี เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและส่งเสริมการใช้ เพลง พื้นบ้านภาคกลางในการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย

ท่านคิดว่า การใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีปัญหา ในด้านต่อไปนี้หรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร

1. ด้านเนื้อหาวิชาภาษาไทยในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ต่อการนำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้

ปัญหา

.....

.....

ข้อ เสนอแนะ

.....

.....

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อ เสนอแนะ

.....

.....

3. ด้านสื่อการสอนประเภทตำรา เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งวิทยาการที่เกี่ยวกับ เพลง พื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

4. ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ปัญหา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบประเมินโครงการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินความคิดเห็นโครงการที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง จากการพิจารณาโครงการที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้อย่างไร กรุณาทำเครื่องหมาย

✓ ในช่องที่เห็นสมควร

ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. หลักการและเหตุผล			
2. วัตถุประสงค์			
3. เนื้อหา			
4. กิจกรรมการสอน			
5. ผู้รับผิดชอบโครงการ			
6. การประเมินผล			

แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวอย่างโครงการที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
ในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง จากการพิจารณาตัวอย่างโครงการที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ในการสอนวิชาภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้อย่างไร กรุณาทำ
✓ ในช่องที่เห็นสมควร

ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. ชื่อโครงการ			
2. หลักการและเหตุผล			
3. วัตถุประสงค์			
4. เนื้อหา			
5. กิจกรรมการสอน			
6. การประเมินผล			

ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
7. แนวทางในการจัดกิจกรรม			
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ			

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7 ธันวาคม 2533

เรื่อง ขอความร่วมมือในการออกแบบสัมมนา

เรียน หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยที่นับถือ

ดิฉัน นางนิภา อุดมโชค นิสิตปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชา
มัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจในการนำเสนอโครงการการ
ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึง
จำเป็นต้องขอร้องขอความร่วมมือจากท่านในการออกแบบสัมมนา เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือ
ในการวิจัย คำตอบของท่านมีค่าสูงยิ่ง จึงใคร่ขอความกรุณา โปรดตอบคำถามครบทุกข้อ
และตามสภาพความเป็นจริง

หวังว่าได้รับความกรุณาในความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางนิภา อุดมโชค)

หมายเหตุ เมื่อท่านออกแบบสัมมนาฉบับนี้แล้ว โปรดส่งคืนตามที่อยู่ซึ่งเขียนไว้ด้านหลัง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทย

1. การนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

2. ท่านคิดว่า การนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย มีประโยชน์อย่างไร

1.

2.

3.

4.

5.

3. ท่านคิดว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการสอนวิชา

ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คืออะไร

1.

2.

3.

4.

5.

4. ท่านคิดว่า เพลงพื้นบ้านภาคกลางต่อไปนี้ เพลงใดควรนำมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (จงใส่หมายเลขหน้าข้อความลำดับ ความเห็นสมควรนำมาใช้)

☐ เพลงเกี่ยวข้าว	☐ เพลงพิชฐาน
☐ เพลงชาวนา	☐ เพลงเรือ
☐ เพลงเดินกำ	☐ เพลงเหย่ย
☐ เพลงแม่ศรี	☐ เพลงพวงมาลัย
☐ เพลงสำหรับเด็ก	☐ เพลงร่อยพรรษา
☐ เพลงยี่ว	☐ เพลงแห่นางแมว
☐ เพลงฉ่อย	☐ เพลงระบำบ้านไร่
☐ เพลงเทพทอง	☐ เพลงปรบไก่
☐ เพลงอีแซว	☐ ลำตัด

5. ท่านสามารถร้อง เพลงพื้นบ้านภาคกลางในข้อต่อไปนี้ได้หรือไม่ (จงขีด ✓ ลงหน้าชื่อเพลงที่ท่านร้องได้)

☐ เพลงเกี่ยวข้าว	☐ เพลงพิชฐาน
☐ เพลงชาวนา	☐ เพลงเรือ
☐ เพลงเดินกำ	☐ เพลงเหย่ย
☐ เพลงแม่ศรี	☐ เพลงพวงมาลัย
☐ เพลงสำหรับเด็ก	☐ เพลงร่อยพรรษา
☐ เพลงยี่ว	☐ เพลงแห่นางแมว
☐ เพลงฉ่อย	☐ เพลงระบำบ้านไร่
☐ เพลงเทพทอง	☐ เพลงปรบไก่
☐ เพลงอีแซว	☐ ลำตัด

6. โรงเรียนของท่านเปิดสอนรายวิชาเลือกในข้อใดบ้าง

- ท 011 การพูด
- ท 021 การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม
- ท 022 วรรณกรรมปัจจุบัน
- ท 031 ประวัติวรรณคดี 1
- ท 032 ประวัติวรรณคดี 2
- ท 033 วรรณคดีมรดก
- ท 034 การพิจารณวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง
- ท 041 การเขียน 1
- ท 042 การเขียน 2
- ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม
- ท 061 ภาษาไทยเพื่อกิจกรรมการแสดง
- ท 062 การแสดงออกต่อหน้าประชุมชน
- ท 071 ภาษาไทยเพื่อประโยชน์เฉพาะ
- ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น
- ท 091 ลักษณะควรรู้เกี่ยวกับภาษาไทย
- ท 092 ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย

7. ท่านคิดว่า วิธีการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรใช้วิธีการใดบ้าง

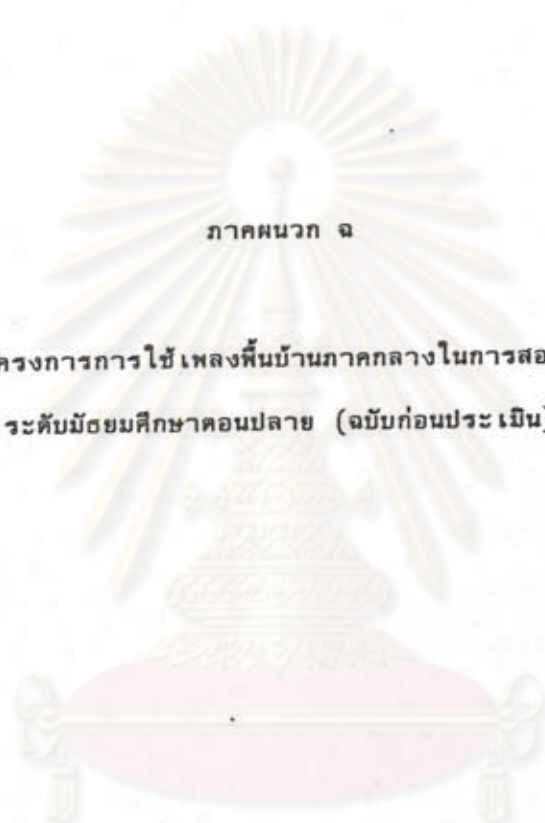
- ใช้วิธีการนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่มีเนื้อเพลงสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในบทเรียนมาประกอบการสอน
- ใช้วิธีการแต่งบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางขึ้นเองเพื่อประกอบบทเรียนโดยตรง
- ใช้วิธีการนำบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่มีเนื้อร้องทั่ว ๆ ไปมาประกอบการสอน
- ใช้วิธีการประยุกต์บทร้อยกรองในบทเรียนให้เป็นกลอนเพลงพื้นบ้านภาคกลางแล้วขับร้องตามทำนองเพลงพื้นบ้านภาคกลางนั้น
- ใช้วิธีการนำทำนองเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาขับร้องบทร้อยกรองในบทเรียน

8. โรงเรียนของท่านเคยจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลางหรือไม่
- () เคยจัด จำนวน ครั้ง
- () ไม่เคยจัด

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

การนำเสนอโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับก่อนประเมิน)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนำเสนอโครงการการใช้แหล่งพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาย่อมมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดความหมายและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน เป็นประการสำคัญ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความกระจ่าง ในเนื้อหาอื่น ๆ ทุกแขนง ดังนั้นในการสอนวิชาภาษาไทยควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ดังที่ บุญเหลือ เทพสุวรรณ (2523: 99) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิชาภาษาไทยว่า ถ้าต้องการ ปรับปรุงการศึกษาให้มีความหมายแก่ชีวิตก็จะต้องรีบเร่งปรับปรุงการสอนภาษาไทยโดยเร็วที่สุด เพราะภาษาไทยเป็นชีวิตของชาติ เป็นศูนย์รวมความคิดของชาติ และภาษาเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพเกือบทุกด้าน ด้วยเหตุนี้ครูจึงควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสอนวิชา ภาษาไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนให้มากที่สุด เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การ สอนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ครูภาษาไทยจึงควรเลือกสรรวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและ ตัวผู้เรียน ดังที่ สุจริต เทียรชอบ (2531: 157) ได้กล่าวว่า ครูภาษาไทยที่ดีควรหลีกเลี่ยง และนำวิธีการสอนต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสุขสนทนและบรรยากาศในการ เรียน การสอนมีชีวิตชีวาขึ้น โดยไม่พยายามใช้วิธีการเดียวซ้ำซากและต้องทำตนเป็นนักมายากล มีการ นำวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาสอน นักเรียนจะเกิดความตื่นตาตื่นใจ กระตือรือร้นที่จะร่วม กิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงไปในขณะเดียวกัน นอกจากครูจะเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมแล้วยังต้องพิจารณาถึงตัวผู้เรียนอีกด้วย ครูภาษาไทย จำเป็นต้องเรียนรู้จิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยรุ่นถึงการพัฒนาการใน ด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับตัวผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงควรนำกิจกรรมต่าง ๆ มาประกอบการสอน เช่น กิจกรรมการนำเพลงมาประกอบการสอน ซึ่งจะช่วยให้บทเรียนน่าสนใจและมีความหมายยิ่งขึ้น ทำให้บรรยากาศสนทนสนทนเพลิดเพลินไม่ เบื่อหน่าย และยังช่วยพัฒนาให้นักเรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางภาษา ส่งเสริมการใช้ ทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน นอกจากนั้นยังเป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาการของนักเรียนทางด้านอารมณ์ได้ดียิ่งอีกด้วย

การนำเพลงมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสามารถนำทำนองเพลงประเภทต่าง ๆ มาใช้เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนได้ทุกประเภท เช่น ทำนองเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง ฯลฯ เพลงพื้นบ้านภาคกลางก็เป็นทำนองเพลงอีกทำนองหนึ่ง ซึ่งครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะเพลงพื้นบ้านภาคกลางมีทำนองลีลาต่าง ๆ มีความไพเราะ สนุกสนาน เข้าใจ และบทร้องก็เรียบเรียงด้วยถ้อยคำเรียบง่ายแต่สละสลวย ก็นความ และชวนคิด ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและจดจำได้ดี นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์ ถ่ายทอด ส่งเสริม และเผยแพร่เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งเป็นศิลปะทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของชาติให้คงอยู่สืบไป การนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนับว่ามีคุณค่าและมีประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บทเรียนภาษาไทยน่าสนใจยิ่งขึ้น นักเรียนจดจำเนื้อหาได้แม่นยำ
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการใช้ภาษาไทยได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนฝึกการใช้ปฏิภาณและไหวพริบในการเขียนและตอบโต้คำถาม
4. เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาการทางด้านอารมณ์ให้ เป็นคนที่มีจิตใจว่า เรียงแจ่มใส และมีความซาบซึ้งในเสียงเพลง
5. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ และฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง
6. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงลักษณะของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งเป็นศิลปะทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน
7. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพื่อช่วยกันอนุรักษ์ ถ่ายทอด ส่งเสริม และเผยแพร่ให้คงอยู่สืบต่อไป
8. เพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายขั้นตอน เช่น ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นตอนการเรียนการสอน ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นวัดและประเมินผล

เนื้อหา

เนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกต่าง เอื้ออำนวยต่อการนำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางมาประกอบการสอน โดยการนำมาจัดกิจกรรมประกอบการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และการจัดกิจกรรมนั้น สามารถจัดได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน เนื้อหาวิชาภาษาไทยซึ่งนำมาจัดโครงการการใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

1. การฝึกทักษะการใช้ถ้อยคำสำนวนไทยให้มีประสิทธิภาพด้วยบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
2. การศึกษาแต่งคำประพันธ์จากฉันทลักษณ์หรือรูปแบบของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
3. การเรียนรู้เรื่องคำ ได้แก่ การอ่านออกเสียงคำ การเขียนสะกดคำ และการใช้ คำให้ตรงความหมาย

4. การนำทำนอง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่สัมพันธ์กับ เนื้อหาในบท เรียนมาประกอบการ เรียนการสอน เช่น นำเพลงเดินคำมาประกอบการสอนบทร้อยกรอง เรื่องควรแก่สรร เสริฐ กราวคือชานา

5. การเรียนประเพณีไทยภาคกลางด้วยบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
6. การจัดงาน "วันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านภาคกลาง" โดยให้มีการแสดง เพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง การจัดนิทรรศการ การประกวดร้อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ฯลฯ

นอกจากนี้เนื้อหาวิชาภาษาไทยที่สามารถนำมาจัดโครงการการใช้ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ในการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้

1. การจับใจความสำคัญจากการฟังบท เพลงพื้นบ้านภาคกลางจากแถบบันทึกเสียง
2. การฟัง เพื่อความเพลิดเพลินและเพื่อความจรรโลงใจ
3. การใช้วิจารณ์ผู้แต่งในการฟัง โดยสรุปสาระที่ได้จากการฟังบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง จากแถบบันทึกเสียง
4. การประ เหมินคำหลังจากการฟังอภิปราย เรื่องที่ เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
5. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำในบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
6. การพูด เมื่อ ไม้มน้าวใจให้ผู้ฟัง เห็นคุณค่าของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
7. การอ่าน เพื่อศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลางตามหัวข้อที่ครูมอบหมาย

8. การเขียนบันทึกข้อความจากการสัมภาษณ์พ่อ เพลงแม่ เพลงหรือวิทยากร เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านในท้องถิ่น
 9. การจำแนกชนิดของคำจากคำที่ปรากฏในบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 10. การเรียนรู้เรื่องคำ ได้แก่ การอ่านออกเสียงคำ การเขียนสะกดคำ และการใช้ คำให้ตรงความหมาย
 11. การเรียนรู้คำราชาศัพท์จากบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 12. การรวบรวมคำศัพท์และคำแปล ในกิจกรรมท้ายบท เรียน เป็น เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- ทำนองต่าง ๆ
13. การทำแบบฝึกหัด เรื่องสำนวน เปรียบเทียบ คำอุปมาอุปไมย จากบท เพลงพื้นบ้าน ภาคกลางที่กำหนดให้
 14. การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพยางค์จากบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 15. การ เรียน เรื่องคำและประโยคจากบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 16. การศึกษาและ เปรียบ เทียบศิลปะการประพันธ์ในด้านฉันทลักษณ์ การสรรคำใช้ การ เล่นคำ และคำ เปรียบ เทียบจากบท ร้อยกรอง ในบท เรียนกับบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 17. นำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่กล่าวถึง ในบท เรียนมาประกอบการ เรียนการสอน เช่น นำ เพลงปรบไก่ มาประกอบการสอน เรื่องพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้า อยู่หัว เรื่องจดหมายเหตุทรงจำของกรมหลวงนรินทร เทวี
 18. นำ เนื้อหาหรือแนวคิดในบท เรียนมาแต่ง เป็นบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น บท ลำตัดว่าด้วย เรื่องสมุนไพรรประกอบการสอน เรื่องหมากพลู
 19. นำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่มี เนื้อร้อง เกี่ยวข้องกับ เนื้อหาในบท เรียนมาประกอบการสอน เช่น เพลงฉ่อยชุดตีหมากฝั้วประกอบการสอน เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน
 20. นำ เนื้อร้องในบท ร้อยกรองมาแต่ง เป็นทำนอง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น บท ร้อยกรองเรื่อง น้ำตา เป็นทำนอง เพลงฉ่อย
 21. การฝึกรับทราบในกล่ม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 22. การเขียนรายงาน เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ปรากฏ ในวรรณคดีมรดก เช่น เพลงปรบไก่ เพลงเทพทอง ในวรรณคดี เรื่องอิเหนา ขุนช้างขุนแผน
 23. การอ่านและพิจารณาคุณค่านิยมของสังคมที่ปรากฏ ในบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

24. การแต่งคำประพันธ์ตามความคิดเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น บรรยายพระคุณของแม่ เป็นบทเพลงหวงมาลัย เนื่องในวันแม่แห่งชาติ
25. การฟัง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ปรากฏในบท เรียง
26. การศึกษาภาษิตและคำพังเพยจากบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
27. การหุ้ดแนะนำการแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
28. การศึกษาค้นคว้า เบื้องต้นโดยการ เก็บและบันทึกข้อมูลจากการอ่านหนังสือ เอกสาร สื่อมวลชน และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
29. จัดแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันสุนทรภู่ ฯลฯ
30. จัดประกวดการแต่ง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
31. เก็บศึกษารวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
32. จัดได้ว่าทีในผู้คดีที่เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
33. เชิญวิทยากรหรือพ่อ เพลงแม่ เพลงมาร่วมอภิปรายในหัวข้อ " เพลงพื้นบ้าน : อนุจารย์จริงหรือ" หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
34. จัดกิจกรรมแสดง เพลง เรือใน เทศกาลลอยกระทงที่ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด หรือในชุมชนต่าง ๆ ที่จัดงานวันลอยกระทง
35. จัดทัศนศึกษาชมการแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ศูนย์วัฒนธรรมหรือศูนย์สังคีตศิลป์ หรือสถานที่อื่น ๆ

กิจกรรมการสอน

1. การฝึกทักษะการใช้ถ้อยคำสำนวนไทยให้มีประสิทธิภาพด้วยบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
 - 1.1 ให้นำบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด ฯลฯ ที่มีเนื้อหาในบท เพลงเกี่ยวกับสำนวนไทย คำพังเพย สุภาษิต มาให้นักเรียนฟังเพื่อนำเข้าสู่บท เรียง
 - 1.2 ให้นำเนื้อหาเกี่ยวกับถ้อยคำ สำนวนไทย สุภาษิต คำพังเพยมาแต่ง เป็น บท เพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ เช่น ทำนอง เพลง เพลงเหย่ย เพลงเรือ เพลงหวงมาลัย ลำตัด ฯลฯ

1.3 ครูให้นักเรียนบอกความหมายของถ้อยคำ ส่วนวนไทย สุภาสิต คำพ้องเพย ที่ได้ฟังจากบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ

1.4 ครูให้นักเรียนค้นคว้า ศึกษา และรวบรวมบทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ทำนองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับส่วนวนไทย สุภาสิต คำพ้องเพย จากคำรา เภกสาร สื่อมวลชน แลฉบับที่ก เสียง เป็นต้น

ผู้วิจัยนำกิจกรรมในข้อ 1.2 มานำเสนอเป็นตัวอย่างโครงการ คือ โครงการ "ต่อเติมส่วนวน สุภาสิต คำพ้องเพย เป็นเพลงเหย่ยเมืองกาญจน์" ใช้เวลาประมาณ 1 คาบ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ครูนำแผนภูมิ เพลงเหย่ยที่แต่งขึ้นโดยให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญ และความหมายของส่วนวน สุภาสิต คำพ้องเพย ให้นักเรียนอ่านและฝึกร้องพร้อมกัน
2. ครูนำภาพขนาด 18" x 20" ซึ่งเกี่ยวกับส่วนวน สุภาสิต คำพ้องเพย ให้นักเรียนดูทีละภาพ และบอกใบ้คำทายภาพเป็นเพลงเหย่ย เมื่อครูร้องจบแล้วให้นักเรียนทาย ส่วนวนจากภาพนั้น (ใช้ภาพประมาณ 5- 6 ภาพ)
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มแล้ว ให้หาส่วนวน สุภาสิต คำพ้องเพย ซึ่งมีความหมายตรงกับส่วนวนในแถบประโยคที่ครูร้องเป็นเพลงเหย่ยให้ฟังให้มากที่สุด ครูร้องให้ฟัง ทีละแถบประโยค แล้วให้นักเรียนหาส่วนวนที่มีความหมายตรงกันใช้เวลาครั้งละ 3 นาที
4. ให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงได้ตอบส่วนวน สุภาสิต คำพ้องเพยกันเป็น เพลงเหย่ย ต้องการให้คนใดตอบส่วนวนของคนก็นำผ้าไปคล้องคอคนนั้น
5. ครูนำเพลงเหย่ยที่แต่งขึ้นซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับส่วนวนที่บิ้นคำพวกเดียวกัน โดยเว้นช่องว่าง หน้า หรือ กลาง หรือหลังไว้ให้นักเรียนเติมให้ถูกต้อง เช่น ส่วนวนเกี่ยวกับ ปาก ได้แก่ ปากกล้า ปากไม่มีหูรูด ปากเปราะ ติสปีปาก ฯลฯ
6. ให้นักเรียนเลือกส่วนวนในบทเพลงเหย่ยคนละ 1 ส่วนวน ทาความหมาย แล้วผูกประโยคสร้างสถานการณ์ให้เหมาะสมกับส่วนวนนั้น และวาดภาพประกอบส่วนวนให้ สวยงามบนกระดาษขนาด 6" x 8" ใช้เวลา 1 สัปดาห์ หัวหน้าขึ้นรวบรวมแล้วเขียนเล่ม ส่งครู

2. การฝึกแต่งคำประพันธ์จากฉันทลักษณ์หรือรูปแบบของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

2.1 ให้นักเรียนฝึกแต่งคำประพันธ์ ประเภท กลอนดอกสร้อย จากฉันทลักษณ์ หรือรูปแบบของ เพลงพวงมาลัย

2.2 ให้นักเรียนฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภท กลอนสุภาพจากฉันทลักษณ์หรือรูปแบบ ของ เพลงฉ่อย

2.3 ให้นักเรียนฝึกแต่งคำประพันธ์ด้วยฉันทลักษณ์ของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ทำนองต่าง ๆ เช่น ฝึกแต่งเพลงเดินกำ เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย เพลงอีแซว ฯลฯ

2.4 ให้นักเรียนฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 จากฉันทลักษณ์ หรือรูปแบบของ เพลงเหย่ย

ผู้วิจัยนำกิจกรรมในข้อ 2.1, 2.2 มานำเสนอเป็นตัวอย่างโครงการ คือ โครงการ "แต่งบทร้อยกรอง ด้วยทำนองเพลงพื้นบ้าน เพื่อการอนุรักษ์" ใช้เวลา 2 คาบ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การฝึกแต่งกลอนดอกสร้อยจาก เพลงพวงมาลัย

1.1 ครูนำ เพลงพวงมาลัยมาเปิดให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนฝึกซ้อม

1.2 ครูนำแผนภูมิลักษณะคำกลอนและตัวอย่าง เพลงพวงมาลัยให้นักเรียน ศึกษาลักษณะข้อบังคับ และฝึกร้อง เพลงพวงมาลัย

1.3 ครูนำแผนภูมิลักษณะคำกลอนและตัวอย่างกลอนดอกสร้อย ให้นักเรียน ศึกษาลักษณะข้อบังคับ และ เปรียบเทียบกับกลอน เพลงพวงมาลัยว่า เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

1.4 ให้นักเรียนฝึกแต่ง เพลงพวงมาลัย โดยเลือกคำที่กำหนดให้เติมลงใน ช่องว่างของบท เพลงพวงมาลัย

1.5 ครูถ่ายเอกสาร เพลงพวงมาลัยในคอลัมน์ ส่วนวนชายและส่วนหญิง จากวารสารสตรีสาร แจกให้นักเรียนคนละ 1 บท แล้วให้นักเรียนแปลกลอน เพลงพวงมาลัย ให้เป็นกลอนดอกสร้อย

1.6 ให้นักเรียนแต่งกลอนดอกสร้อยในหัวข้อที่ครูกำหนดให้ เช่น นึกเอ๋ย นักเรียน รถเอ๋ยรถติด ป้าเอ๋ยป้าสงวน ฯลฯ

2. การฝึกแต่งกลอนสุภาพจากเพลงฉ่อย

- 2.1 ครูเปิดเพลงฉ่อยสำนวนของพ่อ เพลงแม่ เพลงให้นักเรียนฟังและฝึกร้องตาม
- 2.2 ครูให้นักเรียนศึกษาลักษณะคำกลอนเพลงฉ่อยจากแผนผังคำประพันธ์
- 2.3 ครูนำแผนผังลักษณะคำกลอนสุภาพให้นักเรียนดู และให้เปรียบเทียบลักษณะข้อบังคับกับเพลงฉ่อยว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- 2.4 ครูแต่งเพลงฉ่อย 1 สำนวน โดยเว้นช่องว่างไว้ แล้วให้นักเรียนเลือกคำที่กำหนดให้เติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง
- 2.5 ครูแต่งเพลงฉ่อย 1 สำนวน แล้วให้นักเรียนแต่งได้ตอบเป็นกลอนสุภาพ

3. การรวบรวมเพลงพื้นบ้านภาคกลางสำนวนต่าง ๆ จากวารสารสตรีสาร ใช้วิธีการถ่ายเอกสารแล้วรวบรวมเย็บเล่มโดยแยกตามสำนวนเพลง เช่น สำนวนเพลงหงวมาลัย เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเรือ ลำตัด ฯลฯ ใช้เวลา 1 ภาคเรียน

3. การเรียนรู้เรื่องคำ ได้แก่ การอ่านออกเสียงคำ การเขียนสะกดคำ การใช้คำให้ตรงความหมาย

- 3.1 ให้นักเรียนศึกษาการออกเสียงคำของพ่อ เพลงแม่ เพลงที่ได้ฟังเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ จากแถบบันทึกเสียง
- 3.2 ครูนำเนื้อหาเรื่องการอ่านออกเสียงคำ การเขียนสะกดคำ และการใช้คำให้ตรงความหมาย มาแต่งเป็นบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ เช่น ทำนองเพลงหงวมาลัย เพลงเรือ เพลงฉ่อย ลำตัด ฯลฯ
- 3.3 ให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำที่ขีดเส้นใต้ในบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ ที่กำหนดให้
- 3.4 ให้นักเรียนหาคำที่ออกเสียงเหมือนกับคำที่ขีดเส้นใต้ในบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ ที่กำหนดให้

ผู้วิจัยนำกิจกรรมในข้อ 3.2 มานำเสนอเป็นตัวอย่างโครงการคือ "รู้ความหมายของคำ นำไปใช้ถูกหลัก ด้วยเพลงรักพื้นบ้าน" ใช้เวลาประมาณ 2 คาบ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเรียนเรื่องการสะกดคำประเภทคำพ้องเสียงคำว่า "พาด" และ "เกด" จากบทลำตัด โดยครูเปิดเทปบทลำตัด (ว่าด้วยความหมายของคำว่า พาด และ เกด) ให้นักเรียนฟังพร้อมกับหยิบบัตรคำให้ตรงกับคำศัพท์ในบทเพลงนั้นให้นักเรียนดูด้วย เช่น

"คำว่า ประพาด นี้หรือ คือลมพัดสะบัดมา

ส่วน ประพาส นี้คือเดินป่าของบรรดาเจ้านาย"

2. ให้นักเรียนเรียนเรื่องการออกเสียงคำด้วยบทลำตัดประยุกต์ โดยแบ่งเป็น ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เช่น

หญิง "สระณะ" นี้จะ อ่านอย่างไรนะที่ ชาย อ่าน "สะ-ระ-นะ" ซิ เชื้อที่เถิดหนา

หญิง "อรหัน" คำนี้ ไม่มีต่อคำกาวันต์ ชาย ออ "ออ-ระ-หัน" สัตว์โบราณบินมา

าลา

3. ให้นักเรียนศึกษาความหมายใกล้เคียงกันจากบทลำตัด โดยครูเปิดเทปบทลำตัดว่าด้วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ ให้นักเรียนฟัง พร้อมกับหยิบบัตรคำให้ตรงกับคำศัพท์ในบทเพลงนั้นให้นักเรียนดูด้วย เช่น

การ "หลอก" คือทำให้ ผู้อื่นเข้าใจผิดเรื่องราว จะด้วยการบอกกล่าว หรือว่าการกระทำ

การ "ลวง" ให้ผู้อื่นคิด หลงผิดความจริงนั้น ต้องมีวิธีการ ใช้เชิงชั้นชักนำ

4. ให้นักเรียนเรียนการใช้คำใช้คำในสถานการณ์ต่างกัน จากทำนองเพลง อินเลเล ซึ่งเกี่ยวกับการใช้คำที่มีความหมายว่า "สิ้นชีวิต" เช่น

กล้วยเอ๋ยกล้วยไม้ ไม่หายใจก็ตายสิเว (อินเลเล สะสะ อินเลเล)

ดอกเอ๋ยดอกอัญชัน คนสามัญไซ้ "ตาย" สิเว (")

ดอกเอ๋ยดอกลำไย ภิภุสงฆ์ "บรรณาพ" สิเว (")

4. การนำทำนอง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่สัมพันธ์กับ เนื้อหาในบท เรียนมาประกอบการ เรียน การสอน เช่น

4.1 ครูนำ เพลง เดินกำมาประกอบการสอนบทร้อยกรอง เรื่องควรแก่สรร เสริญกราว คือชาวนา

4.2 ครูนำ เพลง เดินกำที่ว่าด้วย เรื่อง แม่พระธรณี แม่โสภ มาประกอบการสอน เรื่อง เราคือลูกของแม่พระธรณี

4.3 ครูนำบท เพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ มาประกอบการสอน เรื่อง วัฒนธรรมกับภาษา ตอน เอกลักษณ์ของชาติไทย

ผู้วิจัยนำกิจกรรมในข้อ 4.1 มานำเสนอตัวอย่างโครงการ คือ โครงการ "เดินกำ รำเกี่ยวข้าว : ควรแก่สรร เสริญกราวคือชาวนา" ใช้เวลาประมาณ 1 คาบ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ครูแจกบท เพลง เดินกำ ส่วนของหวัง เต๊ะให้นัก เรียนทุกคน ครูเปิดแถบ บันทึกลีลาเสียง เพลง เดินกำของหวัง เต๊ะให้นัก เรียนฟัง และให้นัก เรียนฝึกร้องตามด้วย

2. ให้นัก เรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อเท็จจริงใน เนื้อหาของบท เพลงที่ได้ ฟัง

3. ให้นัก เรียนอ่านบทร้อยกรอง เป็นทำนอง เสนาะพร้อมกัน

4. ครูและนักเรียนช่วยกันแต่ง เพลง เดินกำโดยใช้ เนื้อหาจากบทร้อยกรองนั้น

5. ให้นัก เรียนร้อง เพลงที่ครูและนักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น

6. ให้นัก เรียนฟัง เพลง เดินกำที่มี เนื้อร้อง เกี่ยวกับบุญคุณของชาวนา

5. การเรียนประเพณีไทยภาคกลางจากบท เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

5.1 ครูนำบท เพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของท่อน เพลง แม่เพลงที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีไทยมาประกอบการสอน

5.2 ครูนำ เนื้อหาในบท เรียน เรื่องประเพณีไทยมาแต่ง เป็นบท เพลงพื้นบ้านทำนอง ต่าง ๆ เพื่อประกอบการสอน

5.3 ให้นัก เรียนศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับประเพณีไทยภาคกลางที่กล่าวไว้ในบท เพลง พื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ จากคำรา เอกลักษณ์ สื่อมวลชน และแถบบันทึกเสียง เป็นต้น

ผู้วิจัยนำกิจกรรมในข้อ 5.2 มานำเสนอเป็นตัวอย่างโครงการคือ โครงการ "เรียนประเพณีไทยโบราณ จากเพลงพื้นบ้านภาคกลาง" ใช้เวลากิจกรรมละประมาณ 15 นาที ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การเรียนประเพณีการเกิด จากบทเพลงอีแซวว่าด้วยเรื่องประเพณีการเกิดของคนไทยสมัยโบราณ โดยการอภิปรายปรากฏาหมู่
2. ให้นักเรียนได้วาทีเรื่องประเพณีการบวช โดยมีทลาคัดประกอบการได้วาทีของฝ่ายเสนอ และบทเพลงอุกทุ่งเพลงบวชนาคหมู่ ของ ไหวจน์ เพชรสุพรรณ ประกอบการได้วาทีของฝ่ายค้าน
3. ให้นักเรียนอภิปรายปรากฏาหมู่ เรื่อง ประเพณีการแต่งงาน โดยนำบทเพลงจ้อยว่าด้วยเรื่อง พิธีการแต่งงานแบบโบราณ ประกอบการอภิปรายด้วย
4. ให้นักเรียนได้วาทีเรื่อง พิธีงานศพ ในอดีต "งานศพแบบเก่าหรือแบบใหม่ที่คนตายชายคนเป็น" โดยการนำเพลงอีแซวว่าด้วยพิธีงานศพแบบเก่า ประกอบการได้วาทีของฝ่ายเสนอ และนำเพลงมอญร้องไห้มาประกอบการได้วาทีของฝ่ายค้าน
5. ให้นักเรียนแสดงการเล่น เพลงหงวมาลัย ว่าด้วยเรื่องประเพณีสงกรานต์ และประวัติความเป็นมาของวันสงกรานต์และนางสงกรานต์
6. ให้นักเรียนแสดงการเล่น เพลงเรือ ว่าด้วยเรื่องประเพณีการลอยกระทง และประวัติความเป็นมาของวันลอยกระทง
6. การจัดงาน "วันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านภาคกลาง" โดยจัดให้มีการแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง การจัดนิทรรศการ การประกวดร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ฯลฯ

ผู้วิจัยนำเสนอเป็นตัวอย่างโครงการ คือ โครงการ "บ้ายนิเทศนิทรรศการมนต์เพลงพื้นบ้าน สืบสานเอกลักษณ์ไทย" ใช้เวลาประมาณ 3 วัน ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 6.1 การจัดบ้ายนิเทศประวัติชีวิตของพ่อเพลงแม่เพลงที่มีชื่อเสียงทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- 6.2 การจัดบ้ายนิเทศแสดงความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วยประเภทของเพลง วิธีการร้องเพลงและการเล่น การแต่งกาย ตัวอย่างของแต่ละประเภท พร้อมภาพประกอบ

6.3 การประกวดแต่งเพลงและร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ในหัวข้อ "เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ฉันรัก" โดยให้นักเรียนเลือกเพลงที่ตนถนัด

6.4 การอภิปรายการสาธิต โดยวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ และการสาธิตของพ่อเพลงแม่เพลง

6.5 การแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลางของนักเรียน โดยเลือกทำนองเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ยังได้รับความนิยม และความสนใจอยู่ในปัจจุบัน เช่น ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเดินกำ ราวา และให้นักเรียนแต่งกายตามชนิดของเพลง

การฉายวีดิโอการแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งสามารถติดต่อขอชมโดยตรงได้ที่ คุณเอนก นาวิกมูล ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า โทร. 282-2396

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
2. อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย
3. นักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรมที่ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางในการจัดของนักเรียน
2. อาจารย์ผู้สอน เป็นผู้ประเมินผลกิจกรรมของนักเรียน
3. ประเมินผลทุกครั้งหลังจากจัดกิจกรรม แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบข่ายในการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางแต่ละกิจกรรม
2. วางแผนและกำหนดโครงการให้แน่นอนก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง

3. ประชุมครูผู้สอน ผู้บริหาร และคณะครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และการจัดกิจกรรม

4. ครูผู้สอน หัวหน้าหมวดภาษาไทย และนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรม และเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลางมากขึ้น
2. นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน และจดจำเนื้อหาในบทเรียนจากบทเพลงมากยิ่งขึ้น
3. นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางมากขึ้นกว่าเดิม
4. เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนการสอน ระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน
5. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน
6. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่เพลงพื้นบ้านภาคกลางอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการที่ 1

การด้อและเต็มสำนวน สุภาษิต คำพังเพย เป็นเพลงเหย่ย

ชื่อโครงการ "ด้อเต็มสำนวน สุภาษิต คำพังเพย เป็นเพลงเหย่ยเมืองกาญจน์"

หลักการและเหตุผล

สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย มีความสำคัญต่อการพูด การเขียน ถ้าเราใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย เข้าประกอบก็จะทำให้เนื้อความแจ่มแจ้ง ชัดเจนยิ่งขึ้น คนไทยใช้ถ้อยคำ เป็นสำนวน สุภาษิต คำพังเพย มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ก็มีสำนวนไทยปรากฏ เช่น ไพร่ฟ้าหน้าใส เจ็บท้องข้องใจ ฯลฯ และในสุภาษิตพระร่วง ก็มีคำสุภาษิต เช่น "ท่านรักคนจงรักตอบ ท่านนอบคนจงนอบแทน เดินทางอย่าเดิน เบ่สี่ยวน้ำ เชี่ยวอย่าขวางเรือ" เป็นต้น

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ช่วยให้เราได้เข้าใจถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ทั้งนี้เพราะคนไทยเราใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย เป็นบทสอน และเป็นคติเตือนใจให้กระทำความดี มีความขยันหมั่นเพียร ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านความประพฤติปฏิบัติตน ด้านประกอบอาชีพ และด้านการอยู่ร่วมในสังคม ปัจจุบันเรายังใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย สอดแทรกในการพูดและการเขียน เพื่อให้สาระนั้นมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ดังนั้นสำนวน สุภาษิต คำพังเพย จึงนำมาใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย

ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักษณ์ เล่ม 1, เล่ม 2 ชุดทักษะพัฒนา เล่ม 1, เล่ม 2 และภาษาพิจารณา เล่ม 1, เล่ม 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และวิชาเลือก ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพยอยู่มาก ทั้งที่เป็นเนื้อหา โดยตรง เช่น การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล โคลงสุภาษิต ความสำคัญระหว่างภาษากับคติชาวบ้าน ด้านสุภาษิต คำพังเพย และสำนวน เป็นต้น และที่สอดแทรกอยู่ในแก่นของเรื่อง แต่ละเรื่อง ซึ่งให้ข้อคิดและแนวปฏิบัติ ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการ เรียนรู้การใช้ สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนร้องเพลงเหย่ยได้
2. เพื่อให้นักเรียนบอกสำนวนจากภาพที่ครูนำมาให้ดูได้ถูกต้อง

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถหาสำนวนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับความหมายในบทเพลง เหยยให้ได้มากที่สุดและถูกต้อง
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถต่อสำนวน สุภาษิต คำพังเพยเป็นเพลง เหยยได้
5. เพื่อให้นักเรียนสามารถเติมสำนวนเกี่ยวกับปากและน้ำลงในช่องว่างได้ถูกต้อง

เนื้อหา

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงขึ้น เป็นคำกล่าวสั้น ๆ กระชับรัดกุม ซึ่งอาจมีความหมายโดยนัย ถิ่นความลึกซึ้ง หรือมีความหมายเชิงเปรียบเทียบ แต่จะไม่มี ความหมายตรงตามตัวอักษร เช่น ค่อยหอย หมายถึง หูดไม่หยุดปาก ค้วนน้ำเหลว หมายถึง ผิดหวัง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น

สุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่มีลักษณะในเชิงสั่งสอนโดยตรง เป็นข้อความสั้น ๆ กระทัดรัด แต่มีความหมายชัดเจนลึกซึ้ง มีคติสอนใจ ให้ความจริงเกี่ยวกับความคิด และแนวปฏิบัติ ซึ่งสามารถพิสูจน์เชื่อถือได้ เช่น น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ อย่าหักค้ำพร้าวด้วยเข่า ฯลฯ

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่มีลักษณะดุษ สละกใจ และแสดงความคิด เห็นอยู่ในตัว เช่น คำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ฐูลบเป็นบิก ฐูลิกเป็นหาง ฯลฯ

โดยทั่วไป สำนวนมีความหมายครอบคลุมไปถึงภาษิต สุภาษิต คำพังเพย ซึ่งมักใช้สลับสับปนกันอยู่เสมอ จะแยกจากกันให้เด็ดขาดได้ยาก เช่น

น้ำลดคอสุด เป็นสำนวน เพราะความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร

เป็นสุภาษิต เพราะสอนความจริงแก่เราว่า ไม่สามารถปิดบังความชั่ว ที่กระทำได้ดีตลอดไป

เป็นคำพังเพย เพราะกล่าวตำหนิ เย้ยหยัน คนที่ทำความชั่ว แล้ว ความชั่วนั้น ได้ปรากฏขึ้น

ดังนั้นในการเรียนสำนวน สุภาษิต คำพังเพยในมัจจุบัน เราจะไม่เห็นความสามารถของนักเรียนในการแยกประเภท แต่เราเน้นในด้านความหมาย คือ ใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะและสถานการณ์

อนึ่ง...สำนวนไทย เป็นถ้อยคำที่มีความคมคายกินใจผู้ฟัง ใช้คำกะทัดรัดไพเราะรื่นหู ถ้ามีสองวรรค ความในแต่ละวรรค จะมีน้ำหนักสมดุลกัน มีความหมายลึกซึ้งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับของมหาชน นับ เป็นมรดกทางภาษาที่คนไทยต้องช่วยกันรักษาไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป

กิจกรรมการสอน

1. ครูนำแผนภูมิ เพลง เหยี่ย เนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญและความหมายของสำนวนสุภาษิต คำพังเพย ดิคบนกระดานดำ แล้วฝึกให้นักเรียนร้องพร้อมกันทั้งชั้น โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ชาย-หญิง สลับกันเป็นคนร้องนำและลูกคู่ และให้นักเรียนดึกลองหรือปรบมือให้จังหวะด้วย

แผนภูมิ เพลง

มาเถิดหนานักเรียน	จงหากเพียรเรียนเอ๋ย (เจ้า)
เพลงเหยี่ยที่เอ๋ยร้อง	เป็นท่านองกลอง เอ๋ย
เบิ่ง เบิ่ง ปะ เบิ่ง เบิ่ง ปะ	คงจิ่งทวะ นะ เอ๋ย
ลูกคู่ ก็ว่าเจ้า	คามบหน้า ร้องเอ๋ย
เป็นเพลงของชาวบ้าน	ชาวเมืองกาญจน์ นะเอ๋ย
เล่นกันที่บ้านทวน	อำเภอมทวนนั้นเอ๋ย
เพลงพื้นบ้านของไทย	นับวันสูญหาย ไปเอ๋ย
วันนี้เราฟื้นฟู	เพื่อให้คงอยู่ต่อเอ๋ย
ส่งเสริมสำนวนภาษา	เราว่า เหยี่ยเอ๋ย
พังเพย สำนวน ภาษิต	ให้ข้อคิดสอนเอ๋ย
ไม่มีความหมายตามอักษร	มีความนัยขอกย้อน จริงเอ๋ย
ถ้อยคำสำนวนไทย	คารมคมคายกินใจ เอ๋ย
คนโบราณท่านสั่งสอน	เป็นคำกลอนไพเราะเอ๋ย
เติมคำพูดต่อข้อ เขียน	ฟังอ่านไม่เขียนเลยเอ๋ย
พังเพยภาษิตสำนวนไทย	จงรักษาไว้เถิดเอ๋ย

(หมายเหตุ ถ้าครูยังไม่ชำนาญ อาจใช้ แถบบันทึกเสียงก็ได้)

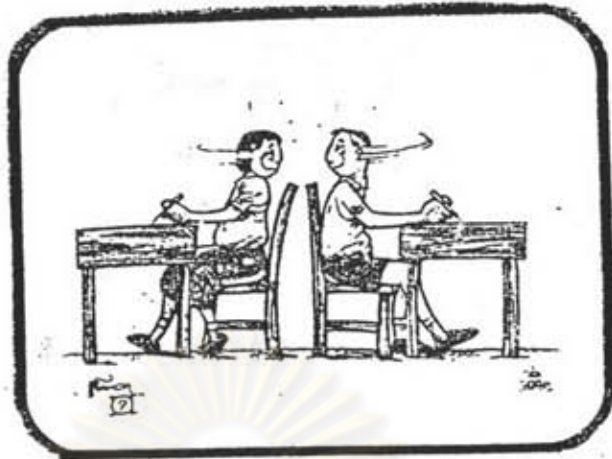
2. ให้นำรูปภาพขนาด 15" x 20" ซึ่งเกี่ยวกับสำนวนให้นักเรียนดูทีละภาพ ครูจะร้องเป็นเพลงเหย่ยเป็นการบอกไม้ให้ โดยให้นักเรียนเป็นลูกคู่ เมื่อร้องจบแล้วให้นักเรียนทายสำนวนจากภาพนั้น (บทเพลงเหย่ยจะเขียนไว้ด้านหลังภาพ)

ภาพที่ 1 ภาพนี้แล้วรีบทาย เป็นสำนวนใดเล่าเอ๋ย
 หลายคนอิงเรื่องมากมาย นั่นคือความหมายในภาพเอ๋ย
 เอาอย่างนี้ เอาอย่างนั้น ตกลงกันไม่ได้เอ๋ย
 (มากหมอมากความ)

ภาพที่ 2 ภาพนี้คอบได้ไม่ยาก หมายถึงเร็วมากนะเอ๋ย
 เช่นหุดไม่หุคปาก หุครวดเร็วมาก จริงเอ๋ย
 (ใส่คะแนนไม่ทัน)

ภาพที่ 3 ภาพนี้ดูให้ตีเถิดหนา รู้แล้วทายมา เร็วเอ๋ย
 ส่วนวนนี้มีความหมายว่า ร่วมปรึกษากันเอ๋ย
 (หันหน้าเข้าหากัน)

ภาพที่ 4 ดูภาพนี้อ่าเพิ่งแปลกใจ เขาพูดอะไร อะไรเอ๋ย
 ความหมายของส่วนวนนั้น ไม่ขัดใจกัน เลยเอ๋ย
 (ว่าอะไรว่าตามกัน)

ภาพที่ 5 ภาพนี้ถ่ายจริงหนอง หมายถึงเป็นต่อเขาเออ
ได้เป็นต่อก็ชนะ คอบเร็วซีจ๊ะ อะไรเออ
(ถือไพ่เหนือกว่า)

ภาพที่ 6 ภาพนี้นักเรียนควรรู้ เกี่ยวกับครู นะเออ
เป็นผู้มีความรู้แตกฉาน และประสบการณ์สูงเออ
(ชื่นครู)

3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ครูร้อง เองหรือเปิดเทปเพลงเหย้าให้นักเรียน ฟัง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย เพื่อให้นักเรียนบอกสำนวน ต่าง ๆ ให้ตรงกับความหมายในบทเพลง ถ้าครูร้องนำเองก็ให้นักเรียน เป็นลูกคู่ ข้อความที่ เป็นความหมายจะ เขียนไว้เป็นแถบประโยค เมื่อร้องจบในแต่ละความหมาย ครูนำแถบ ประโยคไปติดไว้ กระเป่าหนังสือ หรือกระดานป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนรวบรวม

โต้ตอบกับคนพาลไม่ดี เลื่อมเสียดังศรีตัวเรา ได้แก่

- เอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ
- เอาเนื้อไปแลกกับหนัง
- เอาทองไปลูกระเบียง
- เอาไม้สั้นไปรันซี่

ประเดี้ยวติ ประเดี้ยวร้าย ไม่คงที่ ได้แก่

- ผีเข้าผีออก
- ลมเพลมพัด
- ไม่คงเส้นคงวา
- ไม่คงคั่นคงปลาย
- ไม่อยู่กับร่องกับรอย

บุคคลทั้งหลาย ย่อมเป็นไปตามเผ่าพันธุ์ของตน ได้แก่

- ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น
- ชาติไม่ดีทาสไม่แดง
- เชื้อไม้ทิ้งแถว แนวนไม้ทิ้งตระกูล
- คุณข้างให้คูหาง คุณนางให้คูแม่ คูให้แม่ต้องคูถึงชาย
- สำเนียงบอกภาษา กิริยามอกสกุล
- หนามแหลมไม่มีคนเสียม มะนาว กลมเกลี้ยงไม่มีคนกลิ้ง

ค่อยทำค่อยไป ได้แก่

- ช้าเป็นการนานเป็นคุณ
- ช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม
- ค่วนได้สามผลามมักพลิกแพลง
- อดเปรี้ยวไว้กินหวาน

4. ให้นักเรียนคิดสำนวนคนละ 1 สำนวน แล้วแต่งเป็นเพลงเหยียด่าหรือรับตาม เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามต่อสำนวนของตน กำหนดเวลาภายใน 3 นาที เช่น

ตกน้ำไม่ไหล วรรณคดีไป อะไรเอ๋ย

ด้กลองต้องหมั่นสู้ ไครบ้างที่รู้ ตอบเอ๋ย

ให้ทั้งสองฝ่ายยืนหันหน้าเข้าหากัน ครั้งแรกครูสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน
ครูนำผ้าสไบคล้องคอ 1 ผืน แล้วเริ่มร้องเพลงเหย่นำก่อน ให้นักเรียนเป็นลูกคู่

ครู : มาเกิดหนาหญิงชาย ต่อสำนวนไทย กันเอ๋ย (ลูกคู่รับซ้ำทั้งวรรค)
ต้องการให้ไครมาต่อ เอาผ้าคล้องคอคนนั้นเอ๋ย
"ข้างนอกสุกใส" ต่อด้วยอะไร เล่าเอ๋ย

ครูต้องการให้นักเรียนคนใดตอบ ก็รำเข้าไปนำผ้าคล้องคอนักเรียนคนนั้น
นักเรียนก็รำออกมาต่อสำนวน เช่น

"ข้างนอกสุกใส" ต่อด้วย "ข้างในเป็นโพรง" เอ๋ย

นักเรียนคนนั้นก็ร้องเพลงตามฝ่ายตรงข้าม (ตามสำนวนที่ตนเตรียมไว้) เช่น

"รักวัวให้ผูก" รีบต่อให้ถูกเพื่อน เอ๋ย

แล้วนำผ้าไปคล้องคอฝ่ายตรงข้าม นักเรียนที่ได้รับผ้าคล้องคอก็รำออกมา

ต่อสำนวน

"รักวัวให้ผูก" ต่อด้วย "รักลูกให้ดี" เอ๋ย

ดำเนินการต่อไปให้ได้ประมาณ 10 สำนวน หรือตามเวลาที่เห็นว่าเหมาะสม

หลังจากนั้นให้นักเรียนสรุปสำนวนที่ได้ฟังมาคนละ 5 สำนวน พร้อมทั้งบอกความหมายให้

ถูกต้อง

ตัวอย่าง เพลงเหย่นต่อสำนวนไทย

ชาย	มาเกิดหนาหน้าवल	มาต่อสำนวนกันเอ๋ย
หญิง	ชวนต่อสำนวนไทย	ฉันก็ต่อได้ สบายเอ๋ย
ชาย	สำนวน "คคในข้อ"	รู้แล้วรีบต่อมาเอ๋ย
หญิง	"คคในข้อ" ฉันก็ต่อถูก	"งอในกระตัก" นั้นเอ๋ย
	"ตกน้ำไม่ไหล	วรรณคดีไป อะไรเอ๋ย
ชาย	"ตกน้ำไม่ไหล	ต่อด้วย "คคไฟไม่ไหม้" เอ๋ย
	มี "ความรู้ท่วมหัว"	เธอจำอย่างลัวรีบต่อเอ๋ย

หญิง ว่า "ความรู้ท่วมหัว"
 "กำแหงมีหู"
 ชาย ว่า "กำแหงมีหู"
 "มะพร้าวตื่นตก"
 หญิง ว่า "มะพร้าวตื่นตก"

แต่ว่า "เอาตัวไม่รอด" เอย
 อย่างมีดวงอยู่ คอบมาเอย
 ค้อด้วย "ประคุมิดา" เอย
 อย่างอินจันงก ค้อมาเอย
 ค้อด้วย "ยาจกตื่นมิ" เอย

กาลา

ค้อกันไข่ม้วนสิ้นสุด

วันนี้ขอหยุดเท่านี้เอย

5. กรุณาเพลงเหย่ยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสำนวนที่เป็นคำจำกัดความเดียวกัน โดยเขียนคำหน้าหรือคำกลางหรือคำหลัง เว้นช่องว่างให้นักเรียนเติม แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ครูแจกบทเพลงเหย่ยให้กลุ่มละ 1 แผ่น และให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเติมคำให้เป็นสำนวนที่ถูกต้องภายในเวลา 10 นาที เสร็จแล้ว แต่ละกลุ่มให้ตัวแทนร่อนนำ สมาชิกในกลุ่มเป็นลูกคู่

กลุ่มที่ 1 เพลงเหย่ยสำนวนเกี่ยวกับปาก

เปลี่ยนต่อสำนวนแบบเติม

มาเป็นการเติมช่องว่างเอย

เติมสำนวนเกี่ยวกับปาก

เติมไม่ยากเลยเอย

ปาก นี้แหละ

ปาก ปาก ตลอดเอย

ปาก เป็น ปาก

ปาก ปาก จริงเอย

หอ ปาก คอ

ปาก ก็คั้นเอย

ตาม ปาก หนี

ปาก ดี จริงเอย

หอ ปาก ลิ่นไก่

ปาก ร้าย จังเอย

ชุด ปาก คา

ปาก กว่า ปาก เอย

ปาก ขยิบ

ปาก คมกฉินนะเอย

ปาก เปรี๊ยะ

ก็หัน ปาก ปาก เอย

ปาก หูรอด

ปาก ชอบพูดค้อเอย

เติมสำนวนเกี่ยวกับปาก

เป็นคน ปาก เสียแล้วเอย

กลุ่มที่ 2 ส่วนนเกี่ยวกับน้ำ

เติมส่วนนเกี่ยวกับน้ำ

ช่วยกัน เติมช่วยกันต่อ

น้ำ | | | ย่อม | | | ไฟ

น้ำ | | | | | บอน

ถ้า | | | น้ำ | | | หน้า

น้ำ | | | | | เสือ | | |

| | | แม่น้ำ | | | ห้า

น้ำ | | | | | เป็น |

น้ำ | | | | | จริง

| | | น้ำ | | | เหลว | | | ไม่ดีหรอก

น้ำ | | | | | ตัก | | | หล้น

น้ำ | | | | | ไน

ส่วนนกันให้ขุ่น

อย่าให้ซ่ากันเอย

อย่ามีวีรต่อต้านเอย

น้ำ | | | | | ทราย | | | อยู่เอย

ฉัน | | | | | น้ำ | | | มา | | | เอย

ก็ | | | | | ตระกร้า | | | น้ำ | | | เอย

น้ำ | | | | | อย่า | | | เรือ | | | เอย

เมื่อ | | | ต้ม | | | | | น้ำ | | | เอย

ถ้า | | | น้ำ | | | | | ตาย | | | เอย

ส่วน | | | น้ำ | | | | | หลอ | | | เอย

| | | | | น้ำ | | | | | สอก | | | ยิ่งแน่เอย

| | | | | น้ำ | | | | | ชัน | | | ไปเอย

ส่วน | | | | | น้ำ | | | | | นอก | | | เอย

เหมือน | | | | | น้ำ | | | | | แล้วเอย

ส่วนนเกี่ยวกับปากที่ใช้เติมในช่องว่าง คือ

ดีมีปาก (หลงลมปาก, เก่งแต่ปาก) ปากเป็ยกปากและ

ปากจัด เป็นปากปลาวิชา ปากเก่งปากกล้า

พอหอมปากหอมคอ ปากคำแหย

ตามใจปากมากหนี่ ปากร้ายใจดี

พ้อปากก็เห็นลิ้นไก่ ปากเปราะเราะร้าย

ขุดด้วยปากถากด้วยตา ปากคนยาวกว่าปากกา

ปากว่าตาขยิบ ปากตะไกร

ปากหวานกันเปรี้ยว ปากเหยี่ยวปากกา

ปากไม่มีหูรูด ปากยาว

ปากมาก

สำนวนเกี่ยวกับน้ำที่ใช้เดิมในช่องว่าง คือ

น้ำน้อยยอมแพ้ไฟ	น้ำซิมบ่อทราย
น้ำกลิ้งบนใบบอน	อาบน้ำร้อนมาก่อน
หวังน้ำบ่อหน้า	ใส่ตะกร้าล้างน้ำ
น้ำทิ้ง เรือ เสือทิ้งป่า	น้ำ เชี่ยวอย่าขวางเรือ
ซึกแม่น้ำทั้งห้า	ดื่มหัวราน้ำ
น้ำร้อนปลาเป็น	น้ำเย็นปลาตาย
น้ำใสใจจริง	น้ำนิ่งไหลลึก
คว้าน้ำเหลว	กินน้ำได้ศอก
น้ำขึ้นให้รีบตัก	กรวดน้ำคร่ำขันธ์
น้ำชุ่นอยู่ใน	น้ำใสอยู่นอก
	น้ำท่วมทุ่ง

เมื่อร้องครบทั้ง 2 กลุ่มแล้ว มอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มหาความหมายสำนวนที่ปรากฏในบทเพลงคนละ 1 หรือ 2 สำนวน และผูกประโยคสร้างสถานการณ์ให้เหมาะสมกับสำนวนนั้น เขียนบนกระดาษขนาด 6" x 8" พร้อมทั้งวาดภาพประกอบให้สวยงาม ใช้เวลา 1 สัปดาห์ หัวหน้ารวบรวม เย็บเล่มส่งครูเป็นผลงานกลุ่ม ซึ่งในเล่มประกอบด้วย

แผ่นที่ 1 แผ่นปก (บอกสำนวนเกี่ยวกับอะไร)

แผ่นที่ 2 คณะผู้จัดทำ

แผ่นที่ 3 บทเพลงเหย้ย (บทเพลงที่เดิมสำนวนถูกต้องแล้ว)

ตั้งแต่แผ่นที่ 4 จนถึงแผ่นสุดท้ายเป็นความหมายและสถานการณ์เกี่ยวกับสำนวน

ซึ่งเรียงตามสำนวนในบทเพลงและปิดท้ายด้วยแผ่นปกหลัง

ตัวอย่าง แผ่นความหมายของสำนวน

น้ำขึ้นให้รีบตัก

ความหมาย เมื่อมีโอกาสจะได้ประโยชน์ต้องรีบฉวยโอกาส

ตัวอย่าง เขามาชวนเธอให้ไปทำงานพิเศษด้วย
 เธอไม่ไปหรือ น้ำขึ้นแล้วต้องรีบตักซิจ๊ะ

อัตราส่วน 1 : 2

การประเมินผล

1. โดยการให้คะแนนจากการทนายสำนวนในภาพ และเติมสำนวนในช่องว่างที่กำหนดให้
2. โดยการฟังจากการต่อสำนวนของทั้งสองฝ่าย
3. จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน นักเรียนเข้าใจความหมายและสามารถบอกสำนวนต่าง ๆ ได้ถูกต้อง และมีความสุขสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม
4. จากการตรวจผลงานกลุ่มของนักเรียน
5. แบบทดสอบวัดรายบุคคล

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. ครูศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับสำนวน สุภาษิต คำพังเพย ในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1, 2 ทักษพัฒนา เล่ม 1, 2 ภาษากับวัฒนธรรม ที่มีเนื้อหาโดยตรง และเนื้อหาที่สอดแทรกสำนวน สุภาษิต คำพังเพยไว้ในเรื่องอื่น ๆ

2. ครูแต่งเพลงเหย่ยเกี่ยวกับความหมายของสำนวน และสำนวนเกี่ยวกับปากและ
 น้ำ เว้นช่องว่างให้นักเรียนเติม ครูต้องฝึกร้องให้ชำนาญ หรือให้วิทยากรร้องแล้วอัดเทปไว้
 เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน

3. ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้พร้อม เช่น เครื่องดนตรี
 แถบประโยค รูปภาพเกี่ยวกับสำนวน สลาก และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น

4. ครูดำเนินการจัดกิจกรรม ควรให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสำนวน สุภาษิต คำพังเพยได้อย่าง
 ถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถร้องเพลงเหย่ยได้ และใช้ปฏิภาณไหวพริบต่อสำนวนได้ถูกต้อง
3. นักเรียนสามารถนำสำนวน สุภาษิต คำพังเพยไปใช้ประกอบการเขียนและ
 การพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการที่ 2

การแต่งคำประพันธ์ประเภทคำกลอนด้วยฉันทลักษณ์ของ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ชื่อโครงการ แต่งบทร้อยกรอง ด้วยทำนองเพลงพื้นบ้าน เพื่อการอนุรักษ์

หลักการและเหตุผล

ร้อยกรองเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่คนไทย เรานิยมแต่งกันมาเป็นเวลานานแล้ว ด้วยลักษณะของคนไทยที่เรียกว่า "เจ้าบทเจ้ากลอน" การใช้ถ้อยคำที่สัมผัสคล้องจอง จึงทำให้เกิดวรรณกรรมประเภทร้อยกรองขึ้น และนับเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมด้านภาษา

ในอดีตร้อยกรองของชาวบ้าน แสดงออกในรูปแบบของ เพลงพื้นบ้านสืบทอดกันปากต่อปาก ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงจัดเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ การกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์อักษรก็เพียงแต่ต้องการพรรณนาถึงการละเล่นของประชาชนเท่านั้น

ต่อมาเพลงพื้นบ้านเริ่มมีบทบาทกับร้อยกรองสมัยใหม่ ในสมัยรัชกาลที่ 7 ดังที่ อวยพร มิลินทรานุกูล (2519: 43-44) กล่าวถึง การนำเพลงพื้นบ้านมาใช้ในการแต่งร้อยกรองว่า เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีหรือครูเทพ เป็นกวีคนแรกที่นำฉันทลักษณ์ของ เพลงพื้นบ้านไทยมาเป็นสำนวนในการเขียนโคลงกลอน เพื่อต้องการให้เข้ากับเนื้อหาซึ่งเป็นเรื่องราวของชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านที่ครูเทพนำมาจัดระเบียบฉันทลักษณ์ให้แน่นอนแล้ว เรียกว่า สำนวน มี 3 ชนิด คือ เพลงนกกระทุง เพลงหงวมาลัย และเพลงอุยฉาย

หลังจากนั้น เพลงพื้นบ้านก็ขบเซาะไม่ปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร จนถึง พ.ศ. 2500 จึงมีผู้นำรูปแบบเพลงหงวมาลัยอย่างยาวมาแต่งบทร้อยกรอง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความอดอยากยากเข็ญของชาวอีสาน โดยใช้นามปากกาว่า "ผา เหลิงไทย" เขียนลงในปิตุภูมิ ฉบับที่ 75 ปีที่ 2 เมื่อ 16 กันยายน 2500 ตอนหนึ่งว่า

(ลูกคู่)	เอ้อระเหยลอยมา	ลอยมาได้ฟ้า เมืองไทย
(ชาย)	ลอยมาพลเพื่อนอีสาน	ซัดเซมซาน ปานดินสิ้นใจ
	ฟ้าเอ๋ยไร้ฝน	คนจนคอยทนาย
	ดินเอ๋ยดินทราย	พลิกพื้นใจ
(ลูกคู่)	ไต่เอ๋ยอีสานแดนไทย	ดินแดนไหนไปเหมือนเอย

ในระยะหลังการนำเพลงพื้นบ้านมาใช้ในการแต่งร้อยกรองก็แพร่หลายมากขึ้น นักแต่งร้อยกรองร่วมสมัยที่สนใจใช้รูปแบบเพลงพื้นบ้านในงานประพันธ์นั้น เช่น สุจิตต์ วงษ์เทศ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ วิสา คัญทัพ คมทวน คันธนู เป็นต้น และกวีที่ใช้เพลงพื้นบ้านแต่งบทร้อยกรองร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ สุจิตต์ วงษ์เทศ ใช้บทเพลงกล่อมเด็ก ชื่อ วัดโบสถ์ แต่งบทร้อยกรอง เรื่องเหตุการ์ณ 14 ตุลาคม 2516 สร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันวารสาร "สตรีสาร" ได้เปิดคอลัมน์ให้นักแต่งเพลงพื้นบ้านสมัครเล่นได้ตอบโต้ส่วนกันภายในคอลัมน์เพลงพื้นบ้าน ส่วนนวนชาย ส่วนหญิง ซึ่งปรากฏในทุกฉบับ

การนำรูปแบบเพลงพื้นบ้านมาใช้ในการแต่งร้อยกรองมีข้อดี คือ เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ซ้ำซาก และง่ายต่อการแต่ง เพราะเพลงพื้นบ้านมีลักษณะบังคับไม่มากนัก การใช้ถ้อยคำที่ใช้ภาษาพูดธรรมดา ทั้งยังมีท่วงทำนองและจังหวะเร้าใจทำให้ร้อยกรองนั้นมีชีวิตชีวา และแนวทางการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไปนั้น ศรีศิลป์ บุญขจร (2524: 13) กล่าวว่า การใช้เพลงพื้นบ้านในการแต่งร้อยกรองสมัยใหม่เป็นวิถีทางหนึ่งที่สามารถสืบทอดเพลงพื้นบ้านไว้ได้ โดยใช้วิธีการสืบทอดด้วยการร้องและการเล่นเพลงพื้นบ้านไปพร้อม ๆ กับการใช้รูปแบบเพลงพื้นบ้านในการแต่งร้อยกรองหรือการดัดแปลงท่วงทำนองเพลงพื้นบ้านมาเป็นเพลงลูกทุ่ง ส่วนการนำมาใช้นั้นควรเป็นไปในลักษณะประยุกต์ เพื่อให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน และการสืบทอดเพลงพื้นบ้านเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเขียนร้อยกรอง เช่น กลอน กาพย์ โคลง ได้สอดแทรกไว้ในกิจกรรมเสริมท้ายบทเรียน ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจิตร เล่ม 1 และเล่ม 2 ส่วนวิชาเลือก ได้แก่ ท 041 การเขียน 1 และ ท 042 การเขียน 2 โดยเฉพาะการเขียน 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทร้อยกรองเพิ่มมากขึ้น เช่น กลอนนิราศ กลอนบทดอกสร้อย กลอนบทสักรา คำฉันท์ประเภทต่าง ๆ และ ร้อยกรองร่วมสมัย เป็นต้น

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เพลงเหย่ย เพลงเรือ ฯลฯ ล้วนแต่มีฉันทลักษณ์ที่ง่ายและเป็นพื้นฐานในการเขียนบทร้อยกรองได้เป็นอย่างดี เพราะจะช่วยให้เด็กเขียนเกิดความสุขสนาน และสนใจในการเขียนบทร้อยกรองอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถร้องเพลงพวงมาลัยได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแต่งกลอนดอกสร้อยได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถร้องเพลงฉ่อยได้
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถแต่งกลอนสุภาพได้ถูกต้อง

เนื้อหา

ร้อยกรอง คือ วรรณกรรมที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือที่เรียกว่ามีกำหนดคณะในการแต่ง

ลักษณะของร้อยกรอง มีกำหนดคณะ มีเสียงสัมผัส และการเสนอเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และจินตนาการ

ความมุ่งหมายในการเขียนร้อยกรอง เพื่อให้เกิดความไพเราะด้านเสียง และด้านความหมายอันลึกซึ้ง และความมุ่งหมายเชิงประยุกต์ คือ การนำร้อยกรองไปใช้เพื่อประโยชน์อื่น ๆ เช่น ใช้เป็นบทเล่าเรื่อง บทแสดง บทเพลง บทสอน และบทแสดงความคิดเห็น ฯลฯ

รูปแบบของร้อยกรอง ร้อยกรองในวงการวรรณคดีไทยมีหลายรูปแบบ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และกลบท

หลักการทั่วไปในการแต่งร้อยกรอง ผู้ฝึกฝนเขียนร้อยกรองควรคำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

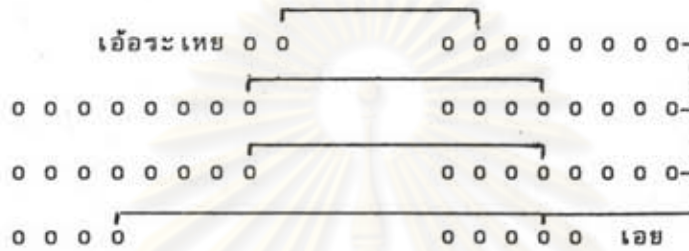
1. หลักเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ หรือลักษณะบังคับที่ใช้ในการแต่ง ต้องทราบเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการแต่งแต่ละรูปแบบของร้อยกรอง
2. หลักเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและวิธีการเสนอเรื่อง ความงามของร้อยกรองขึ้นอยู่กับความแปลกใหม่ของเนื้อเรื่อง หรือเรื่องเก่า แต่นำเสนอในวิธีการใหม่ให้แปลกออกไป
3. หลักเกี่ยวกับการใช้โวหาร กวีจะใช้ภาษาพิเศษมีชั้นเชิงในการเรียบเรียงข้อความให้ความหมายและกระทบอารมณ์ของผู้อ่าน ทำให้บทกวีมีรสชาติ ผู้อ่านและผู้เขียนมีอารมณ์ร่วมกัน

การแต่งบทร้อยกรองประเภทคำกลอน

บทร้อยกรองประเภทคำกลอนมีหลายชนิด เช่น กลอนสุภาพหรือกลอนแปด กลอนหก กลอนดอกสร้อย กลอนสี่กวาง และกลอนนิราศ เป็นต้น แต่การฝึกการแต่งบทร้อยกรองประเภทคำกลอนในบทเรียนนี้ จะฝึกแต่งเฉพาะกลอนดอกสร้อยและกลอนสุภาพเท่านั้น

การฝึกแต่งกลอนดอกสร้อยด้วยเพลงพวงมาลัย

แผนผังลักษณะกลอนเพลงพวงมาลัย

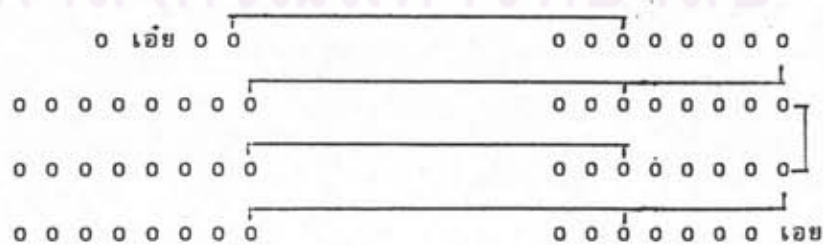

ตัวอย่าง

เอื้อระ เหยลอยมา	ฉันจะว่าพวงมาลัย (ลูกคู่รับ)
คนไหนเล่า ที่เป็นแม่เพลง	มาเล่นกันเอง ก็ไม่เป็นไร
ดักน้ำบัววนปาก คายหมากลงกอง	เอาเสียงมาร้อง พวงมาลัย
ขอมะกอกดอกไม้	อย่าซ้ำไกลเลยเอย (ลูกคู่รับ)
	สำนวน บุณชู คุณพันธุ์

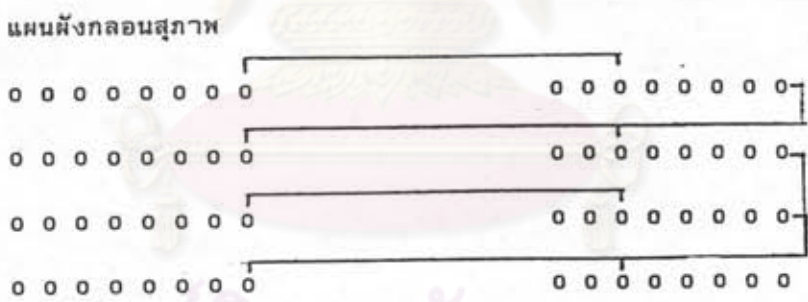
เพลงพวงมาลัยยาวจะมีความยาว 6 วรรคขึ้นไป จำนวนคำในวรรคไม่แน่นอนประมาณ 5-8 คำ แต่บทสุดท้ายของบทในวรรคแรกจะมีเพียง 4 คำ วรรคหลัง 6 คำ และเป็นกลอนหัวเดียว

แผนผังกลอนดอกสร้อย

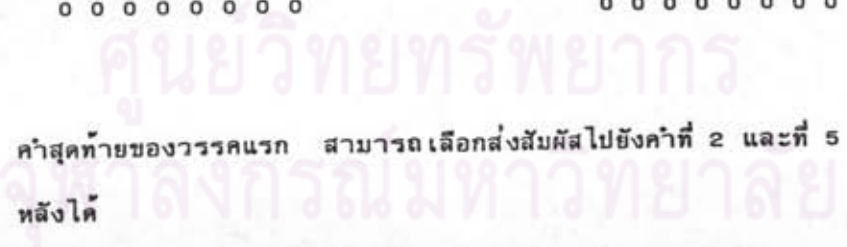

ให้ผู้ชมรู้สึก นึกกันเอาเอง	คำคมครั้นเครง ช่วยผ่อนคลาย
องค์ธีรราช ยังให้โอวาทว่า	อันเพลงฉ่อยเพลงฉ่า ควรรักษาไว้
ผมได้รับเกียรติ ตามที่ประกาศ	เป็นศิลปินของชาติ ผมก็ภูมิใจ
องค์พระเทพ ท่านได้สนับสนุน	ถือว่ามิพระคุณ ก็อันยิ่งใหญ่
ศิลปินแก่แก่ จะไม่แปรผัน	ส่งเสริมสร้างสรรค์ กันต่อไป
จะสร้างสรรค์ ส่งเสริมเพิ่มทักษะ	จะอนุรักษ์ลักษณะ ศิลปะไทย
เพลงพื้นเมือง นี่คงจะเฟื่องฟู	ถ้าชีวิตผมยังอยู่ ยินดีต่อไป
จะมารวบรวม ละก็หาเรือ	ร่วมไม้ร่วมมือ กันก็เสียใหม่
สองงามสองแฉ่ง แก่กันให้คก	คำว่า "ลามก" ให้มันหมดไป
เอาเพียงเท่านี้ แลละที่พี่น้องน้อง	ก็หาเสียงปากท้องกันได้สบาย (เอ๋ ชา...)

เพลงฉ่อย เป็น เพลงที่ เล่นได้ทุกฤดูกาล และเป็นที่นิยมร้องกันอยู่ในปัจจุบัน วรรคหนึ่ง มีตั้งแต่ 8-10 คำ เป็นกลอนหัวเดียว ใช้การปรบมือให้จังหวะมีลูกคู่ร้องรับ เอ๋ชา เอ๋ชาชา ฉาดชา นอยแม่

หมายเหตุ คำสุดท้ายของวรรคแรก สามารถเลือกส่งสัมผัสไปยังคำที่ 2 และที่ 5 ของวรรคหลังได้

ตัวอย่าง

และใจเจ้าจ๊กเป็นเช่นลายน้ำ
เพื่อเลี้ยงชีพขลุ่ยโลมไล่ให้เบิกบาน
อิสระเสรีที่จะไหล
ชมดอกไม้สายลมพรมรำเพย

ไสเย็นฉ่ำชื่นแล้วไหลผ่าน
เพียงห้องพานฉิวแล้วผ่านเลย
ด้วยเพลงไพเราะล้ำล้ำเฉลย
และชื่นเชยกับชีวิตทุกทิศทาง
(คำหยาตของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

ลักษณะของกลอนสุภาพ มีจำนวนคำในวรรค 7-9 คำ มีสัมผัส 2 ประเภท บังคับคือ สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบท ถ้าเขียนเกินกว่าหนึ่งบทและไม่บังคับ สัมผัสในวรรค (สัมผัสสระ) และสัมผัสอักษร มีกำหนดเสียงวรรณยุกต์ในวรรคต่าง ๆ

กิจกรรมการสอน

1. การฝึกแต่งกลอนดอกสร้อยจากเพลงพวงมาลัย

1.1 ครูนำแผนผังลักษณะคำกลอนเพลงพวงมาลัยให้นักเรียนดู และศึกษาถึงลักษณะ ข้อบังคับของคำกลอนเพลงพวงมาลัย

1.2 ครูนำเทปเพลงพวงมาลัยมาเปิดให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนฝึกร้องตาม

แผนภูมิ เพลงพวงมาลัย

เอื้อระ เหยลลอมมา	ฉันจะว่าพวงมาลัย (ลูกคู่รับ)
คนไหนเล่า ที่เป็นแม่เพลง	มาเล่นกันเอง ก็ไม่เป็นไร
ดักน้ำบัววนปาก คายหมากลงกอง	เอาเสียงมาร้อง พวงมาลัย
ข้อมะกอกดอกไม้	อย่าช้าไกลเลยเว้ย (ลูกคู่รับ)

สำนวน บุญชู คุณพันธุ์

(เทป เอนก นาวิกมูล ศูนย์สังคีตศิลป์)

1.3 ครูนำแผนผังกลอนดอกสร้อยให้นักเรียนดู ให้นักเรียนศึกษาลักษณะข้อบังคับของกลอนดอกสร้อย และเปรียบเทียบลักษณะข้อบังคับของคำกลอนเพลงพวงมาลัยว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

1.4 ครูให้นักเรียนฝึกแต่งเพลงพวงมาลัย โดยเลือกคำที่กำหนดให้เติมในช่องว่างของบทเพลงต่อไปนี้

เอื้อระเหยลอย	ลอย	แล้วอย่าลอย
แต่งร้อยกรองต้องมี	ถึงไม่	ก็อาจแต่งได้
ต้องหมั่น	ให้จนชำนาญ	ด้วยเพลง
พวงเอ๋ย	ไปตรง	หน่อยเอ๋ย

มาลัย	มา	พินบ้าน
สัมผัส	ตั้งใจ	ฝึกฝน
ถนัด	ไป	ใหม่

1.5 ครูถ่ายเอกสารเพลงพวงมาลัยในคอลัมน์สำนวนชาย สำนวนหญิง จากวารสารสตรีสาร แจกให้นักเรียนคนละ 1 บท แล้วให้นักเรียนคัดแปลงบทเพลงพวงมาลัยให้เป็นกลอนดอกสร้อย

ตัวอย่างเพลงพวงมาลัย

เพลงพวงมาลัย สำนวนชาย

เอื้อระเหยลอยชาย
วงเพลงยังบรรเลงไม่ขาด
นักเพลงหน้าใหม่ก็รัก
ส่วนพี่ที่ต้องเงียบงั้น
ติดขัดเรื่องเพลงซ้ำป้อก
กบดานคิดอ่านชุ่มช่อม
ประเดิมเริ่มส่งมาลัย
แม่ช่อมะม่วงแม่ดวงस्ता

มังกรทองกรายโฉมหาญลับดา
งเขี้ยวเขยมาดก็องจาดยังจำ
ได้ดอบยี่ภักย์กันทุกสปีดาร์
เพราะแพ้ยายจันที่อัยชยา
จึงเหมือนโดนเือกเชิงจ่านรจา
จนเกิดความพร้อมเมื่อปีใหม่มา
คล้องความหวังใหม่ให้สาวคู่หน้า
พี่ชอกลับมาร่วมวงเอย

อุทิศ กุมาร

ตัวอย่าง กลอนดอกสร้อยซึ่งดัดแปลงจากเพลงพวงมาลัยสำนวนชาย

ลอย เอ้ยลอยชาย	เป็นพวงมาลัยต่างภาษา
วง เพลงยังบรรเลงกันต่อมา	เอื้อน เอ้ยวาจาภาษาไทย
นักเพลงหน้าใหม่ใจศึกศึก	ได้คอบน่องรักไม่หวั่นไหว
ส่วนที่ที่ด้องเจียบงันไป	เพราะแพ้ย้ายชายจันย้ายจันเอง
ติดขัด เรื่อง เพลงว่าช่าบ่อก	เหมือนโดนมือคลุมคมถูกข่มเหง
ขยายหนอยายทำได้ช่างไม่เกรง	ข่มข้อม เพลงรีบเร่ง เก่งเหมือนยาย
ขอ ประเคิม เริ่มส่งมาลัยร้อย	ให้สาวน้อยสวย เลิศล้ำน้ำสมัย
มาลัยร้อยจากรักจากดวงใจ	ขอมอบให้น้องที่คนดีเอ๋ย

เพลงพวงมาลัย สำนวนหญิง

เอ้อระเหยลอล่อง	คิดอยากว่าร้องมานานหนักหนา
ค่อยค่อยขยับจะก้าว	ก็รู้สึกหนาวด้วยไม่เคยมา
นักเพลงรุ่นพี่ที่รัก	น้องขอทายทักคำจันบรรจ
เริ่มต้นเพลงพวงมาลัย	ร้อยมาจากใจพอรู้เพียงสา
จะขอฝากตัวไว้ก่อน	หากบทยอกยอันและไม่เข้าท่า
ถึงพี่ทิส กุมาร	ที่เกริ่นคำหวาน พวงมาลัย มา
โปรดช่วยแนะนำสั่งสอน	ทั้งออกทั้งอันผ่านอักษร
พวงเจ้าเอ๋ยเฟื่องฟ้า	สงเคราะห์หน่อยหนาช่วยน้องด้วยเอ๋ย

แป้งร่ำ

(สตรีสาร ปีที่ ๕๒ ฉบับที่ 7 7 พ.ค. ๓๒ หน้า 100)

ตัวอย่างกลอนดอกสร้อย ซึ่งดัดแปลงจากเพลงพวงมาลัยสำนวนหญิง

ตอย เอ้ยลอยล่อง	คิดอยากรำร้องมานานหนักหนา
ค้อยค้อยสาว เท้าแล้วก้าวเข้ามา	ให้หนาวราด้วยว่าไม่คืน เคย
วอนนักรุ่นที่รักที่สุดที่รัก	น้องทายักด้วยถ้อยคำพราเจเลย
พวงมาลัยจากใจให้คืนเคย	อย่าเฉยเมยวอนว่าสารพัน
ขอฝากตัวตั้งแต่เริ่มต้น	หากบหลับสนวกรนแปรผัน
อ่อนวอนที่อุทิศกุมาร	อย่าเกริ่นคำหวานที่เหมือนน้ำตาใหม่
ขอให้ช่วยสิ่งสอน เป็นกลอนแนะนำ	อักษรเลิศล้ำด้วยถ้อยคำนำสมัย
พื่อย่ำเหิ่งท้อถอยหรือน้อยใจ	รับน้องไว้โปรดช่วยน้องด้วยเอย

1.6 ให้นักเรียนเลือกแต่งกลอนดอกสร้อยคนละ 1 บท ตามหัวข้อที่กำหนดให้

ต่อไปนี้

- น้ำเอ๋ยน้ำนม
- คุณเอ๋ยคุณครู
- รถเอ๋ยรถติด

ฯลฯ

2. การฝึกแต่งกลอนสุภาพโดยใช้ฉันทลักษณ์เพลงฉ่อย

2.1 ครูนำเทปเพลงฉ่อยสำนวนของพ่อเพลงแม่เพลงมาเปิดให้นักเรียนฟัง

2.2 ครูนำแผนผังลักษณะคำกลอนเพลงฉ่อยและกลอนสุภาพให้นักเรียนดู และให้นักเรียน เปรียบเทียบข้อบังคับลักษณะของคำกลอนทั้ง 2 ชนิดว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2.3 ครูนำแผนภูมิเพลงฉ่อย ซึ่งแต่งขึ้นเองมาให้นักเรียนดู และให้นักเรียนเลือก สี่ที่กำหนดให้เติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง และฝึกร้องพร้อมกัน

ตัวอย่าง เพลงฉ่อย

เอ๋ย ... ขอเอ๋ยข้อความตามกระชู้	เพื่อ เป็นความรู้แก่หญิงชาย
โบราณท่านว่าสวม เสือผ้าตามสี	ถูกโฉลกโชคดีท่าน เชื้อโหม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงสาวสาว	แต่งชุดให้ เข้าเกณฑ์สีวันได้
รายการโลกคนตรี เขามีคอนเสริท	อาทิตย์นี้มี เบิร์ดหรือว่าธงไชย
จะแต่งชุดสุดซ่าชื่อว่านวมมาแรง	ก็คือชุดสี นั้นยังง
ส่วนวันจันทร์นั้นสี	หรือว่าสี ก็ยังได้
ถึงวันอังคารชุดหวานงามทรู	สวมชุดสี ว่าสดใส
วันพุธชุดดี คือสี	จุดฉลาดสีแซ่ดว่า เหลือใจ
วันพฤหัสบดี เพื่อนนัดไปเที่ยว	สี หรือ ก็เลือกไว้
วันศุกร์โชคดีช่วงสี	หรือสี ก็ยังไหว
วันเสาร์ประเสริฐจะให้เลิศล้ำ	ควมแต่งสี จงจำไว้
แต่งชุดงามงามตาม เกณฑ์สีสัน	ถ้าแต่งสีตรงวันจะปลอดภัย
เท็จจริงแค่ไหน เป็นไสยศาสตร์	ตามตำราพรหมชาติของไทย (เอ่ซ่าฯ)

แสด ชมพู แดง เทา เขียว
ม่วง เหลือง ครามแก่ นวลขาว ดำ

2.5 ครูแต่งเพลงฉ่อย 1 ส่วนวน แล้วให้นักเรียนแต่งได้ครบเป็นกลอนสุภาพ
ตัวอย่าง เพลงฉ่อย

เอ๋ย ... ขอถามเรื่องผันกันในทันที	ผันร้ายผันดีเป็นอย่างใด
ตั้งแต่คืนวันอาทิตย์คืนวันเสาร์	คืนใดไหน เล่าหอยจะเชื่อได้
ขอให้แถลงแจ้งกิจจา	คามที่ในตำราท่าน ได้บอกไว้
คืนวันอาทิตย์จิตกังวล	ผันว่าโจร เข้าปล้นขนทรหัยไป
คืนวันจันทร์ผันไม้คั่นัก	ผันว่าพันหัก แล้วก็เลือกไหล
คืนวันอังคารอาหาร เป็นพิษ	ผันว่ามีอิทธิฤทธิ์ก็ เหาะได้

คืนวันพุธฉันก็หยุดมัน	นอนหลับชมนาน เพราะว่าจับไข้
คืนพฤหัสบดีถัดมา	ฝันว่างูรัดกายา ฉันก็ตกใจ
คืนวันศุกร์ยิ่งวิเศษสุด	ฝันว่าพระพุทธรูปลอยอยู่ใกล้ใกล้
คืนวันเสาร์ฝันเห็นพระเจ้าอยู่หัว	ฉันถวายเป็นดอกไม้ แล้วก็กราบไหว้
ให้ช่วยทำนายให้ดูที	ฝันร้ายฝันดีหรืออย่างไร (เอ๋ซ่า เอ๋ซ่า ซ่า ฉาดซ่า นอยแม่)

2.6 ให้นักเรียนรวบรวมเพลงพื้นบ้านสำนวนต่าง ๆ จากหนังสือสตรีสาร ใช้วิธีการถ่ายเอกสาร แล้วรวบรวมเย็บเป็นเล่มโดยแยกตามสำนวนเพลง เช่น สำนวนเพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงอีแซว ลำตัด ฯลฯ ใช้เวลา 1 ภาคเรียน

ประเมินผล

1. การสังเกตจากการร่วมร้องเพลงพวงมาลัย และ เพลงฉ่อย ว่านักเรียนร้องได้ดีถูกต้องเพียงใด
2. การให้คะแนนจากการเติมคำลงในช่องว่างของบทเพลงที่กำหนดให้
3. การให้คะแนนรายบุคคลจากการแต่งกลอนดอกสร้อยและกลอนสุภาพ
4. การให้คะแนนกลุ่มจากการรวบรวมสำนวน เพลงพื้นบ้าน

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. ครูศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับประเภทของร้อยกรอง ในหนังสือแบบเรียนชุดวรรณวิจักขณ์ และศึกษากิจกรรมท้ายบทที่เกี่ยวข้องกับร้อยกรอง
2. ครูและนักเรียนร่วมกันเขียนแผนภูมิลักษณะคำกลอนของร้อยกรองประเภทกลอนดอกสร้อยและกลอนสุภาพ และคำกลอน เพลงพื้นบ้าน ทำนองเพลงพวงมาลัย และ เพลงฉ่อย
3. ครูและนักเรียนช่วยกันรวบรวมสำนวน เพลงพื้นบ้านทำนองต่าง ๆ จากแถบบันทึกเสียง วิดีโอ คำรา วารสาร และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
4. ครูต้องจัดหาแถบบันทึกเสียง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง คือ เพลงพวงมาลัย และ เพลงฉ่อย พร้อมทั้งฝึกร้องให้นักเรียนและถูกต้องตามทำนองด้วย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนสามารถร้อง เพลงพวงมาลัยและ เพลงฉ่อยได้อย่างสนุกสนาน
2. นักเรียนสามารถแต่งกลอนดอกสร้อยและกลอนสุภาพได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์

โครงการที่ 3

การเรียนความรู้เรื่องคำจากบทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ชื่อโครงการ รู้ความหมายของคำ นำไปใช้ถูกหลัก ด้วยเพลงรักพื้นบ้าน

หลักการและเหตุผล

วิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนข้อบังคับของภาษาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้ใช้ภาษายึดถือเป็นหลักในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง และเป็นแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศ และการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษา นับเป็นการอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป

วิชาหลักภาษามีเนื้อหาวิชาที่ซ้ำซ้อน เข้าใจยาก นับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียน เกิดความเบื่อหน่าย ประกอบกับครูผู้สอนพยายามให้นักเรียนท่องจำกฎเกณฑ์ แบบแผนข้อบังคับในเนื้อหาวิชาให้ได้ ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว้า วิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่ายที่สุด ทั้งที่วิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่สำคัญเพราะเป็นกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทางภาษาที่นักเรียนทุกคนจะต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง ดังนั้นในการเรียนการสอนครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และหันมาสนใจวิชาหลักภาษา และเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ การนำเพลงพื้นบ้านมาประกอบการสอน นับเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกในทุกด้าน เช่น การแสดงท่าทาง การพูด การแสดงความคิด นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ให้สนุกสนาน และน่าสนใจอีกด้วย เพลงที่สามารถนำมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนมีหลายประเภท เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ดังที่ ธนู บุญรัตพันธุ์ (2519: 49-51) ได้กล่าวถึงการนำเพลงมาใช้ในการเรียนการสอนว่า การจัดกิจกรรมและกิจการต่าง ๆ ในทุกวงการมักอาศัยเพลงเป็นสื่อ นำทาง เพื่อไปสู่เป้าประสงค์ เพราะเพลงเป็นสื่อจรรโลงใจ ทำให้บุคคลเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ง่ายที่สุด นับเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตและสังคม เราสามารถนำเพลงมาใช้ในการเรียนการสอนได้ทุกสาขาวิชา เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงประเภทหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้ประกอบการสอนในชั้นคอนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุวรรณภา เกรียงไกรเพชร (2531: 2) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีคุณลักษณะ

เหมาะสมที่จะนำมาใช้ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะ เพลงพื้นบ้านมีความสัมพันธ์กับกระบวนการอบรมทางสังคมทั้งในแง่วิธีการและเนื้อหา เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีถึง 40 กว่าทำนอง ดังนั้นครูสามารถเลือกทำนองเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการสอนภาษาไทยให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้ ลำตัดเป็นเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนทั่วไป ปัจจุบันลำตัดยังเป็นที่นิยมร้องเล่นกันอยู่มาก และครูสามารถใช้ทำนองลำตัดบรรยายความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่ อมรา กล้าเจริญ (2527: 42) กล่าวว่าลำตัดเป็นเพลงที่ให้ได้ทั้งความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เรียกเสียงหัวเราะได้ตลอดเวลา มีการเปลี่ยนทำนองการเล่นให้ใหม่อยู่เสมอ เช่น การดอกลอนที่เรียกว่า "กลอนค่อ" หรือ "เพลงค่อ" ในการแสดงลำตัดแต่ละครั้งมักนำเพลงพื้นบ้านทำนองต่าง ๆ มาร้องประกอบอีกด้วย เช่น เพลงฉ่อย เพลงเดินกำ เพลงเรือ เพลงอีแซว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแต่งเนื้อเพลงขึ้นใหม่โดยใช้ทำนองเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบันมาร้องอีกด้วย

การสื่อสารซึ่งต้องมีทั้ง ผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารต้องเป็นภาษาเดียวกัน จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ คนไทยซึ่งใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร จำเป็นต้องมีความรู้เรื่อง ความหมายของคำในภาษาไทยเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นสื่อความหมายได้ตรงกัน เรื่อง "คำ" มีกฎเกณฑ์ในการใช้มากมายทั้งในด้านการอ่านออกเสียง การเขียนสะกดคำ การแปลความหมายของคำ ตลอดจนการใช้คำในสถานการณ์ต่าง ๆ นับว่าเป็นการยากสำหรับนักเรียนที่จะนำไปใช้ได้ตรงตามหลักภาษา การนำเนื้อหาและหลักการใช้ "คำ" ในบทเรียนมาแต่ง เป็นบทลำตัด แล้วนำมาประกอบการสอน ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนเรื่องความหมายของคำ เป็นเรื่องง่ายสำหรับนักเรียน และนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถร้องลำตัดได้ถูกต้อง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเนื้อหาในบทเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำในบทเพลงได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านและเขียนคำให้ตรงกับความหมายได้ถูกต้อง
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกคำที่ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

เนื้อหา

1. การสะกดคำให้ถูกต้องจำเป็นมากในการสื่อสารด้วยการเขียน ปัญหาในการสะกดคำเกิดขึ้น เพราะเสียงเดียวกัน แต่เขียนได้หลายอย่าง เช่น

- ประหาส ประหาต ประภาษ ประภาส
- สังกศ กศ กศ กศ ศรีสะเกษ

ฯลฯ

2. การออกเสียงคำ คำไทยส่วนมากเราออกเสียงกันได้ถูกต้อง มีปัญหาคือคำที่มาจากภาษาอื่น ผู้ใช้ภาษาคงคำนึงว่า คำนั้นควรอ่านออกเสียงเรียงพยางค์หรือไม่ อ่านออกเสียงอะที่ตัวสะกดหรือไม่ เป็นต้น

3. คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน การใช้คำในการสื่อสารต้องรู้ความหมายของคำศัพท์ และต้องมีความรู้ว่า คำ ๆ หนึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำใด คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่

- ประสม - ประสพ ชัดขวาง - ชัดฉั้น
- ผลิ - ผลิต ม้วนคัน - ม้วนปรน
- หลอก - ลวง จวบจิบ - จุกจิก

ฯลฯ

4. การใช้คำในสถานการณ์ต่างกัน ภาษาไทยมีคำใช้ต่างกัน สำหรับบุคคล โอกาส และสถานที่ ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้คำให้เหมาะสม ไม่ควรใช้คำคะนองในโอกาสที่เป็นทางการ ความหมายอย่างหนึ่ง อาจใช้คำแทนได้หลายคำ ตัวอย่างคำที่มีความหมายว่า "สิ้นชีวิต" อาจใช้คำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ดังนี้

ล้ม	ใช้กับช้าง
ตาย	ใช้อย่างสามัญ
ถึงแก่กรรม	ใช้เป็นสำนวนสุภาพ
สิ้น	ใช้เมื่อกล่าวถึงผู้ใหญ่ในตระกูลที่เคารพกันมาก
มรณภาพ	ใช้เมื่อกล่าวถึงพระภิกษุ
ถึงแก่อนิจกรรม	ใช้เมื่อกล่าวถึงข้าราชการชั้นสูง
ถึงแก่อสัญกรรม	ใช้เมื่อกล่าวถึงรัฐมนตรีหรือเสนาบดีในสมัยก่อน

สิ้นชีพิตักษัย ใช้เมื่อกล่าวถึงหม่อมเจ้า
 สิ้นพระชนม์ ใช้เมื่อกล่าวถึงพระราชวงศ์ชั้นสูงกว่าหม่อมเจ้า
 สวรรคต ใช้เมื่อกล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดิน

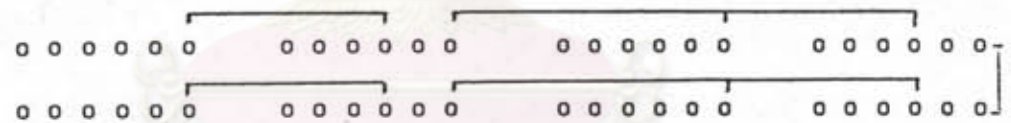
นอกจากนี้ยังมีคำคะนองอีกหลายคำ เช่น เห่งทึง, ม่องเท่ง, เต็ดสะมอเว้ ฯลฯ

ลำตัดเป็นการละเล่นพื้นเมืองอย่างหนึ่ง มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นเพลงพื้นบ้านภาคกลางที่คนทั่วไปรู้จัก และนิยมฟังอยู่ มีแสดงกันมากในภาคกลาง คณะลำตัด ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เช่น คณะห้วงเต๊ะ คณะแม่ประยูร และคณะแม่บุญชู ทั้ง 3 คณะ มีการจัดเทศกาลตัดดอกจำหน่าย ลำตัดเป็นเพลงพื้นบ้านที่แสดงได้ทุกโอกาส ไม่จำกัดเทศกาล มีร่ามะนา 4 ใบ (ตามแบบฉบับโบราณ) ฉิ่ง และกรับ เป็นเครื่องดนตรีกระทุ้งจังหวะให้คึกคัก สนุกสนาน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของลำตัด

ลักษณะคำกลอนของลำตัด

กลอนลำตัดในวรรคหนึ่ง ๆ ใช้คำมาก คือ ตั้งแต่ 8 - 12 คำ มีสัมผัสใน และเป็น กลอนหัวเดียว มีการร้องนำสร้อย ลูกคู่รับว่า เป๊กพ้อ แล้วร้องรับบทนำสร้อย 2 ท้าย

แผนผังคำกลอนในวรรค

ตัวอย่าง สำนวนของห้วงเต๊ะ เทปชุดลำตัดหญิงห้าประจัน

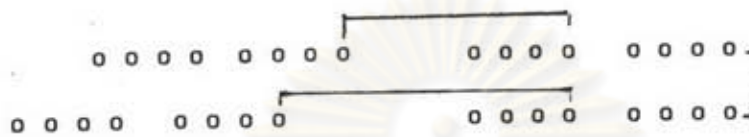
(นำสร้อย) คนเราทุกวัน เอ้อ เอ้อ เอย คบกันด้วยใจ ถ้าหนูไปไกลมา เอ้อ เอ้อ เอย
 ก็ไม่ว่าอะไร (เป๊กพ้อ)

คนเราทุกวันที่คบกัน เป็นพวกพ้อง
 ต้องแตกร้างกันแน่ท่านผู้แก่เคยเดือน
 ถ้าเพื่อนเรา เสา เรือนก็คย เป็น เพื่อนลำบาก
 ไม่ว่านางหรือนายคบกันได้ตั้งนั้น
 ถ้าทัศนะไม่ตรงกันรู้สึกว่ามันจะยุ่ง
 เพื่อนกินทาง่าย เพื่อนตายหายาก

ถ้าคบกันเพื่อ เงินทองแล้ว ไม่ต้องสงสัย
 เพื่อนเรา เสา เรือนจะคย เป็น เพื่อนได้ยังง
 ชินพูด ไปก็อายปากนิกกระดากกระ เดิมใจ
 ถ้าทัศนะตรงกันแล้ว ไม่มีอันตราย
 อีกฝ่าย เมินอีกฝ่ายมุ่งประ เดียวก็ยุ่งกันใหญ่
 โบราณยาย้าไว้ซ้ำซากมันผิดปาก เสียเมื่อไหร่

(จิงทวะ เร็ว) ท่านอาบน้ำร้อนมาก่อนพวกเรา ต้องควรเชื่อเขาย่ำเฝ้าสงสัย
 อันสุภามิศลิขิตข้อคำ ที่ท่านแนะนำจงจำเอาไว้
 จะเกิดผลดีไม่มีความทุกข์ มีแต่ความสุขสนุกสนาน
 มีญญาชนทุกคนควรคิด การคบมิตรต้องคิดเสียใหม่
 ลง ... คบมิตรใหม่ต้องใคร่ครวญและทบทวนดูที่ทำ ถ้าหนูเราไปใกล้เขามา ชาติ
 ไม่ว่าอะไร (เบิกหน้า)

ลักษณะกลอนลำตัด (ท่านอง ประยูคค์ของชวีญจิด ศรีประจันต์)

ตัวอย่าง ส่วนวนชาย ไหวจน์ เพชรสุวรรณ
 ส่วนวนหญิง ชวีญจิด ศรีประจันต์
 แถบบันทักเสียง เพลงอีแซว ชูค ปิคประตุตีแมว

(สร้อย) ลมเอี้ยลม พาฝนมา (ซ้ำ) ผนคกสวยสวย อยากรจะคุยกับ เทวดา

ชาย

หญิง

ผนคกรตติค เป็นพิชกอทอมอ	ถึงจะไหลลงท้อ แต่ก็ไหลซ้ำ
จราชจราชจล ทุกถนนจอแจ	รถก็ติด เป็นแพ เหมือนวังแกผู้ว่า
นำสงสารผู้ว่า คนเขาค่าส่งเดช	มิได้เป็นคันเหค แต่ถูกกล่าวหา
น้ำท่วมที่ไร ใครใครก็บ่น	แต่ท่านก็ทน ให้คนนินทา
กรุงเทพนี้สร้าง ดั่งหลายร้อยปี	แต่เมื่อก่อนนี้ ไม่มีปัญหา
เขามีลำคลอง ไวร่องน้ำฝน	ช่วยระบายน้ำล้น ลงเจ้าพระยา
ครั้นคลองถูกถม เลนคตมันตัน	พอฝนหล่นคริน ท่วมถึงครึ่งขา
รถติดเป็นดับ เครื่องดับก็สนิท	ผนคกรตติค กันอื้อซ่า
สงสารสาวสาว แต่งหน้าเสียสวย	ผนคกก็ช่วย ความสวยก็ซาซา
สาวน้อยร้อยซึ้ง ต้องมานั่งหน้าบูค	ผนไม่หยุด คิ้วทลุดเหลือแต่ตา (รับสร้อย)

ลักษณะเพลงฮิน เลเล ไม่จำกัดความยาว 1 บาทมี 2 วรรค วรรคหน้ามักขึ้นต้นด้วย
 ดอกเอี้ยดอก ส่วนคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกวรรค จะลงด้วยคำว่า "เว"

ดอกเอี้ยดอกอ้อ มารวาล้อ กันสิเว

(สุกัญญา สุวฉาษา 2525: 49)

กิจกรรมการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำแผนภูมิ เพลงชื่นชมภาษาไทยให้นักเรียนอ่านและร้อง เป็นทำนองเพลงเทพทอง เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย

เพลงชื่นชมภาษาไทย

ทำนอง เพลง เทพทอง

ภาษาไทย	เป็นของไทย	ใช่เขาอื่น	
ควรชมชื่น	ชื่นชม	สมศักดิ์ศรี	
เป็นคนไทย	ต้องพูดไทย	ให้ได้ดี	
สมกับที่	เกิด เป็นไทย	ไม่อายเขา	
	เป็นคนไทย	พูดไทย	ปนฝรั่ง
	มันน่าซึ้ง	เหมือนเป็น	เช่นคนเขลา
	เป็นคนไทย	ลืมไทย	ช่างใจเบา
	เหมือนลืม เค้า	หงส์พันธุ์	นำชั้นจริง
เป็นนักเรียน	ควรหากเพียร	พูดให้ชัด	
คุณสมบัติ	ไทยแท้	แน่นอนยิ่ง	
ไม่พูดเสียง	ร เรือ เป็น	ล. ลิง	
นำชั้นยิ่ง	สั่งไม่เพราะ	เหมาะ เหมือนใจ	
	เราควรช่วย	อนุรักษ์	พิทักษ์ภาษา
	เขียนอ่าน	พูดจา	อัชฌาสัย
	แสดงความ	เป็นไทยแท้	แพร่เกียรติไทย
	ดำรงไว้	เอกลักษณ์	ของไทย เอย

(สุจริต เพียรชอบ 2531: 3-4)

ขั้นดำเนินการสอน

1. ให้นักเรียนเรียนเรื่อง การสะกดคำประเภทคำห้องเสียง ได้แก่ คำที่ออกเสียงว่า

"หาค" และ "เกด"

1.1 ครูเปิดแถบบันทึกเสียงคำร้องลำดัดที่กล่าวถึงคำพ้องเสียงว่า "พาด" และ "เกด" ให้นักเรียนฟัง พร้อมกับหยิบบัตรคำศัพท์ที่กล่าวถึงในบทลำดัดให้นักเรียนดู โดยให้ฟังทีละตอน ดังนี้ (เป็นการฝึกทักษะการฟังด้วย)

ตอนที่ 1 บัตรคำศัพท์

ประพาด

ประพาส

ประภาษ

ประภาส

บทลำดัดว่าด้วยการสะกดคำพ้องเสียง

(คำสร้อย) นวลตะล่นวลนวลนวล

คนไทยทั้งมวลสมควรสนใจ

ฟังคำที่พรา้สอนสั่ง (ซ้ำ)

อย่าทำบ้าคลั่งพูดฝรั่งปนไทย (เบ๊กห่อ ... ลูกคู่รับ 2 ครั้ง)

เกิดมาเป็นคนไทยต้องภูมิใจในเชื้อชาติ

เรา เป็นประเทศเอกราชไม่เป็นทาสของชาติใด

เราใช้ภาษาไทยสื่อความหมายในสังคม

นำไปใช้ให้เหมาะสม และจงชื่นชมภาษาไทย

บทลำดัดนี้ว่าด้วยคำพ้องเสียงที่มีสำเนียงเหมือนกัน

แต่ว่าความหมายนั้นมีแตกต่างกันออกไป

คำออกเสียง "ประพาด" นี้ มีอยู่ถึงสี่คำ

แต่ความหมายไม่ซ้ำ นักเรียนโปรดจำเอาไว้

คำว่า "ประพาด" นี้หรือคือลมหัดสะบัดมา

ส่วน "ประพาส" นี้คือเดินป่าของบรรดาเจ้านาย

และ "ประภาษ" คำนี้ คือมีคำรัสตรีสล่า

เป็นราชาศัพท์สำหรับพระเจ้าแผ่นดินของไทย

คำ "ประภาส" สุกท้าย ซึ่งหมายถึงแสงสว่าง

ดูแจ่มแจ้งกระจ่าง เปรียบดั่งไข

"ประพาด" ทั้งสี่คำ (เอ่อ ... เออ)

นำไปใช้ให้ถูกหลัก วอนนักเรียนที่รัก เขียนให้ถูกหลักภาษาไทย

(เบ๊กห่อ)

เมื่อนักเรียนฟังเพลงจบแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันสรุปคำที่ออกเสียงว่า "ประหาด" มีกี่คำ และแต่ละคำมีความหมายว่าอย่างไร

1.2 ครูเปิดเพลงคอนที่ 2 ซึ่งว่าด้วยคำพ้องเสียงที่ออกเสียงว่า "เกด" ให้นักเรียนฟัง และหยิบบัตรคำศัพท์ ให้นักเรียนดูพร้อมกับบทเพลงด้วย

คอนที่ 2 บัตรคำศัพท์

(บทลำตัดต่อจากคอนที่ 1)

คำพ้องเสียง ที่เปล่งสำเนียงว่า "เกด" มีความหมายหลายประเภท โปรด "สังเกด" เอาไว้ คำว่า "เกตุ" นี้ใช่รึ ซึ่งหมายถึงดวงดาว ดาวพระเคราะห์ดวงที่เก้า เจ้าจงจำใส่ใจ "เกศ" คำนี้โดยทั่วไป มีความหมายว่าผม แต่บทกลอนมักนิยม ใช้ "กัมเกศ" ได้ "เกศธาตุ" เป็นศัพท์ที่ใช้ในทางศาสนา หมายถึงพระเกศา ของพระพุทธเจ้ายังงั้น ดัน "เกด" เป็นพรรณไม้ขึ้นในป่าหรือว่าชายหาด ไม่ใช่ต้นไม้ประหลาด แต่มีขนาดสูงใหญ่ อัน "ลูกเกด" ที่ฉันซื้อ นั่นก็คือ องุ่นแห้ง กินกับน้ำหวานและน้ำแข็ง หายคอแห้งชื่นใจ ฉันไปทัศนศึกษา ไปมา เมื่อเดือนเศษ ไปจังหวัด "ศรีสะเกษ" ด้วยบัตรพิเศษเขาจัดให้

คำว่า "เกิด" ทั้งหมด เขียนสะกดได้ห้าคำ นักเรียนต้องท่องจำ เพื่อการนำไปใช้
 เมื่อพูดถึงคำไทย มีมากมายหลายชนิด ใช้กันถูกถูกผิดผิด ก็ไม่เคยจะคิดจะแก้ไข
 ชอบคิดศัพท์สแลงมาใช้ ทำให้คำไทยวิบัติ ข้อนี้เห็นได้ชัด เช่น "คู่กัด" ยิ่งกับสัตว์ทั่วไป
 จะใช้คำได้ถูกความหมาย (เอ๋...เอ๋) ต้องหมั่นเขียนให้เคยมือ
 จะได้ไม่เสียชื่อว่าเราเป็นคนไทย (เบ๊กห่อ)

เมื่อหังจบแล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุป คำศัพท์และความหมายของคำว่า "เกิด"

1.3 ครูเขียนบทร้อง ลำคำคล้องบนแผนภูมิหรือแผ่นใส ครูเปิด เทป เพลงให้นักเรียนฟังและ
 ฟังและฝึกร้องตาม

2. ให้นักเรียนเรียนเรื่อง การอ่านออกเสียง จากบทเพลงค่อหรือกลอนค่อ

2.1 ครูนำแผนภูมิเพลงลำคำคล้องบนกระดานคำให้นักเรียนดู และ เปิด เพลงลำคำคล้อง
 ให้นักเรียนฟัง

2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง และให้ฝึกร้องโต้ตอบกัน

(สร้อย) ลมเอ๋ยลม พาฝนมา (ซ้ำ) ผนคกสุยสุย อยากรจะคุยกับเทวดา

ชาย คำที่ออกเสียง อ่านเรียงหย่างคี่

หญิง อ่านได้สองอย่าง จงฟังน้องว่า

ชาย (สระอะ) สอรอนอเนรสระอะ อ่านอย่างไรระน้อง

หญิง อ่าน "สะ-ระ-นะ" ถูกต้อง เชื่อน้องเกิดหนา

ชาย (อรหันต์) ออระหัน คอเค่าการันต์

หญิง อ่าน "อะ-ระ-หัน" ผู้ที่เราบูชา

ชาย (อรหัน) "ออ-ระ-หัน. ไม่มีคอเค่าการันต์

หญิง อ้อ "ออ-ระ-หัน" สัตว์โบราณบินฆา

ชาย คำขึ้นต้นว่า "สับ" มีนับไม่ถ้วน

หญิง คำค่อไปนี้ล้วน อ่าน "สับ-ปะ" จำ

ชาย อ้อคา (สับเหร่อ) สับ-ปะ-เหร่อ เธอกี้ (สับคน) สับ-ปะ-คน

หญิง ฉันกาง (สับทน) สับ-ปะ-ทน บนนาวา

ชาย (สับคาร์ท) สับ-ปะ-คา นั้นมีเจ็ดวัน

หญิง คำนี้ค่ออ่านว่า "สับ-ดา"

ชาย คำบาลีสันสกฤต อย่าอ่านผิดนะจ๊ะ

หญิง อ่านไม่ออกเสียงอะ จำไว้ระพี่จำ

- ชาย "อาชญา" นี่ไซร์ อ่านอย่างไรบอกมา
หญิง อ่าน "อาศ-ยา" มีในตำรา
ชาย คำ "ปรัชญา" ก็มีปัญหานะที่
หญิง "ปรัด-ยา" ถูกต้อง นะที่จำ
ชาย กอรระนอนเนน สระอี (กรณ) คำนี้เล่าหนอ
หญิง คำนี้ละก็ อ่าน "กะ-ระ-ณี" จะ
ชาย คำเหล่านี้ะน้อง บางคนอ่านสองเสียง
หญิง นักวิชาการถกเถียงกันเรื่องภาษา
ชาย ว่าตามหลักเกณฑ์และเป็นความนิยม
หญิง ถูกทั้งสองต้องขอชม ที่กล่าวการมคามคำรา (สร้อย)

3. ให้นักเรียนศึกษาคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันจากบทลำตัด

3.1 ครูเปิดเทป เพลงบทลำตัด ซึ่งกล่าวถึง คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันให้นักเรียนฟัง พร้อมกับหยิบบัตรคำศัพท์ที่กล่าวถึงในบทลำตัดให้นักเรียนดู และนำไปเสียบไว้ที่กระเป๋าค้นเป็นคู่ ๆ ไป

บัตรคำ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ประสพ	ประสพ	ขัดขวาง	ขัดขืน
ผลิ	ผลิต	ผ่อนผัน	ผ่อนปรน
หลอก	ลวง	จุกจิบ	จุกจิก

บทลำตัดเกี่ยวกับคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

(นำสร้อย) เราเป็นคนไทย เอ้อ เอ้ย เอย ต้องเข้าใจเรื่องคำ เอ้อ เอ้อ เอย ต้องเรียนรู้
ความหมาย เอ้อ เอ็ง เอย เพราะเราต้องใช้เป็นประจำ (เบิกพ้อ ลูกคู่รับสร้อย 2 ครั้ง)

เราเกิดเป็นคนไทย ต้องใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ฉันทจึงแต่งเนื้อร้อง เป็นท่วงทำนองร้องรำ
การเขียนการอ่าน จะสื่อสารกันได้ เราต้องเข้าใจ และรู้ความหมายของคำ
"ประสพ" นี้ มีความหมายว่า ได้พบได้เห็น เช่น สบตาเนื้อเย็น โอ้ย ใจเดินไม่เป็นสำ
ส่วน "ประสพ" นั้นไซร์ หมายถึงการเกิดผล อย่าเขียนปะปนอย่าสับสนควรจำ

ต้นไม้ "ผลิ" ต้น ผลิผล ผลิดอก	คำนี้ฉันชอบอก ว่าต้องออกเสียงกล้า
"ผลิด" คือประดิษฐ์ จนสัมฤทธิ์ผลได้	ตามหลักภาษาไทย ต้องใช้เสียงนำ
การ "หลอก" คือทำให้ ผู้อื่นเข้าใจผิดเรื่องราว	จะด้วยการบอกกล่าว หรือว่าการกระทำ
การ "ลวง" ให้ผู้อื่นคิด หลงผิดความจริงนั้น	ต้องมีวิธีการ ใช้เชิงชั้นชักนำ
"ผ่อนผัน" คือลดหย่อน ผ่อนให้ตามความประสงค์	ต้องยื่น ความจำนง ตามข้อตกลงเป็นถ้อยคำ
"ผ่อนปรน" นี้จัก ผ่อนหนักให้เป็นเบา	พยายามผ่อนปรนหนี้เขา เราก็เบาปล่อยลา
จังหวัดเร็ว	
"ขัดขวาง" นั้น ห้ามกันกันไว้	ไม่เปิดทางให้ ผ่านไปกระทำ
ส่วน "ขัดขืน" สิ้นคำสั่งห้าม	ไม่ประพฤติตาม คำสั่งผู้นำ
"จุกจิก" มีความหมาย ใช้กับการกิน	ไม่รู้จักจบจักสิ้น ชอบกินประจำ
อย่ามา "จุกจิก" จู้จี้กวนใจ	ถอยไปให้ไกล พ้อคนใจดำ
ลง...คำมีความหมายคล้ายคลึง (เอ่อ...) เราจึงสับสนได้	
	ต้องจำให้ขึ้นใจ เรื่องความหมายของคำ (เบ็กพ้อ)

3.2 เมื่อนักเรียนฟังบทเล่าตัดจบแล้ว ให้นักเรียนบอกความหมายในบัตรคำซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ และให้นักเรียนช่วยกันบอกคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาคนละ 1 คู่ เช่น เท้าเทียม - หักเทียม, ตกแต่ง - ตกแต่ง, เหยียดหยาม - เหยียดหยำ

3.3 ครูเขียนบทเล่าตัดจบบนแผนภูมิหรือแผ่นใส ครูเปิด แถบบันทึกเสียงการร้องเล่าตัดให้นักเรียนฟังและฝึกร้องตาม

4. ให้นักเรียนเรียนเรื่อง การใช้คำในสถานการณ์ต่างกัน จากทำนองเพลงฮินเลเล ซึ่งเกี่ยวกับการใช้คำที่มีความหมายว่า "สิ้นชีวิต"

4.1 ครูนำแถบกลอนเพลง ฮินเลเล แจกให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น โดยแจกแถบกลอนวรรคแรกให้กับนักเรียนหญิง และกลอนวรรคหลังให้กับนักเรียนชาย ครูเรียกชื่อนักเรียนหญิงคนใด คนนั้นต้องออกมาหน้าชั้นนำแถบกลอนให้เพื่อนทั้งชั้นดู นักเรียนชายต้องสังเกตว่า แถบกลอนของคนมีสัมผัสคล้องจองกับแถบกลอนนั้นหรือไม่ ถ้าใช่ก็ให้ออกมาต่อแถบกลอน และร้องเพลงฮินเลเล พร้อมกัน ดำเนินการเช่นนี้ต่อไปจนจบ โดยเริ่มจาก ครูชูแถบกลอน 2 วรรคแรกเป็นการฝึกให้นักเรียนร้องเพลงฮินเลเลได้ถูกต้อง

แบบกลอนอินเลเล

กล้วยเอ๋ยกล้วยไม้	ไม่หายใจก็ตายสิเว
ดอกเอ๋ยดอกส้ม	ถ้าข้าง "ล้ม" ก็ตายสิเว
ดอกเอ๋ยดอกอัญชัน	คนสามัญชี "ตาย" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกกะหล่ำ	"ถึงแก่กรรม" คำสุภาพสิเว
ดอกเอ๋ยดอกกระถิน	เมื่อท่าน "สิ้น" เสียใจสิเว
ดอกเอ๋ยดอกลำไย	ภิกษุสงฆ์ "มรณภาพ" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกนกยูง	ข้าราชการชั้นสูง "ถึงแก่อนิจกรรม" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกจำปี	รัฐมนตรี "ถึงอสัญกรรม" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกมะไฟ	"สิ้นชีพิตักษัย" หม่อมเจ้าไช่ สิเว
ดอกเอ๋ยดอกพุทธรัง	พระราชวงศ์ไช่ "สิ้นพระชนม์" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกช่อกลั่น	พระเจ้าแผ่นดินไช่ "สวรรคต" สิเว
ดอกเอ๋ยดอกพกากรอง	มีคำคะนอง อีกหลายคำ สิเว
ดอกเอ๋ยดอกพลับพลึง	คำว่า "เท่งเท่ง" ก็ตาย สิเว
ส้มเอ๋ยส้ม เข่ง	คำว่า "ม่องเท่ง" ก็ตายสิเว
ดอกเอ๋ยดอกสาเก	"เตี๊ยะมะอเร็" ก็ตายสิเว
ช่อเอ๋ยช่อลำไย	จะใช้คำไหน ไม่หายใจ สิเว

4.2 ให้นักเรียนสรุปว่า คำที่มีความหมายว่า "สิ้นชีวิต" ได้แก่ คำอะไรบ้าง และใช้กับบุคคลใด

4.3 ให้นักเรียนช่วยกันบอกคำที่มีความหมายว่า "กิน" มีคำอะไรบ้าง และใช้กับบุคคลใด ในโอกาสไหน

ขั้นสรุป

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม และมอบหมายให้ทำแบบฝึกหัดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 จงบอกความหมายของคำพ้องเสียงต่อไปนี้

ประพาด หมายถึง

ประพาส หมายถึง

ประภาส หมายถึง

ประภาส หมายถึง

จงเขียนคำศัพท์ให้ตรงกับความหมายที่กำหนดให้

..... หมายถึง ดาวพระเคราะห์ดวงที่เก้า

..... หมายถึง พระเกศาของพระพุทธเจ้า

..... หมายถึง อ่งน้แห่งชนิดหนึ่ง

..... หมายถึง กำหนดให้ หมายถึงไว้

..... หมายถึง ต้นไม้ขนาดใหญ่ ชอบขึ้นในป่าดงดิบ และชายทะเล

..... หมายถึง ชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน

..... หมายถึง ใช้ในบทกลอนหมายถึงกัมทัว

กลุ่มที่ 2 จงเขียนคำอ่านต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

สระ อ่านว่า

อรหันต์ อ่านว่า

อรหัน อ่านว่า

สัปเทร่อ อ่านว่า

สัปตน อ่านว่า

สัปทน อ่านว่า

สัปดาห์	อ่านว่า	
สัปดาห์	อ่านว่า	
อาชญา	อ่านว่า	
ปรัชญา	อ่านว่า	
กรณี	อ่านว่า	

กลุ่มที่ 3 จงเติมคำศัพท์ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความหมายในบทคัดค้านี้ให้

ถูกต้อง

(นำสร้อย) เราเป็นคนไทย เอ้อ เอ้อ เอย ต้องเข้าใจเรื่องคำ เอ้อ เอ้อ เอย ต้องเรียนรู้
ความหมาย เอ้อ เอ็ง เอย เพราะเราต้องใช้เป็นประจำ (เบิกพ่อ ลูกคู่รับสร้อย
2 ครั้ง)

เราเกิดเป็นคนไทย ต้องใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง	ฉันจึงแต่งเนื้อร้อง เป็นท่วงทำนองร้องรำ
การเขียนการอ่าน จะสื่อสารกันได้	เราต้องเข้าใจ และรู้ความหมายของคำ
"....." นี้ มีความหมายว่า ได้พบได้เห็น	เช่นสบตาเนื้อเย็น โอ๊ยใจเดินไม่เป็นลำ
ส่วน "....." นั้นไซ้ร หมายถึงการเกิดผล	อย่าเขียนปะปน อย่าสับสนควรจำ
ต้นไม้ "....." ต้น ผลิผล ผลิดอก	คำนี้ฉันขบอก ว่าต้องออกเสียงกล่า
"....." คือประติษฐ์จนสัมฤทธิ์ผลได้	คามหลักภาษาไทย ต้องใช้เสียงนำ
การ "....." คือทำให้ ผู้อื่นเข้าใจผิดเรื่องราว	จะด้วยการบอกกล่าว หรือว่าการกระทำ
การ "....." ให้ผู้อื่นคิด หลงผิดความจริงนั้น	ต้องมีวิธีการ ใช้เชิงชั้นชักนำ
"....." คือลดหย่อนผ่อนให้ตามความประสงค์	ต้องยื่นความจำนง คามข้อตกลงเป็นถ้อยคำ
"....." นี้จักผ่อนหนักให้เป็นเบา	พยายามผ่อนปรนหน้เขา เราก็เบาอย่า
จังหวะเร็ว	อย่า
"....." นั้นห้ามกันกันไว้	ไม่เปิดทางให้ ผ่านไปกระทำ
ส่วน "....." ผินคำสั่งห้าม	ไม่ประพฤติดาม คำสั่งผู้นำ
"....." มีความหมาย ใช้กับการกิน	ไม่รู้จักจบบจักสิ้น ชอบกินประจำ
อย่ามา "....." จู้จู้กวนใจ	ถอยไปให้ไกล พ่อคนใจดำ
ลา... คำที่มีความหมายคล้ายคลึง (เอ้อ...) เราจึงสับสนได้	

ต้องจำให้ขึ้นใจ เรื่องความหมายของคำ (เบิกพ่อ)

กลุ่มที่ 4 จงเติมคำศัพท์ที่หมายถึง "สั้นชีวิต" ซึ่งใช้กับบุคคลต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

- ใช้กับ ช่าง
- ใช้อย่าง สามัญ
- ใช้เป็น ส่วนวนสุภาพ
- ใช้เมื่อกล่าวถึง ผู้ใหญ่ในตระกูลที่เคารพรักกันมาก
- ใช้เมื่อกล่าวถึง พระภิกษุ
- ใช้เมื่อกล่าวถึง ข้าราชการชั้นสูง
- ใช้เมื่อกล่าวถึง รัฐมนตรีหรือ เสนาบดีในสมัยก่อน
- ใช้เมื่อกล่าวถึง หม่อมเจ้า
- ใช้เมื่อกล่าวถึง พระราชวงศ์สูงกว่าหม่อมเจ้า
- ใช้เมื่อกล่าวถึง พระเจ้าแผ่นดิน

คำคะนอง เช่น

หมายเหตุ แบบฝึกหัดทั้ง 4 ชุด ครูต้องโรเนียวให้เท่ากับจำนวนนักเรียนทั้งชั้น

2. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมา เสนอผลงาน และ ให้เพื่อนในชั้นอภิปรายว่าผลงานที่เสนอมานั้นถูกต้องหรือไม่

(สมาชิกในกลุ่มช่วยกันแจกแบบฝึกหัดกลุ่มของตนให้แก่เพื่อนนักเรียนในชั้น)

การประเมินผล

1. โดยการสังเกตความตั้งใจฟังเพลงของนักเรียนว่า มีความสนใจมากน้อยเพียงใด
2. จากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
3. โดยการให้คะแนนผลงานกลุ่ม จากการทำแบบฝึกหัด
4. โดยการให้คะแนนจากการทดสอบ เป็นรายบุคคล

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. ครูต้องศึกษาเนื้อหาในบทเรียนว่า ต้องเรียนรู้ความหมายของคำประเภทใดบ้าง
2. ครูต้องแต่งบทลำตัด บทกลอนค้อ และกลอนเพลงฮินเลเล ให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทเรียนที่จะเรียน

3. ครูต้องฝึกร้อง เพลง และอัดเสียงลง เทป เตรียมไว้ให้พร้อมที่จะนำมาใช้ในการสอนได้ทันที
4. ครูและนักเรียนช่วยกันเขียนแผนภูมิ และแถบประโยค ซึ่งเกี่ยวกับบทกลอนต่อและเพลงฮิน เล เล
5. ครูและนักเรียนต้องช่วยกันหาสื่อการเรียนการสอนไว้ให้ครบ เช่น ไร เนียว แบบฝึกหัด บัตรคำ เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนร้องลำตัด กลอนต่อ และเพลงฮิน เล เล ได้ถูกต้อง
2. นักเรียนบอกความหมายของคำศัพท์ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนเขียนคำศัพท์ได้ตรงตามความหมายที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการที่ 4

การนำเพลงเด่นก่มาประกอบการสอนเรื่อง "ควรแก่สรรเสริญกราว คือ ชาวนา"

ชื่อโครงการ เพลงเด่นก่ร่าเกี่ยวช่าว : ควรแก่สรรเสริญกราว คือ ชาวนา

หลักการและ เหตุผล

วรรณคดีมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ครูภาษาไทยจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวรรณคดี ในแง่ของวรรณศิลป์และสุนทรียภาพ เพื่อให้นักเรียนซาบซึ้งในรสวรรณคดี ตลอดจนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี คติธรรม ความเชื่อ ความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยนั้น ๆ เป็นต้น ในการสอนวรรณคดีจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้นมากน้อยเพียงใด มิได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา หรือเนื้อเรื่องของวรรณคดี แต่อยู่ที่ความสามารถของครูผู้สอน คือ ถ้าสอนไม่เป็น เช่น ใช้วิธีการสอนไม่น่าสนใจ จะทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่สนใจบทเรียน หรือสอนโดยขาดความรู้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจไขว่เขวในเนื้อเรื่องได้ ดังนั้น ครูภาษาไทยที่ดีควรมีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชา และความสามารถในการใช้วิธีการสอนเพื่อการถ่ายทอดวิชาการ จึงจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและน่าสนใจ ทั้งนี้เพราะในกลุ่มวิชาภาษาไทย นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนวิชาวรรณคดีมากที่สุด และการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนร้อยละ 62.97 ชอบเรียนวิชาวรรณคดี

วิชาวรรณคดีมีเนื้อหาหลายประเภท ประกอบด้วย ร้อยแก้ว ร้อยกรอง นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น บทความ บทละคร ฯลฯ การสอนวรรณคดีนอกจากจะมุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาแล้วนั้น ครูควรจัดกิจกรรมประกอบเพื่อให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง และเห็นประโยชน์ของวรรณคดี เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน การนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และนักเรียนจดจำเนื้อหาที่เรียนได้แม่นยำอีกด้วย ครูผู้สอนสามารถคัดเลือก เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาในวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ และใช้ได้ทุกชั้นตอนการสอน ได้แก่ ให้นำเข้าสู่บทเรียน ใช้ดำเนินการสอน

ใช้สรุปบทเรียน และใช้สำหรับฝึก วิธีการนำมาใช้ก็สามารถทำได้หลายวิธี เช่น ครูแต่งเพลง เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาที่ต้องการสอนโดยตรง โดยใช้ทำนอง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง หรือนำ เพลงพื้นบ้านภาคกลางของห้อง เพลงแม่ เพลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

เพลง เดินกำ เป็น เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพลงหนึ่งที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับ เนื้อหาในบทร้อยกรอง เรื่อง สรรเสริญกราวคือชานา เพราะเป็น เพลงที่ร้องได้ครบถ้วนใน ฤดูกาลเก็บเกี่ยว มิได้ร้องเฉพาะเกี่ยวข้าว เช่น เพลงเกี่ยวข้าวหรือ เพลงเดินกำรำเคียว แต่ร้อง เมื่อหยุดเกี่ยวข้าว มีการรำเคียวไปด้วย ร้องไปด้วย เป็น เพลงที่ใช้ร้อง เพื่อสร้างความ สนุกสนาน มีลูกคู่รับท้ายวรรคว่า "เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้" ลักษณะคำกลอนในแต่ละวรรคเหมือนกับ กลอนสุภาพแตกต่างกันที่ เพลง เดินกำ เป็นกลอนหัวเดียว คือ มีคำลงท้ายเสียงเดียวกันหมดทุกวรรค เช่น กลอนโล กลอนลา กลอนลี ฯลฯ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านกลอนสุภาพเป็นทำนอง เสนาะ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถร้อง เพลง เดินกำได้ และมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

กับบท เพลงที่มีจังหวะครึกครื้น เร้าใจ

3. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในบท เพลงได้เหมาะสม
4. เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนบทร้อยกรอง เป็นทำนอง เพลง เดินกำ และสามารถร้องได้
5. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ คติธรรม และสารที่ได้จากบทกลอน
6. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำ และกลุ่มคำในบทกลอนได้ถูกต้อง
7. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และนึกถึงบุญคุณของชานา

เนื้อหา

กลอนสุภาพ เรื่อง การแก่สรรเสริญกราวคือชานา เป็นบทประพันธ์ของ แสงทอง จัดเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับพืชพันธุ์ธัญญาหาร และสอดคล้องคติธรรม และข้อคิดไว้ด้วย

ควรแก่สรรเสริญกราว คือ ชาวนา

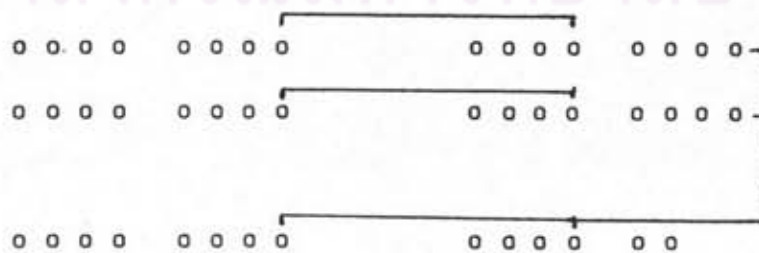
แสงทอง

กลอนสุภาพ

ในพรรษานาไร่่มากได้ฝน	เม็ดทิชผลเพาะงอกออกหน่อคั้น
สิ่งสำคัญธัญญาอาหารคน	ขึ้นโสภณพริบมากทุกภาคไทย
จาก เม็ดพันธุ์ข้าว เปลือก เลือกดี เพาะ	ถึงคราว เหมาะเจาะมาเป็นกล้าได้
ขึ้นใจชมรมณีย์สี่ เขียว ใบ	คั้นแน่นในหนึ่งแปลงแห่งพิงดา
กล้าแตกจากรากหญ้ากล้าคั้น	กล้าด้านทนต์ร้อนลมระดมกล้า
ครั้นกล้าแข็งแปลงยุดขึงอัตรา	ชาวนามาดอนท่ากล้ากำไป
แยกปลูกปลงลงในนาไพศาล	ลูก เหลนหลานมิตรช่วยอวยแรงใหญ่
เสร็จขึ้นนี้ดีครบภาพสมนัยน์	ควรยกให้ เกษคริน เป็นศิริม
เพราะคุณแถวแนวข้าวกว้างยาว เย็น	ข้างงาม เหลนพันป้ายระบายสี
ล่าจำ เร็ว เน้น เดือน เลื่อนทวี	ข้าวจะมีสีทองล้ำของพรรณ
สรุปแล้ว แก้วธัญพิชพันธุ์นี้	คุณภาพมีศรีปานอาหารสวรรค์
ในพรรษานาอุดมสมบูรณ์ธัญญ์	ควรแก่สรร เสริญกราวคือชาวนา

เพลงเดินกำ เป็น เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ใช้ร้อง เล่นได้ดกอบกันในขณะที่หยุดเกี่ยวข้าว มีการรำ เคียวไปคั้ว มือขวาถือเคียว มือซ้ายกำรวงข้าว เป็น เพลงที่ใช้ร้อง เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพื่อผ่อนคลายความ เหน็ดเหนื่อย ลักษณะคำกลอนในแต่ละวรรคเหมือนกับกลอนสุภาพ แตกต่างกันที่ เพลง เดินกำ เป็นกลอนห้า เต็ม คือ มีคำลงท้ายเสียงเดียวกันหมดทุกวรรค เช่น กลอนไล กลอนลา ฯลฯ

แผนผังลักษณะคำประพันธ์

ลูกคู่รับท้ายวรรคทุกวรรคว่า "เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้"

เพลง เดินกำ เป็น เพลงที่ใช้ร้องในฤดูกาลเกี่ยวข้าว จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาในบทร้อยกรอง วิธีการนำมาใช้ คือ นำเพลง เดินกำ ส่วนของหวัง เต๊ะ มา นำเข้าสู่บทเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันเปลี่ยนคำกลอนในบทร้อยกรองให้เป็นทำนอง เพลง เดินกำ โดยคงเนื้อหาเดิมไว้ และครูแต่ง เพลง เดินกำ ให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวนา เพื่อให้ นักเรียนรำลึกถึงคุณค่าของชาวนาที่มีต่อมวลประชาชาวไทย เป็นการสรุปบทเรียน

กิจกรรมการสอน

ขั้นนำ เข้าสู่บทเรียน

1. ครูแจกบท เพลง เดินกำ ส่วนของหวัง เต๊ะให้นักเรียนทุกคน ครูเปิด แถบบันทึกเสียง เพลง เดินกำของหวัง เต๊ะให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนฝักร้องตามด้วย

เพลง เดินกำ

(สร้อย) เอย เยิง เออ ตะวันก็ค้วนจวนเย็น ไร่เพื่อน เล่นของฉันก็มา งานนี้งานแรก
มาเกี่ยวแขกภาษา พ่อหนุ่มหน้าขาวแม่สาว ๆ ก็มา แม่สาว ๆ อายุราวสิบห้า
แม่่นวลก็มาหรือแม่คุณเอย

(ลูกคู่รับ) เยิง เอ้ย คุณ เอย พ่อหนุ่มหน้าขาว แม่สาว ๆ ก็มา (ซ้ำ) แม่สาว ๆ อายุราว
สิบห้า แม่่นวลก็มาหรือแม่คุณเอย

เออ เอ่อ .ทำไรไถนา	เหมือนยังว่ามันไม่แน่นอน	(เซ เอ้า เซ เซ)
ชาวนาสมัยนี้	ช่างโชคดีกว่าสมัยก่อน	(")
ทำที่ไรก็ต้องใช้เครื่อง	ก็ต้องสิ้นเปลืองกันไม่หยุดไม่หย่อน	(")
ทำที่ไรก็ต้องใช้น้ำมัน	วันวันก็ต้องหลายแกลลอน	(")
ไอบู่ยก็ราคาแพง	ยาฆ่าแมลง และก็ฆ่าหนอน	(")
ฆ่าแมลงและก็ฆ่าหญ้า	ก็ต้องซื้อเอามาเตรียมไว้ก่อน	(")
ที่ข้างคันนาหญ้าก็รก	ไม่ไหวจะถกไม่ไหวจะถอน	(")
ทำอย่างนี้ทุกปีก็วุ่น	ต้องลงทุนและลงรอน	(")
ต้องลงทุนนะพวกเรา	ต้องเสียค่าเช่าค่าอวน	(")
อึดอัดล่งกัลดกัลุ่ม	เรื่อง เงินกลุ่มและเงินก้อน	(")
มันลำบากยากชะมัด	ไม่ไหวจะฝัดไม่ไหวจะผ่อน	(")

เรื่องกูเรื่องยิมอย่าลืมชิต่าน	มัน เป็นแพชั่นของ เกษตรกร (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
ฉัน เป็นชาวนาจังหวัดปทุม	มัน ลุ่มลุ่มมันคอนคอน (")
ถ้าทำขี้เข้า เป็นนา เข้า	เจ้าของ เขาก็มองค้อน (")
เขา เบื่อหน่าย เขาชายนา	ก็ได้แต่คำรื้อถอน (")
ฉันต้องย้ายที่อยู่	แหมจู้ฮูมัน เตือรื้อน (")
เหล้าก็ เยอะไอ้หนึ่ก็แยะ ไอ้หนึ่ก็แยะ ไอ้จูกก็ เยอะ	ลองคิดดู เถอะมันสะทกสะทอน (")
มันต้องลำบากยากแค้น	อยากถามผู้แทนราษฎร (")
เรื่องที่ลี้ภัยกันไว้สุด เหวี่ยง	ด้วยหา เสียง เมื่อคราวก่อน (")
จะช่วยคนยากจะช่วยคนจน	ที่ทุกข์ทนอนาทร (")
ไม่มา เขียมมา เขือน เหมือนแต่ก่อน (ขี้)	ชาวนา เขาอ่อนใจ เอย

(ลูกคู่รับ) เอ้อ เอ้ย ใจเอย ไม่มา เขียม เขือน เหมือนดังแต่ก่อน ไม่มา เขียม เขือน
เหมือนดังแต่ก่อน ชาวนา เขาอ่อนใจเอย เอ้อเอ้ยใจเอย เหมือนแต่ก่อน
แต่ก่อนชาวนา เขาอ่อนใจเอย

(ส่วนวนของหวัง เต๊ะ จากเทพศิลปินแห่งชาติ ลำตัดหวัง เต๊ะ ชุดมัญหาสารพัด
อัดเสียงเมื่อ 15 สิงหาคม 2532)

2. เมื่อนักเรียนฟังเพลงจบแล้ว ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อเท็จจริง
ในเนื้อหาของบทเพลง ว่ามีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด
ขึ้นดำเนินการสอน

1. ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรอง เป็นทำนอง เสนาะพร้อมกัน
2. ข้อความในบทนำได้กล่าวถึง การพัฒนาร้อยกรอง ทั้งด้านรูปแบบและความนึกคิด
และในการอ่านบทประพันธ์ เราจะนิยมชมชอบตามอุปนิสัยของแต่ละคน เราไม่จำเป็นต้องตรงกับ
ผู้ใด จากข้อความดังกล่าว ครูอาจชี้แนะให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรอง เป็นทำนองอื่นอีกได้ เช่น
ทำนอง เพลงเดินกำ ครูและนักเรียนช่วยกันเปลี่ยนคำในบทร้อยกรองนั้นให้มีลักษณะ เป็นกลอน
หัวเดียว คือ กลอนโล โดยคงเนื้อหาของบทร้อยกรองนั้นไว้ และเขียนไว้บนกระดานดำ

ควรสรรเสริญกราวคือชานา ทานองเพลงเดินกำ

เอ๋ เอ็ง เอ๋ เอ๋ เอ๋ เอ๋ ชะเออ เอ็ง เอ๋ ชะเออ เอ็ง เอ๋ (เอ๋ เอ๋ เอ๋ เอ๋)

ในพรรษานาไร่มากได้ฝน	เม็ดพืชผลเพาะงอกออกต้นใหม่	(เอ๋ เอ๋ เอ๋ เอ๋)
สิ่งสำคัญธัญญาอาหารคน	ขึ้นโสภณพริบมากทุกภาคไทย	(")
จากเม็ดพันธุ์ข้าวเปลือกเลือกดีเพาะ	ถึงคราวเหมาะเจาะมาเป็นกล้าได้	(")
ต้นแน่นใบหนึ่งแปลงแห่งพิงดา	ขึ้นชมรมดิยาภิเวีเววโย	(")
กล้าแดดจากรกล้าพายุกล้าต้น	กล้าค้ำหนาทหรือลมระดมกล้า	(")
ครั้นกล้าแข็งแปลงยี่ดยี่อัครา	ชานามาลอนทักกล้ากำไป	(")
แยกปลูกปลงลงในนาไพศาล	ลูกเหลนหลานมิตรช่วยอวยแรงใหญ่	(")
เสร็จขึ้นนี้ดีครบภาพสนนัยน์เห็น	เกษตรกรดีเค้นควรยกให้	(")
เพราะดูแลแนวข้าวกว้างยาวเย็น	ช่างงามเพลินเช่นสิระบาย	(")
ล่าจำเรี่ยเนิ่นเดือนเดือน	ข้าจะมีสีทองห้องอำไพ	(")
สรุปแล้วแก้วธัญญ์ที่ซหันทูนี้	คุณภาพมีปานอาหารสวรรค์ขึ้นไกล	(")
ในพรรษานาอุดมสมบูรณ์ธัญญ์ใหม่ (ซ้ำ)	ควรสรรเสริญกราวให้คือชานาเอ๋ย	

(ลูกคู่รับ) เอ๋ เอ๋ นาเอ๋ย ในพรรษานาอุดมสมบูรณ์ธัญญ์ใหม่ ในพรรษานาอุดมสมบูรณ์
ธัญญ์ใหม่ ควรสรรเสริญกราวให้คือชานาเอ๋ย เอ๋ เอ๋ นาเอ๋ย สมบูรณ์
ธัญญ์ใหม่ ธัญญ์ใหม่ ควรสรรเสริญกราวให้คือชานาเอ๋ย

3. ให้นักเรียนร้องเพลงเดินกำที่เขียนไว้บนกระดานคำพร้อมกัน อาจดัดแปลงหรือ
ปรับมือให้จังหวะด้วยก็ได้

4. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้ แล้วนำมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน

กลุ่มที่ 1 - ผู้ประพันธ์มีทรรศนะเกี่ยวกับข้าวและชานาอย่างไร
- สรุปสาระที่ได้จากบทกลอน

กลุ่มที่ 2 - บอกความหมายของคำและกลุ่มคำต่อไปนี้

แก้วธัญญ์ กราว กล้า (มีความหมายที่อย่างไร)

ขึ้นโสภณพริบมาก แห่งพิงดา ดีครบภาพสนนัยน์

พันม้ายระบายสี ล่าจำเรี่ยเนิ่น เดือน

กลุ่มที่ 3 - ทาคำสัมผัสอักษรมาประมาณ 4 วรรค และแสดงความคิดเห็น
การใช้คำสัมผัสในกลอน เรื่องนี้ว่าไพเราะเหมาะสมเพียงใด

- ให้นักเรียนเปรียบเทียบการอ่านบทร้อยกรอง เป็นทำนองเสนาะกับการร้อง
บทร้อยกรอง เป็นทำนองเพลง เดินก่า ว่าอย่างใดจะให้ความซาบซึ้งในบทกลอนมากกว่ากัน และ
การนำทำนองเพลง เดินก่ามาประกอบการเรียนการสอนบทร้อยกรอง เรื่องนี้ มีความเหมาะสมมากน้อย
เพียงใด

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า เพราะเหตุใดชาวนาจึงควรได้รับการสรรเสริญอย่างยิ่ง
2. ให้นักเรียนร้องเพลง เดินก่าตามแผนภูมิเพลง เพื่อรำลึกถึงบุญคุณของชาวนาที่มีต่อ
ประชาชนชาวไทยทั้งหมด

แผนภูมิ เพลง เดินก่า

เอื้อ เอ็ง เอื้อ เอื้อ เอื้อ ชะเออ เอ็ง เอื้อ ชะเออ เอ็ง เอื้อ (เซ้ เอ้า เซ้ เซ้)		
กราบกำประนมกร	ไหว้วอนชาวประชา	(เซ้ เอ้า เซ้ เซ้)
ขอเชิญชาวไทยให้มีใจกาบุญ	รำลึกถึงบุญคุณของชาวนา	(" ")
ชาวนาเหนื่อยยากลำบากแสนเข็ญ	แต่เข้าจรดเย็น ไม่ได้เอนกายา	(" ")
เงินมีไม่มาก ลำบากจริงหนอ	ต้องกั๊ยม ธกส. เอามาทำนา	(" ")
จ่ายค่าแทรกเตอร์ที่มาคราดไถ	ค่าปุ๋ยที่ใส่ลงในท้องนา	(" ")
ขายข้าวได้ก็เอาไปใช้หนี้	ทำนาทั้งปีไม่มีเหลือเงินตรา	(" ")
ด้วยความช่วยเหลือจากรัฐบาล	ขายราคาประกันเกี่ยวนละสามพันกว่า	(" ")
ต้องไปซื้อยาฉีดฆ่าแมลง	ฉีดทั่วทุกแปลง ก็หลายเงินเชียวหนา	(" ")
ลงแขกเกี่ยวข้าวก็มีอยู่บ้าง	ส่วนมากต้องจ้างเอาแรงเขามา	(" ")
ถ้าเป็นนาเช่าต้องเอาเงินไปจ่าย	หมดเปลือกเท่าไรคิดดูเถิดหนา	(" ")
หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน	ที่เคยไดยินนันทละคือชาวนา	(" ")
ตัวเบียดเหงื่อ เสื้อ เปื้อนโคลน	คำเหมือนทะเลมณฑลทั่วทั้งกายา	(" ")
กลิ่นโคลนสาบควายยังไม่หายสิ้น	อย่าไปดูหมิ่นว่าเป็นศาสดา	(" ")
เป็นกระดูกสันหลังของชาติไทย	ถ้าหักลงวัน ไค้ก็ต้องวายชีวา	(" ")

ปลูกข้าว เลี้ยงคนชั่วลูกชั่วหลาน อย่าดูถูกท่านว่าเป็นบ้านนอกคอกนา (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 นับ เป็นบรรพชนทุกคนควรบูชา ซึ่งควรค่าแก่สรร เสริฐเอ๋ย
 (ลูกคู่รับ) เอ้อ เอ๊ย สรร เสริฐเอ๋ย นับ เป็นบรรพชนทุกคนควรบูชา นับ เป็นบรรพชนทุกคน
 ควรบูชา ซึ่งควรค่าแก่สรร เสริฐเอ๋ย เอ็ง เอ๊ย สรร เสริฐเอ๋ย ทุกคนควรบูชา
 ควรบูชา ซึ่งควรค่าแก่สรร เสริฐเอ๋ย

การประเมินผล

1. โดยการสังเกตความสนใจ และความตั้งใจในการฟังเพลง
2. โดยการสังเกตจากการร่วมกิจกรรมการร้องเพลง และแสดงความคิดเห็น
3. วัดผลจากผลงานการอภิปรายกลุ่ม

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. ครูศึกษาบทเพลง เด่นก่าของพ่อเพลงแม่เพลง แล้วคัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ เนื้อหา มาใช้ในการนำ เข้าสู่บทเรียน
2. ครูและนักเรียนช่วยกัน เปลี่ยนคำกลอน ในบทร้อยกรองสรร เสริฐกราวคือชวานา เป็นทำนองเพลง เด่นก่า ลงท้ายวรรคด้วยกลอนโล
3. ครูแต่งเพลง เด่นก่าว่าด้วย เรื่องของชวานา และให้นักเรียนได้ร้องเพลง เพื่อ ได้รับความสนุกสนานของชวานา
4. เตรียมจัดหาสื่อการสอน เช่น แถบบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียง เอกสาร เกี่ยวกับบทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง แผนภูมิเพลง เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนสามารถอ่านทำนอง เสนาะและร้อง เพลงเด่นก่าได้ดีพอสมควร
2. นักเรียนสามารถสรุปสารจากบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
3. นักเรียนสามารถอธิบายความ เหมาะของคำ และกลุ่มคำได้ถูกต้อง
4. นักเรียนสามารถอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเนื้อหา ในบทร้อยกรองและ ในบท เพลงที่ฟังได้

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เป็นวัฒนธรรมสาขาหนึ่ง คือ ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีและ เพลง เช่นเดียวกับประเพณี ดังนั้นการศึกษาประเพณีไทยโบราณจากบทเพลงพื้นบ้านภาคกลาง นับเป็น การผสมผสานให้มีความสอดคล้องกันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความเป็นมาของประเพณีไทยโบราณได้ถูกต้อง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเสนอความรู้เรื่องประเพณีไทยโบราณ และประเพณีไทย ปัจจุบันได้ถูกต้อง
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถ เปรียบ เทียบข้อแตกต่างระหว่างประเพณีไทยโบราณกับ ประเพณีไทยปัจจุบันได้ถูกต้อง
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถร้อง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่เสนอ เรื่องราวของประเพณีไทยได้

เนื้อหา

ประเพณี หมายถึง ขนบธรรมเนียมหรือแบบแผนที่ประเพณีสืบต่อกันมา ซึ่งมีอยู่ 3 ชนิดคือ

1. จารีตประเพณี (จารีต หรือ ฮีต) คือ ประเพณีที่เกี่ยวกับศีลธรรม ถ้าใครฝ่าฝืนหรือ ไม่กระทำความดีถือว่าผิด เช่น การคบชู้สาว
2. ขนบประเพณี (ระเบียบประเพณี) คือ ประเพณีที่เป็นแบบแผนของสังคม ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การเกิด การแต่งงาน การทำศพ
3. ธรรมเนียมประเพณี คือ ประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสಾಮัญ ถ้าใครทำผิดก็ไม่ถือว่าสำคัญ นอกจากจะเป็นการเสียมารยาทหรือไม่สุภาพ เช่น ล้วงลำหีบสิ่งของผ่านหน้าผู้อื่น โดยไม่ขอโทษ

ประเพณีไทยภาคกลาง

1. ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ชีวิตของครอบครัวจะสมบูรณ์เมื่อมีลูกชายลูกสาวไว้ สืบสกุล เมื่อมารดาตั้งท้องก็ทะนุถนอม การคลอดในสมัยก่อนใช้ หมอตำแย เป็นผู้ทำคลอด เมื่อคลอดแล้วก็จัดเวลาตกฟากไว้ ให้หมอผูกดวง ทำนายชะตาชีวิต และตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ทารก

ส่วนมารดาต้องอยู่โพนกระดานประมาณ 1 เดือน ทารกนอนในกระดัง 3 วัน ก็ทำพิธีขึ้นอุ้ คือ นอนเปล อายุครบ 1 เดือนโกนผมไฟ บางคนเกรงว่าทารกจะมีอันตรายหรือเจ็บไข้ก้จะให้ทารก ไว้จุก เปีย หรือ แกละ เมื่อเด็กอายุครบ 7 ขวบหรือ 13 ขวบก็ทำพิธีโกนจุก

2. ประเพณีการบวช การบวชถือเป็นประเพณีของชายไทยเมื่ออายุได้ 20 ปีบริบูรณ์ เพราะการบวชถือเป็นประเพณีแห่งการดำเนินชีวิตเข้าสู่ผู้ใหญ่ เพื่อศึกษาอบรมตัวตามหลัก พุทธศาสนา และถือเป็นลำดับว่าเป็นการบำเพ็ญบุญอย่างยิ่งใหญ่ที่ใช้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ การบวช มักบวชก่อนเข้าพรรษา ผู้บวชต้องโกนศีรษะและคิ้ว จะได้ชื่อสมมติเรียกกันว่า นาค มีการทำขวัญนาค มักทำตอนเย็นหรือกลางคืน ตอนเช้าต้องแห่ นาคเข้าโบสถ์เพื่อบวชเป็นพระ เมื่อเป็นพระ แล้ว มีการฉลองพระใหม่ในตอนเพล บวชแล้วต้องอยู่ให้ครบไตรมาส คือ 3 เดือนที่เข้าพรรษา เมื่อออกพรรษาแล้วต้องอยู่จนได้รับภริยา การบวชมีหลายกรณี เช่น บวชแก้บน บวชหน้าไฟ เป็นต้น

3. ประเพณีแต่งงาน เมื่อหนุ่มสาวถึงวัยสมควรจะมีเหย้ามีเรือน บิดามารดาก็หา คู่ครองแล้วคบแค้นให้เป็นหลักฐาน พิธีแต่งงานจะเริ่มขึ้นเมื่อได้จัดเช่าแก่ฝ่ายชายไปสู่ขอหญิงต่อ ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงจะกำหนดทองหมั้นและสินสอดมากน้อยตามแค้นจะตกลงกัน บางรายจะ หมั้นไว้ก่อน บางรายทำพิธีหมั้นกับแต่งงานพร้อมคราวเดียวกัน วันแต่งงานต้องเลือกหาวันดี ยกเว้น วันพฤหัสบดี ส่วนเดือนนิยมเดือนคู่ แต่ไม่นิยมแค้นเดือน 8 มักเลื่อนไปแค้นเดือน 9 แทน นิมนต์พระ ฉันเข้า ตอนเย็นเจริญพระพุทธมนต์ ชัดน้ำแล้วผู้ใหญ่ก็หลั่งน้ำพระพุทธมนต์ให้ศีลให้พรต่อไป จากนั้น ผู้ใหญ่ก็จัดพิธีส่งตัวเจ้าสาวเข้าหอ

4. ประเพณีทำศพ เมื่อคนตายแล้ว ต้องปลงอัฐิไว้อย่างน้อย 2 ชั่วโมง แล้วจึง กำหนดเวลาอาบน้ำศพ เพื่อขอขมาต่อโศกกรรมแก่ผู้ตาย แล้วนำศพบรรจุลงหีบ นำหีบศพขึ้นตั้งที่อัน สมควร นิมนต์พระมาสวดอภิธรรมเช้า 3 คืน หรือ 7 คืน ถ้ายังไม่เผาก็นำไปวัดเข้าสู่ที่บรรจุศพ

การเผาศพ ถือว่าเป็นการทำบุญครั้งใหญ่ให้แก่ผู้ตาย เมื่อถึงวันเผาหรือที่เรียกว่า ฌาปนกิจศพ ก็ยกศพขึ้นสู่โรงประจำพิธีในวัด ทำบุญเลี้ยงพระ มีเทศน์หน้าศพ เวลาเผาก็มีนิมย เวลาบ่ายตั้งแต่ 14.00 - 16.00 น. มีเกณฑ์อยู่ว่าไม่ให้เผาศพในวันศุกร์

5. ประเพณีขึ้นเครื่องในเทศกาลตรุษสงกรานต์ ตรุษ คือ วันแรม 15 ค่ำ เดือน 4 แต่ก่อนคนไทยถือว่าเป็นวันสิ้นปี วันสงกรานต์คือ วันที่ 13 เมษายน มีการทำบุญตักบาตร และการเล่นต่าง ๆ รวม 3 วัน เทศกาลตรุษเริ่มตั้งแต่วันแรม 14 ค่ำ เดือน 4 เป็นวันรับตรุษ วันแรม 15 ค่ำ เป็นวันตรุษ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันส่ง เวลาเช้าจัดอาหารไปถวายพระ อาหารที่ขาดเสียไม่ได้คือ ขนมจีนน้ำพริกหรือน้ำยา ข้าวเหนียวแดง กะละแม จัดให้มีขงสกล กระดุกฤทธิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย กลางวันไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ มีของกินไปเป็นเครื่องแสดงคารวะ มีการเล่นกีฬาพื้นบ้าน พอถึงวันที่ 13 เมษายน ก็เป็นวันมหาสงกรานต์ วันที่ 14 เมษายน เป็นวันเนา และวันที่ 15 เมษายน เป็นวันเถลิงศกขึ้นจุลศักราชใหม่ การทำบุญตักบาตรและการเล่น ก็เหมือนกับวันตรุษแต่มีก่อเจดีย์ทราย สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ สาคน้ำ ปล่อยนกล่อยปลา

6. ประเพณีลอยกระทง คือ ลอยประทีปในท้องน้ำใช้กระทงที่ทำด้วยใบตองหรือหยวกกล้วย ตกแต่งให้สวยงาม ในกระทงมีรูปเทียน ข้าวดอก ดอกไม้ เป็นการลอยกระทงเพื่อบูชา พระพุทธเจ้า ขอมมาเจ้าแม่คงคา และถือว่าเป็นการเสาะเคราะห์ วันลอยกระทงตรงกับวันเพ็ญ (วันขึ้น 15 ค่ำ) เดือน 12

กิจกรรมการสอน

แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม แล้วให้ตัวแทนกลุ่มจับสลากเรื่องประเพณีไทยภาคกลาง ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีการเกิด	2. ประเพณีบวช	3. ประเพณีแต่งงาน
4. ประเพณีงานศพ	5. ประเพณีตรุษและสงกรานต์	6. ประเพณีลอยกระทง

1. ประเพณีการเกิด ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าประเพณีการเกิด ในหัวข้อที่กำหนดให้ แล้วนำเสนอโดยการอภิปรายปาฐกถาหมู่ (Symposium) หน้าชั้น เมื่ออภิปรายจบแล้ว จึงเปิดโอกาสให้เพื่อนซักถาม และนำเทพเพลงฮีแนวเรื่อง ประเพณีไทยโบราณเกี่ยวกับการเกิด มาเปิดให้เพื่อนฟังเพื่อประกอบการอภิปราย

เออ

พ่อดีใจเมื่อแม่ได้ตั้งท้อง เออ (ลูกสู้รับ เอ๋ เออ เอ็ง เอย แล้วตั้งท้อง)

ทะนุถนอมปกป้องไม่ให้มีอันตราย เออ (เอ๋ เออ เอ็ง เอย แล้วอันตราย)

ต้องกินไก่ กินเบ็ด ไม่กินเผ็ดไม่กินร้อน	เพราะกลัวเลือดก้อนของลูกละลาย
ตามหมอดำแย ท้องแก่จะคลอดลูก	รีบเอาเชือกมาผูก ให้แม่ยึดไว้
เจ็บปวดรวดร้าว ทั้งหัวเหน่ากระเบนเหน็บ	หลังไหลหรือก็เจ็บ โอ๊ยเจ็บแทบตาย
ครั้นลูกคลอดออกมา ก็จดเวลาตกฟาก	ไว้ให้หมอตายทัก ดวงชะดาให้
ตั้งชื่อลูกคน ให้เป็นมงคลตามตำรา เอย (ลูกคู่รับ) ชื่อเดียวคำเดียวหนา และเป็นคำไทย เอย	
ลูกนอนเบาะใหม่ วางในกระดิ่ง	ชายวางสมุดดินสอลง หูึงวางเข็มด้าย
สามวันลูกสี่ สี่วันลูกคน	ถ้าไม่มีพ่อจะโยน โยนทิ้งไป
วางกระดิ่งลงเบาเบา ให้เจ้ารู้สึกลัว	ทารกตกใจกลัว ก็ร้องไห้
พ่อรีบเร่งว่าลูกข้าเองเจ้าข้า เอย (ลูกคู่รับ)	ทำเช่นนี้สามครา ส่งกระดิ่งไป เอย ...
รอบขอบกระดิ่ง วงสายสิญจน์ม้องกัน	สี่ทิศปิดห้ายันต์ กันเหตุเภทภัย
น้ำมะขามกับเกลือ แม่ต้มเมื่อคลอดแล้ว	สักสองสามแก้ว หอ เป็นกระสาย
อังไฟเตาเชิงกราน สามวันให้เลือดอุ่น	ใช้ฟันสามคืน ที่กำหนดให้
หมอลือกวัด ทำพิธีขึ้นกระดาน	ไม่ให้เกิดอาการ แพ้ เรียกว่าดับพิษไฟ
ทารกนอนกระดิ่ง คงสามวันพอดี	แล้วก็ทำพิธี ขึ้นอุไป
มีญาติพี่น้อง พวกห้องมาเยือน	พอครบหนึ่งเดือน แล้วก็โกนผมไฟ
บ้างไว้แกละเปียจุก จะพันทุกข้คุกคาม	อายุเจ็ดหรือสิบสาม ทำพิธีโกนได้
ประเพณีการเกิด ฐไว้เถิดท่าน เอย (ลูกคู่รับ)	เป็นประเพณีโบราณของคนไทย เอย ...

๒. ประเพณีการบวช ให้กลุ่มนำเสนอโดยการได้วาทีในผู้คดี "พิธีบวชแบบเก่ากับแบบใหม่ พิธีไหนจะดีกว่ากัน" แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย คือ พิธีบวชแบบเก่าเป็นฝ่ายเสนอ และพิธีแบบใหม่เป็นฝ่ายค้าน และมีผู้ดำเนินการได้วาที (ฝ่ายละกี่คนนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม)

การดำเนินการได้วาทีนั้นให้แต่ละฝ่ายนำเสนอเทปเพลงว่าด้วยประเพณีการบวชมาเปิดให้เพื่อนฟังประกอบการได้วาทีด้วย

บทลำตัดว่าด้วยประเพณีการบวชแบบโบราณ (ฝ่ายเสนอ)

(สร้อยนำ) ไชโยให้ร้อง อีกทีกกีกก้องแห่งกลางขาวมา (ซ้ำ) ไชโยให้สามลา
บวชสักพรรษา ทดแทนค่าน้ำนม (เบ๊กพ่อ รับสร้อย 2 ครั้ง)

อันว่าเกิดมาเป็นชาย อายุได้ยี่สิบปี
ได้บวชเรียนทดแทนคุณ เป็นกุศลบุญยิ่งใหญ่
เงินทองที่เก็บไว้ ก็ใช้จ่ายไม่อัน
หาสมภารกำหนดงาน แล้วก็ฝึกขานนาค
วันเริ่มงานเรียกกัน ว่าวันสุกดิบนั้น
ต้องไปกราบลา เพื่อขอมมาบรรดาญาติญาติ
กลางคืนก็ทำวัตร พรรณาพระคุณแม่

คนถือคันเทียนต้องสาวสวย เด็กถือกรวยอุบิษฌาย์
ต้องโยนทานบริจาคน ก่อนน่านาคเข้าโบสถ์ไปบวช
เมื่อบวชเสร็จแล้วก็ต้อง ฉลองพระใหม่
ปฏิบัติพระธรรมวินัย (เอ๋อ ... เอย) สงบจิตใจอย่าคว่นลิกษา

ต้องบวชเรียนเสียที ตามประเพณีนิยม
พ่อแม่แสนจะดีใจจนน้ำตาไหลเพราะชื่นชม
ชื่อเครื่องธรร บริหาร คำหมอกำทำวัตรกล่อมอารมณ
เวลาบวชจะได้ไม่ลำบาก พระคู่สวดออกปากชม
ต้องโกนผมท่อมผ้าขาวหิ้น เรียกกันว่านาค่านิยม
อาหารคาวหวานมิได้ขาด อีกทั้งถาดขนม
ครั้นรุ่งเช้าน่านาคออกแห่ เสียงกลองเสียง
แตรขรม
แห่สามรอบแบบทักษิณา คือเวียนขวาตามความนิยม
ทั้งอุบิษฌาย์คู่สวด ทำพิธีบวชอย่างเหมาะสม
ทั้งพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ ต่างดีใจชื่นชม

ครองผ้าไตรสักหนึ่งพรรษา เพื่อแทนค่าน้ำนม
(เบ๊กพ่อ)

เพลง บวชนาคหมู่ ของ ไวพจน์ เพชรสุวรรณ (ฝ่ายค่าน)

สร้อย	สายบัวสายบัว	วันนี้เตรียมตัวไปคืนให้มัน
	ใครใครเขาคอยร่ำคู่ (ซ้ำ)	ไปบวชนาคหมู่เพื่อนร่ำด้วยกัน (ให้...ฮิ้ว)
	ใครไม่มีทุน	ร่วมบุญงานสำคัญ
	ไปบวชนาคหมู่สู้ชูกันบ้าง (ซ้ำ)	ถ้าอยู่ว่างว่างก็ไปช่วยกัน (สร้อย)
	เป็นนาคชากจน	อดส่าห์ทนมาหลายวัน
	พ่อนาคกำพร้าก็มาบวชด้วย (ซ้ำ)	คนจนคนรวยรีบมาช่วยให้ทัน (สร้อย)
	จงอย่าทำเมิน	หมดเงินไปหลายพัน
	ไปบวชนาคหมู่สู้ชูกันหน่อย (ซ้ำ)	คนละร้อยสองร้อยเอามาแบ่งปัน (สร้อย)
	ใครไม่มีเงิน	ก็เชิญทบทัน
	ให้นำพ่อนาคนั้นมาฝากกับเรา (ซ้ำ)	ถ้ามีลูกสาวเก็บเอาไว้แต่งงาน (สร้อย)

๓. ประเพณีแต่งงาน ให้นักเรียนนำเสนอโดยการอภิปรายปาฐกถาหมู่ (Symposium)

คือ ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย แล้วนำมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน และนำแถบบันทึกเสียงเพลงฉ่อยต่อไปนี้มาเปิดให้เพื่อนฟัง เพื่อประกอบการอภิปรายด้วย

เพลงฉ่อย เรื่องประเพณีแต่งงาน

เอ๋ย ... จะกล่าวถึงประเพณี พิธีแต่งงาน	ประเพณีโบราณ ของคนไทย
ถึงวัยหนุ่มสาว เจ้าต้องมีคู่ครอง	พ่อแม่หมายปอง แล้วจงใจ
เพื่อจะปลูกฝัง ให้เป็นฝั่งเป็นฝา	จึงจัดการหา เอ๋ยเมียให้
ไม่ชอบไม่รัก ไม่มีสิทธิ์หักทวง	พ่อแม่ท่านหวัง เห็นการฉีกกล
จึงคลุมถุงชน ออย่ามาบ่นให้รำคาญ	อยู่กันไปนานนาน ก็รักกันได้
จึงหาเจ้าแก้ว เข้าไปสู่ขอ	ถ้าตกลงละก็ เตรียมสินสอดไว้
ถึงวันฤกษ์ดี เอ๋ย เป็นศรีวัน	ก็จัดการแต่งงาน ให้อยิ่งใหญ่
นิยมแต่งเดือนคู่ ไม่นิยมเดือนคี่	วันพฤหัสบดี แต่งก็ไม่ได้
พอได้ฤกษ์ดี ทำพิธีตอนเช้า	จัดที่บ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวต้องไป
เข้าดักบาตรพระ ประน้ำพุทธมนต์	เจ้าบ่าวกลับบ้านคน แล้วก็มาใหม่
พอได้เวลา ละมหาฤกษ์	แห่ขันหมากเอิกเกริก ไล่เสียงใส
ขบวนขันหมาก มากันมากแถวยาว	แห่ไปบ้านเจ้าสาว ว่าทันใด
เจ้าบ่าวทำเขิน แต่ว่าเดินนำหน้า	หนูน้อยอุ้มสินมา เดินตามไป
คนอุ้มขันหมาก ส่วนมากใช้สี่	เป็นสาวพรหมจรรย์ ที่สดใส
ลุงแปลกแบกอ้อย พี่กลอยแบกกกล้วย	ส้มโอป้าม้วย แกช่วยถือไป
ลุงมิ่ง นำสม ถือขนมเบาเบา	ผู้หญิงสาวสาว ถือผ้าไหว้
แห่กลองยาวมาลละวา เอ๋ยมาละเหวย	มารับลูกเขย เร็วเร็วไวไว
ขันหมากมาแล้ว น้องแก้วรับที่ด้วย	วันนี้แม่คนสวย แต่งชุดอะไร
จะเดินเข้าบ้าน เขากันทางเดิน	ประตุนาคประตูเงิน ประตูทองไว้
พอมอบรางวัล ก็ให้ผ่านไม่กั้น	หมมเจ้าบ่าวหน้าบาน ว่าชื่นใจ
พอขันหมากขึ้นบ้าน ก็ทำการเช่นผี	ทุกบ้านต้องมี ผีเรือนคุ้มภัย
เปิดตรวจขันหมาก เงินทองของที่มี	เอามาครบตามที่ คกลงโทษ

เอาแป้งหอมมาพรม ผสมเงินเอาเคล็ด
 เลี้ยงข้าวปลาอาหาร พวงขันหมาก
 ถึง เวลาวันไหว้ ผู้ใหญ่ให้พร
 บ่าวสาวขึ้นดั่ง หลังน้ำสังข์อีกหน
 พิธี เสร็จสรรพ, ขันหมากจะกลับบ้าน
 หนักนิดเบาหน่อย ค่อยค่อยขอรบ
 รोजนฤกษิตี มีเวลา
 การ เรียงหมอนนี้ มีความหมายอยู่
 ปูผ้าที่นอน มุ้งหมอนผ้าห่ม
 แล้ว เรียกบ่าวสาว มาเข้าหอ
 กล่าวอวยพร ก่อนจะร่วมชีวิต
 ถ้าหัวเป็นไฟ ให้เมียเป็นน้ำ
 เกิดกระทบกระทั่ง อย่างนั่งฮึดฮัด

ตรวจลินสอดเสร็จ พร้อมญาติผู้ใหญ่
 ทั้งคาวหวานหลายหลาก เลี้ยงเหล่าไท
 ไหว้พ่อแม่ก่อน ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย
 หลังน้ำมนต์ จากญาติผู้ใหญ่
 ออกปากฝากเชยกันหรือสะใภ้
 เป็นคู่สร้างคู่สม สุขสบาย
 เจ้าแก้วก็เข้ามา เรียงหมอนให้
 จะร่วมเรียงเคียงคู่ จนแก่ตาย
 เอาเครื่องหอมพรม รักชื่นใจ
 พร้อมทั้งแม่พ่อ ญาติผู้ใหญ่
 ต่างก็ให้ข้อคิด สอนใจ
 หน้าที่ประจำ อย่างภรรยาได้
 รีบเปิดเพลง "คู่กัด" ของธงไชย เอ๋ชา

4. ประเพณีทำศพ ให้นักเรียนในกลุ่มนำเสนอโดยการได้วาทีในญาติ "พิธีทำศพแบบโบราณหรือแบบใหม่ แบบไหนคนตายชายคนเป็น" กำหนดให้พิธีทำศพแบบโบราณ เป็นฝ่ายเสนอ และให้พิธีทำศพแบบใหม่ เป็นฝ่ายค้าน พร้อมกันนำเพลงอีแซว และ เพลงมอญร้องไห้ มาประกอบการได้วาทีด้วย

เพลงอีแซวว่าด้วยเรื่อง พิธีทำศพแบบโบราณ (ฝ่ายเสนอ)

โธ้วเกิดหนากระไรพ่อมา เอย (ลูกคู่รับ)

ต้องมาค่วนลาสุดอาลัย เอย (ลูกคู่รับ)

โธ้วว่ากรรมหนอกรรมมาจำพราภ

เคยร่วมกินข้าว ทุกเช้าเย็น

เมื่อถึงกำหนด รดน้ำศพ

เพื่อขอขมา อโหสิกรรม

ญาติมิตรทั้งหมด รดน้ำกันทั่ว

มัดตราสังข์ศพไว้ แล้วใส่โลง

นิมนต์พระมาสวดตอนหัวค่ำ

สวดสามคืนเจ็ดคืนพอหายเศร้า ... เอย

ต้องมาค่วนจากลูกหลานไป

นับแต่นี้จะไม่เห็น แลใจหาย

แสดงความเคารพ เข้าไปกราบไหว้

ที่ข้าพเจ้าได้ทำ กับท่านไว้

อาบน้ำแต่งตัว ให้ศพใหม่

ตะปุดอกให้มันคง กับเปิดได้

สวดพระอภิธรรม พระมาลัย

ถ้ายังไม่เผา ก็เอาไปเก็บไว้ ... เอย

มักจะเก็บศพ ให้ครบร้อยวัน	หรือจะเก็บให้นานกว่านั้นก็ได้
ญาติพี่น้องต้องมาปรึกษากัน	ว่าจะเผาศพนั้น กันวันไหน
เมื่อตกลงวันเวลา ฌาปนกิจ	ก็ไปบอกญาติมิตร ที่อยู่ไกล
พอถึงวันงาน ต้องเตรียมการให้ดี	แห่ศพขึ้นปะรำพิธี ที่ปลุกไว้
มีเทศน์หน้าศพ เพื่อให้พบผลบุญ	สวดมาติกาบึงสุกุล ส่งบุญให้
แห่ศพไปเผา ที่เตาเชิงตะกอน	แล้ววางทับด้วยท่อน เอี้ยท่อนไม้
วางดอกไม้จันทร์ เพื่อการขอมมา	อย่าให้มีเวรฯ สืบต่อไป
คงเหลือแต่กระดูก ไว้ให้ลูกหลาน	เก็บกระดูกกลับบ้าน ใส่โกศไว้
ตำราได้กล่าว "ไม่ให้เผาวันศุกร์เอ๋ย	เพราะจะเกิดทุกข์ แก่ลูกหลานได้ เอ๋ย

ส่วนฝ่ายค่านให้น้ำเพลงมอญร้องให้ ซึ่งมีมิชยาตมแฝงเทบทั่วไป หรือที่วัด นำมาเปิดให้เพื่อนฟังประกอบการได้วาทิ

5. ประเพณีสงกรานต์ ให้นักเรียนนำเสนอโดยจัดการแสดงเพลงพวงมาลัยว่าด้วยประเพณีสงกรานต์ ผู้แสดงจำนวน 6 คน ชายแต่งกายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมลายดอกหญิงนุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก หรือเสื้อตามสมัยนิยม และห่มสไบ

บทไหว้ครู

ชาย 1	เอื้อระเหยลอยมา	วันนี้จะว่าเพลงพวงมาลัย (ลูกคู่รับ)
	ไหว้องค์อิศวร ผู้ทรงฤทธิ	และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั่วทิศแดนไตร
	ไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์	ไหว้เหนือเกล้าองค์ จอมกษัตริย์ไทย
	ไหว้คุณบิดรและคุณมารดา	ที่เลี้ยงลูกมา จนเติบโตใหญ่
	พวงเจ้าเอี้ยมาลัย	เชิญคนต่อไปไหว้ครูเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
หญิง 1	เอื้อระเหยลอยมา	ลอยมาแล้วอย่าลวยไป (ลูกคู่รับ)
	ไหว้ครูหักลักจำ น้อมน้อมงคล	จะร้องหรือจะค้น แคล้วคล่องว่องไว
	ไหว้ครูบาอาจารย์ ประทานวิชา	มีความรู้แก่กล้า หาดัวร์อดได้
	ไหว้เพื่อนนักเรียน อ่านเขียนร่วมห้อง	วันนี้ฉันจะร้อง เรื่องประเพณีไทย
	พวงเจ้าเอี้ยมะไฟ	ฉันจะบรรยาย ความเอ๋ย (ลูกคู่รับ)

สายให้ล้างอก ตะวันตกให้ล้างดิน	ธรรมบาลได้ยิน และรู้ภาษา
จึงแก้ปัญหา ท้าวภิลพรหมได้	ต้องตัดเศียรไป ตามสัญญา
จึงสั่งธิดา ให้หาพานทอง	ให้รีบมารอง ศีรษะอย่าช้า
ไฟจะไหม้โลก ถ้าตกถึงดิน	ตกน้ำน้ำแห้งสิ้น หัวสิ้นธारा
ถ้าลอยเวียนวน ทำให้ฝนแล้ง	ผืนแผ่นดินจะแห้ง แดกระแหงไรเงา
เจ็ดธิดารับคำ นำไปถ้ำคันธุลี	พอถึงวันที่ สิบสาม เมษา
นำออกแห่ รอบเขาไกรลาส	เวรเวียนเปลี่ยนผลัด ทั้งเจ็ดธิดา
จึงเป็นนางสงกรานต์ กันองค์ละปี	นางสงกรานต์ปีนี้ ชื่อ (เดิมชื่อนางสงกรานต์
	ประจำปีนั้น ๆ) ละหน่า
พวงเจ้าเอี่ยมมาลา	วันนี้ฉันว่า ยาวเอ๋ย
(สนทนา)	

หญิง : นางสงกรานต์ทั้ง 7 องค์ คือ กุญชะเทวี ไคราคะเทวี รากษสเทวี มณฑาทเทวี
 กิริณีเทวี กิมิทาเทวี และมโหทรเทวี จำไว้ระคะ อาจารย์ท่านจะออกข้อสอบ

ชาย : ผมจำได้แต่ นางสาว ทิพวรรณ จันทร์ศรีสุข เทพีสงกรานต์พระประแดง
 นางสาว สุภารัตน์ รุ่งเรืองศรี เทพีสงกรานต์วิสุทธิกษัตริย์

หญิง : หอ หอ ไม่ต้องคุยแล้ว นั่นเป็นเทพีจำแลง จัดประกวดแข่งขันกัน การสาดน้ำ
 ก็เช่นกัน มีพิธีการออกไปเรื่อย ๆ

ชาย : เพื่อไม่ให้ประเพณีไทยบานปลายไปในทางที่ไม่ดี ควรยึดประเพณีไทยที่ดีของเรา
 เอาไว้ระเพื่อน ๆ ที่รักทุกคน สวัสดิ์

6. ประเพณีลอยกระทง ให้นักเรียนในกลุ่มจัดการแสดงการเล่นเพลงเรือ โดยแบ่ง
 เป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายละ 3 คน สมาชิกที่เหลือตั้ง ฉีกรับเป็นลูกคู่ มีคนพายเรือฝ่าย
 ละ 1 คน การแต่งกายชายนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อลายดอก ผ้าขาวม้าคาดไหล่ ส่วนหญิงนุ่ง
 โจงกระเบนใส่เสื้อแขนกระบอก ห่มสไบ หรือเสื้อตามสมัยนิยม

เพลงเรือว่าด้วยประเพณีลอยกระทง

ชาย 1 เอ้อ เออ เอ็ง เอ้ย

ลูกคู่ ฮ่าฮั้ เขี่ยบ เขี่ยบ นอระนอย ชะ นอ ระนอย เอ้า นอระนอย ชะ นอ ระนอย
 เอ้า ฮ่าฮั้ เขี่ยบ เขี่ยบ

เดือนสิบเอ็ดน้ำนอง เดือนสิบสองน้ำทรง
 ที่ เป็นหมู่บ้านเหนือ พายเรือมาบ้านใต้
 ได้พบหน้าน้อง พี่หมายปองสมัคร
 ที่ มีความประสงค์ ร่วมลอยกระทงกับน้อง
 ถ้าน้องไม่ขัดข้องอะไร จงตั้งใจอธิษฐาน
 ลูกคู่รับ ลอยกระทงร่วมสาบานกันเอย
 ถ้าน้องไม่ขัดข้องอะไร จงตั้งใจอธิษฐาน
 เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ นอระนอย ชะ นอระนอย เอ้า นอระนอย ชะ นอระนอย
 เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ

หญิง 1 เอ้อ เออ เอ็ง เอ๊ย

พอได้ยินวาจา บรรดาผู้ชาย
 นี่หรือหมู่บ้านเหนือ จะให้เขื่อน้ำมนต์
 มาผูกสมัคร เป็นศิษย์รักหรือนี้
 พายเรือลำน้อย มาลอยกระทงกับน้อง
 อยากเรียนร่วมห้อง ก็ต้องตอบวาจา
 ถ้าตอบตามประสงค์ จะลอยกระทงร่วมสาบาน
 ลูกคู่รับ เป็นนักเรียนร่วมชั้นให้นานเอย

ถ้าตอบตามประสงค์ จะลอยกระทงร่วมสาบาน
 เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ นอระนอย ชะ นอระนอย เอ้า นอระนอย ชะ นอระนอย
 เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ

ชาย 2 เอ้อ เออ เอ็ง เอ๊ย

จึงวาดนาวา เข้ามาใกล้น้อง
 จะเป็นเพื่อนร่วมสาบาน ร่วมชั้นร่วมห้อง
 ถ้ามถึงประเพณี พิธีลอยกระทง
 นางนพมาศสนม ประดิษฐ์โคมรูปดอกบัว
 การลอยพระประทีป วันเพ็ญเดือนสิบสอง
 ตั้งแต่นั้นมา ให้ถือว่าเป็นพิธี
 การประดิษฐ์กระทง น้องคงจะถนัด

พายเรือลอยกระทง (ฮ่าฮั๊) ในสายธาร
 ทาสาวน้อยกลอยใจ (ฮ่าฮั๊) นัยน์ตาหวาน
 รัยที่เป็นศิษย์รัก (ฮ่าฮั๊) สอนการบ้าน
 หัวใจได้เรียนร่วมห้อง (ฮ่าฮั๊) กันนานนาน
 ลอยกระทงร่วมสาบานกันเอย
 ถ้าน้องไม่ขัดข้องอะไร จงตั้งใจอธิษฐาน
 ลอยกระทงร่วมสาบานกันเอย

เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ นอระนอย ชะ นอระนอย เอ้า นอระนอย ชะ นอระนอย

เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ

มาลอยเรือพาย (ฮ่าฮั๊) ตามสายธาร
 หลอกสาวมาก็คคน (ฮ่าฮั๊) พ่อด้วมาร
 มันสมองไม่มี (ฮ่าฮั๊) อย่งไรกัน
 หัวใจได้เรียนร่วมห้อง (ฮ่าฮั๊) กันนานนาน
 ประเพณีนี้มีมา (ฮ่าฮั๊) อย่งไรกัน
 เป็นนักเรียนร่วมชั้นให้นานเอย
 ถ้าตอบตามประสงค์ จะลอยกระทงร่วมสาบาน

ถ้าตอบตามประสงค์ จะลอยกระทงร่วมสาบาน เป็นนักเรียนร่วมชั้นให้นาน เอย

เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ นอระนอย ชะ นอระนอย เอ้า นอระนอย ชะ นอระนอย

เอ้า ฮ่าฮั๊ เอ๊ยบ เอ๊ยบ

เพื่อนนักเรียนร่วมห้อง (ฮ่าฮั๊) มอปลาย
 ต้องคอยซอซอซอ (ฮ่าฮั๊) ให้ได้
 ที่คอยแล้วน้องจง (ฮ่าฮั๊) จำไว้
 ถวายพระร่วงเจ้าอยู่หัว (ฮ่าฮั๊) สุโขทัย
 ซึ่งมีน้ำเจิ้งนอง (ฮ่าฮั๊) ล้นไหล
 เป็นเทศกาลประเพณี (ฮ่าฮั๊) ของไทย
 ไซ้ใบทองหรือกระดาษ (ฮ่าฮั๊) ไซ้อะไร

ลอยกระทงวันนี้ ที่ไม่มีกระทงมา
ขอลอยกระทงร่วมกับน้อง คงไม่ขัดข้องอะไร

หญิง 2 เอ๋อ เออ เอ็ง เอ๊ย

เรื่องจริงน้องก็รู้ ถามคุณอย่างนั้นแหละหนา
ที่ตอบถูกต้อง แต่ว่าน้องไม่ชอบ
ต้องประณีตบรรจง รูปกระทงจึงจะสวย
กานพลับหลังขาวสะอาด หรือใช้กระดาษสี
กระทงหนึ่งใบ ทำไมไม่ซื้อล่ะที่
ต้องนำอะไร ใส่ในกระทง
ถ้าที่ตอบได้จะซื้อให้สักใบ

ชาย 3 เอ๋อ เออ เอ็ง เอ๊ย

รู้แล้วแกล้งหลอก ให้พี่บอกอีกหนา
ไม่ใช้กระทงฟรี เพราะมีข้อแลกเปลี่ยน
รู้ว่าน้องหลอก ก็เต็มใจให้หลอก
ที่ทำเป็นกระทง ก็ประสงค์ใส่ของ
ดูเทียบข้าวตอก หมากพลูดอกไม้
ดูปักสีก้าน เสียบบานไม่รู้โรย
น้องถามพี่มา พี่ก็ถามกลับไป
วันเพ็ญเดือนสิบสองพายเรือล่องวาริ

หญิง 3 เอ๋อ เออ เอ็ง เอ๊ย

รู้ว่าน้องหลอก พี่ก็บอกเต็มใจ
การลอยกระทง มีจุดประสงค์หลายหลาก
ลอยกระทงในคงคาเพื่อสมาธิขอภัย
บุญคุณน้ำท่า แม่คงคาฉันไม่ลืม
เที่ยงคืนวันเพ็ญ พระจันทร์เด่นแจ่มใส
รอยพระพุทธรูป ชาวพุทธศาสน์ควรบูชา

เพราะหวังน้ำบ่อหน้า (ฮ่าฮั) คงจะได้
ลอยกระทงร่วมใบเดียวเอ๊ย (ลูกคู่รับ)

ขอลองภูมิปัญญา (ฮ่าฮั) ของพี่ชาย
เพราะเด็กประถม (ฮ่าฮั) ก็ตอบได้
ใบทองหรือกานกล้วย (ฮ่าฮั) เลือกใช้
เขาทำขายไว้มากมี (ฮ่าฮั) หาซื้อได้
จะมหาของฟรี (ฮ่าฮั) ไซ้ไหม
ใส่เพื่อประสงค์ (ฮ่าฮั) อะไร
จะลอยกับใครก็เชิญเอ๊ย (ลูกคู่รับ)

นี่แน่หรือวาทา (ฮ่าฮั) ของสตรี
ถามปัญหาเคยเรียน (ฮ่าฮั) มาแล้วนี่
เพราะเรื่องนี้ก็ออก (ฮ่าฮั) ทอด
ใส่อะไรบ้างหรือน้อง (ฮ่าฮั) พังที่
เศษสดางค์ก็ใส่ (ฮ่าฮั) เป็นคิอิ
กลีบดาวเรืองไปรษ (ฮ่าฮั) หลากสี
ว่าเขาลอกกันทำไม (ฮ่าฮั) หรือคนตี
ลอยกระทงกันทุกปีกันเอ๊ย (ลูกคู่รับ)

อย่างนี้พี่ผู้ชาย (ฮ่าฮั) ชายชาตรี
แล้วแต่จะออกปาก (ฮ่าฮั) ผากวรี
ถ่ายสิ่งปฏิกูลลงไป (ฮ่าฮั) ในวาริ
ทั้งไซ้ทั้งตี๋ม (ฮ่าฮั) เลี้ยงขีริ
ดักน้ำใส่คู่มไว้ (ฮ่าฮั) นะที่
อยู่ที่แม่น้ำนันทา (ฮ่าฮั) มหานที

นำกระทงลอย เอาไม้ค้อยค้อยเขี่ย
 หมุ่มสาวลอยกระทง ประสงค์อิฐฐาน
 มาลอยกระทง ประสงค์อะไรจ๊ะพี่

เพื่อให้ถึงอินเดีย (ฮ่าฮ่า) เขียวนะพี่
 เป็นคู่รักคู่ใครกัน (ฮ่าฮ่า) ชั่วชีวิต
 หรือสักว่าลอยเป็นพิธีเท่านั้นเออ (ลูกคู่รับ)

7. หลังจากเสนอผลงานกลุ่มด้วยวิธีการต่าง ๆ กันแล้ว ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกัน
 จัดป้ายนิเทศภายในห้องเรียน เกี่ยวกับประเพณีไทยโบราณและปัจจุบัน ตามที่กลุ่มได้รับมอบหมาย
 สัปดาห์ละ 1 ประเพณี หมุนเวียนกันไปจนกว่าจะครบ 6 กลุ่ม

การประเมินผล

1. โดยการสังเกตความสนใจและความตั้งใจในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับ
 มอบหมาย
2. โดยการให้คะแนนจากการ เสนอผลงานกลุ่ม
3. โดยการให้คะแนนการจัดป้ายนิเทศ
4. จากการประเมินผลของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม
5. จากผลการทำแบบทดสอบของนักเรียน เป็นรายบุคคล

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. ครูต้องศึกษาค้นคว้า ประวัติความเป็นมาของประเพณีต่าง ๆ ให้เข้าใจท่องแท้
 แล้วนำมาแต่งเป็นบทเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองต่าง ๆ
2. ครูต้องอัดเทปเพลงไว้ ซึ่งครูจะร้องเองหรือให้ผู้อื่นซึ่งร้องได้ดีและถูกต้อง ร้องแทน
 ก็ได้ ส่วนเพลงอื่นได้แก่ เพลงบทรชนาคหมู่ เพลงมอญร้องไห้ ครูต้องจัดเตรียมไว้ให้นักเรียน
 เช่นกัน
3. ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องมาตกลงหัวข้อที่จะต้องอภิปรายและได้วาทีกันก่อน
 เพื่อให้ครอบคลุม เนื้อหาและ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้
4. กลุ่มที่ต้องนำเสนอโดยการแสดงนั้น ครูต้องแจกบทเพลงให้นักเรียนท่อง เพื่อให้
 จำได้ประมาณ 1 สัปดาห์ และทำการฝึกซ้อมจัดหาเครื่องแต่งกาย และเครื่องดนตรีไว้ให้พร้อม
5. กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมของแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม
6. จัดทำแบบประเมินผลการ เสนอกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนประเมินผลงานตาม
 ความคิด เห็น ของตน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนบอกความเป็นมาของประเพณีไทยโบราณได้ถูกต้อง
2. นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประเพณีไทยโบราณ กับปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการที่ 6

การจัดนิทรรศการ "วันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน"

ชื่อโครงการ บัณฑิตนิทรรศการ มนต์เพลงพื้นบ้าน สืบสานเอกลักษณ์ไทย

หลักการและเหตุผล

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของไทยอย่างหนึ่ง แสดงถึงความเป็นคน เจ้าบทเจ้ากลอน ในการถ่ายทอดวิถีทาง การดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยถ้อยคำ กิ่งใจ ชาติการจดบันทึก จึง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพลงพื้นบ้านเลือนหายไปจากสังคมไทย ชนรุ่นหลัง จึงไม่รู้จัก ไม่เคยฟัง ไม่เคยดู ดังที่ คูสิค น้ำฝน (2525: 61-62) ได้แสดงความห่วงใย ต่อเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านกำลังจะสูญหายไปจากสังคมของชาวบ้าน ซึ่งในอดีตเคยมีบทบาท สำคัญต่อความเป็นอยู่อย่างไทย ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตประจำวัน เช่น เพลงกล่อมเด็ก ด้าน ประกอบอาชีพ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำ าลา ด้านประกอบพิธีกรรม เช่น เพลงพิธีฐาน เพลงแทนางแมว าลา และด้านความบันเทิงในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เพลงเรือ เพลงหวางมาลัย เพลงปรบไม้ าลา เป็นต้น สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสลายนั้น เพราะพ่อเพลงแม่ เพลง ได้ล่องลับไปโดยไม่ได้ถ่ายทอดให้ลูกหลาน เป็น เพลง ที่เหลืออยู่ก็ชราภาพแล้ว โอกาสที่ จะเล่นเพลงมีน้อย ไม่มีผู้สนใจฟังหรือดู ตลอดจนไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

ปัจจุบันเพลงพื้นบ้านยังไม่สูญสิ้นไปเสียทีเดียว บางเพลงยังได้รับความนิยม ดังที่ เอนก นาวิกมูล (2530: 873) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ชาวบ้านชาวเมืองให้ความนิยม และให้ ความสนใจ ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว และลำตัด เพลงพื้นบ้านมีคุณค่าสำคัญต่อการอนุรักษ์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยในอดีต ความ ไพเราะของน้ำเสียง และถ้อยคำที่ประสานเรียงร้อยด้วยปฏิภาณไหวพริบ เป็นท่วงทำนองเพลง พื้นบ้านนั้นทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ ให้คงอยู่คู่เอกลักษณ์ไทยต่อไป สุจริต เพียรชอบ (2532: 810-811) ได้เสนอแนวทางที่ควรกระทำเพื่อการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านว่าต้อง อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยส่งเสริมและเก็บข้อมูล จัดตั้งกลุ่มผู้สนใจ รวบรวมพ่อเพลงแม่ เพลง แล้วถ่ายทอดให้ผู้อื่นส่งเสริมการประกวดเพลงพื้นบ้านในเทศกาลต่าง ๆ ทั้งในเอกชนและสถาน

ศึกษา นำหลักสูตร เพลงพื้นบ้านสู่สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้มี การวิจัย เพลงพื้นบ้าน แล้วนำออกเผยแพร่

การจัดนิทรรศการ เป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์ส่งเสริม และเผยแพร่ เพลงพื้นบ้านให้ นักเรียน และผู้สนใจได้มีความรู้เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านในด้านความเป็นมา ลักษณะทำนองและ คำร้อง โอกาสที่เล่น วิธีการเล่น ฯลฯ และมีความสุขสนุกสนานที่ได้ชมการแสดง เพลงพื้นบ้าน อีกด้วย การจัดนิทรรศการ เป็นกิจกรรม เสริมกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพราะการจัดนิทรรศการ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาส ผักผ่อนตนเองให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความเสียสละ เพื่อส่วนรวม ผักผ่อน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การปรับตัวเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น และได้แสดงความสามารถพิเศษอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถและความ สัมผัสใจ จึงเป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและแสดงความคิดสร้างสรรค์ นับเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถพิเศษ
3. เพื่อความอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

เนื้อหา

เพลงพื้นบ้านภาคกลางเท่าที่ เอนก นาวิกมูล ค้นพบ (2532) มีถึง 47 ทำนอง ซึ่งมีมากกว่าภาคอื่น บางเพลงรู้จักกันเฉพาะท้องถิ่น เช่น เพลงร้อยพรรษา ในจังหวัดกาญจนบุรี เพลงรำภษาขาวสาร ในจังหวัดปทุมธานี เป็นต้น เพลงพื้นบ้านภาคกลางส่วนมากใช้ฉันทลักษณ์หรือ รูปแบบกลอนเหมือนกัน แต่ทำให้แตกต่างไปด้วยการยกเสียงทำนองกับวิธีร้องรับของลูกคู่ เพิ่ม ความสั้นยาวของคำ ปรับจังหวะให้ช้าเร็วต่างกันไป

เพลงพื้นบ้านภาคกลางมีโอกาในการเล่นแตกต่างกันไปอีกด้วย เอนก นาวิกมูล (2532: 392) ได้แบ่งเพลงตามโอกาสที่เล่นเป็น 4 ประเภท คือ

1. เพลงที่นิยมเล่นในหน้าน้ำ คือ ช่วง เดือน 11 และเดือน 12 ซึ่งตรงกับเทศกาลออกพรรษา ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน และลอยกระทง บริเวณภาคกลางเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมเจ็บบอง เพลงที่นิยมเล่นในหน้าน้ำมีอยู่ 5 เพลง ได้แก่

เพลงเรือ เพลงครึ่งท่อน เพลงหน้าโย
เพลงรำภาข้าวสาร เพลงร้อยพรรษา

2. เพลงที่นิยมเล่นในหน้าเกี่ยวข้าวและนวดข้าว คือ ราว เดือนธันวาคม มกราคม ข้าวเริ่มสุก ชาวนาต้องเตรียมลานไว้สำหรับนวดข้าว ระหว่างการเก็บเกี่ยว และนวดข้าวนี้มีการร้องเพลงเพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย เพลงพื้นบ้านที่ร้องในหน้าเกี่ยวข้าว และนวดข้าว มีดังนี้

เพลงที่ร้องในระหว่างเกี่ยวข้าว ได้แก่
เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเดินกำรำเคียว
เพลงเดินกำ เพลงจาก
เพลงที่ร้องในระหว่างนวดข้าว ได้แก่
เพลงส่งฟาง เพลงโถก เพลงพานฟาง
เพลงส่งคอสำนวน เพลงเคาะข้าว เพลงชกกระดาน

3. เพลงที่นิยมเล่นในหน้าสงกรานต์ คือช่วง เดือนเมษายน ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ระหว่างนี้ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว จึงมีเวลาว่างไปทำนุญตักบาตร ฉลองการเปลี่ยนศักราชใหม่ มีการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ มีการละเล่นต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่นิยมเล่นในหน้าสงกรานต์นี้ได้แก่

เพลงพิชฐาน เพลงหวงมาลัย เพลงสังกรานต์
เพลงยั่ว เพลงระบำบ้านไร่ เพลงระบำ
เพลงข้าเจ้าหงส์ เพลงเหย่ย เพลงคล้องช้าง
เพลงข้าเจ้าโถม เพลงฮินเลเล เพลงกวน
เพลงชกเย่อ เพลงเข้าผี เพลงแห่นางแมว
เพลงใจหวัง เพลงแห่นาค

4. เพลงที่ร้อง เล่นได้ทั่วไปไม่จำกัดเทศกาล เป็นเพลงที่ร้อง เล่นได้ทั่วไป ส่วนใหญ่ เป็นเพลงร้องในระดับอาชีพ มีพ่อเพลง แม่เพลง รับแสดงตามงานต่าง ๆ ตามแต่เจ้าภาพจะหา เพลงร้อง เล่นเป็นอาชีพมักมีแบบแผนในการเล่น คือ เริ่มด้วยบทไหว้ครู บทเกริ่น บทประ แล้วว่า ด้วยเพลงคืบต่าง ๆ จบลงด้วยเพลงจากหรือเพลงลา เพลงที่ร้อง เล่นได้ทั่วไปไม่จำกัดเทศกาลมี หลายเพลง ได้แก่

เพลง เทพทอง	เพลงปรบไก่	เพลงโกฟ้า
เพลงพาดควาย	เพลงสำหรับเด็ก	เพลงขอทาน
เพลงฉ่อย	เพลงทรงเครื่อง	เพลงโนเนโนนาต
ลำตัด	เพลงระบำบ้านนา	เพลงแอ่วเคล้าซอ
เพลงฮีแซว	เพลงแห่นางแมว	เพลงรำไท่น

การจัดนิทรรศการจะจัดเมื่อใดนั้นให้อยู่ในดุลพินิจของ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวดภาษาไทย และครูผู้สอนภาษาไทย

กิจกรรมการสอน

1. การจัดป้ายนิเทศแสดงประวัติชีวิตของพ่อเพลง แม่เพลงที่มีชื่อเสียงทั้งในอดีตและปัจจุบัน
2. การจัดป้ายนิเทศแสดงความรู้เกี่ยวกับ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง การจัดควรวแยกประเภท คือ เพลงที่เล่นในหน้าน้ำ เพลงที่เล่นในหน้าเกี่ยวข้าว เพลงที่เล่นในหน้าสงกรานต์ และเพลงที่เล่นได้ทั่วไปไม่จำกัดเทศกาล ในแต่ละป้ายนิเทศ ประกอบด้วย ชื่อป้ายนิเทศ ภาพวิธีการร้องและการเล่น ตัวอย่าง เพลง ของเพลงแต่ละชนิด
3. การประกวดแต่งเพลง และร้อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ในหัวข้อ "เพลงพื้นบ้านที่ฉันรัก" โดยให้นักเรียนเลือกเพลงที่ตนเองถนัด
4. การอภิปรายประกอบการสาธิต โดย วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ และพ่อเพลง แม่เพลง ในประเด็น "เพลงพื้นบ้าน : อนาคตจริงหรือ"
5. การแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลางของนักเรียน โดยเลือกทำนอง เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ยังได้รับความนิยม และความสนใจอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การแสดงลำตัด เพลงฉ่อย

เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงเดินกำ เพลงเหยี้ย และเพลงหวงมาลัย การแต่งกายนั้น แต่งให้สอดคล้องกับเพลงที่ร้อง เช่น คู่ร้องเพลงเดินกำ ฝ่ายชายนุ่งกางเกงขาก๊วย เสื้อม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าคาดเอว สวมหมวกสาน ฝ่ายหญิง นุ่งผ้าถุงหรือโจงกระเบนสีดำ เสื้อคอกลมแขนกระบอกสีดำ สวมหมวกงอบ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสามารถสาธิตการร้องเพลงพื้นบ้านท่านองต่าง ๆ ได้โดยใช้เนื้อเพลงลูกทุ่งที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน ที่มีลักษณะกลอนเพลงเป็นกลอนหัวเดียว คือ คำสุดท้ายของทุกวรรคจะมีเสียงสระเดียวกัน เรียกว่า กลอนโล กลอนลา กลอนลี ฯลฯ

6. การฉายวิดีโอการแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น การแสดงลำตัดหวังเค้ะหบแม่ประยูร การแสดงเพลงทรงเครื่อง คณะ แม่เหม อินทร์สว่าง เรื่องขุนช้างขุนแผน คอนเสิร์ตเชียงใหม่ และการแสดงเพลงฉ่อยฉับไโบราณ ชุดสีหมากแก้ว เป็นต้น

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเตรียมงานและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. จากผลงานการประกวด และการแสดง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง
3. จากการจัดนิทรรศการ และการเข้าร่วมนิทรรศการของนักเรียนร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด
4. ใช้แบบประเมินผลกิจกรรม โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบแบบประเมินผล

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. กำหนดการประชุมโดย หัวหน้าหมวดภาษาไทย ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าระดับ ครูผู้สอนภาษาไทยและตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้น เพื่อปรึกษาหารือการจัดนิทรรศการ แจ้งวัตถุประสงค์ กำหนดวัน เวลา กิจกรรมที่จัด และมอบหมายหน้าที่ให้ครูโดยหัวหน้า
2. ประชาสัมพันธ์ การจัดนิทรรศการ เพลงพื้นบ้านภาคกลาง โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น บ้ายประกาศ เชิญชวน เข้าร่วมนิทรรศการ หนังสือเรียนเชิญผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของโรงเรียน ครูประจำชั้นแจ้งให้นักเรียนในชั้นเรียนต่าง ๆ ทราบ เป็นต้น
3. จัดเตรียมงบประมาณและสถานที่ ติดต่อวิทยากร และหาแหล่งวิทยากร
4. การจัดป้ายนิเทศ ดำเนินการดังนี้

- 4.1 ประชุมักเรียนเพื่อแบ่งหน้าที่ในการค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อนำมาจัดป้ายนิเทศ
- 4.2 ให้นักเรียนจัดเตรียมอุปกรณ์ตามที่ต้องการใช้ เช่น กระดานป้ายนิเทศ กระดาษสี สีเมจิก หรือสีโปสเตอร์ ฯลฯ โดยครูให้ความช่วยเหลือในการจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ตามที่ต้องการ
- 4.3 ให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศให้เสร็จก่อนวันงานอย่างน้อย 3 วัน
5. การประกวดแต่งเพลงและร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- 5.1 เมื่อกำหนดวันจัดนิทรรศการแน่นอนแล้ว ประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักเรียนสมัครเข้าประกวดการแต่งเพลงและร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง จากเนื้อเพลงที่ตนเองแต่งขึ้น กำหนดหัวข้อ วันเวลา และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเข้าร่วมประกวด
- 5.2 จัดเตรียมสถานที่ เวที และอุปกรณ์การแสดงต่าง ๆ บนเวทีให้พร้อม
- 5.3 กำหนดตัวกรรมการ การตัดสินการประกวด และประชุมกรรมการเพื่อแจ้งเกณฑ์และชี้แจงกติกาในการตัดสิน
- 5.4 แจ้งผลการประกวดทางเสียงตามสายของโรงเรียน และติดป้ายประกาศ
- 5.5 เรียนเชิญผู้บริหารโรงเรียนมอบรางวัลให้แก่ผู้ชนะการประกวด
6. การอภิปรายประกอบการสาธิต
- 6.1 ติดต่อวิทยากร พ่อเพลง แม่เพลง เมื่อได้รับคำตกลงจัดทำหนังสือเชิญ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาให้วิทยากรทราบด้วย
- 6.2 จัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องเสียง ไมโครโฟน (ควรมีหลายตัว) ป้ายชื่อวิทยากร ของที่ระลึกหรือคำตอบแทนวิทยากร เป็นต้น
- 6.3 จัดฉาก โต๊ะเก้าอี้ และเขียนชื่อประเด็นในการอภิปรายให้ดูเด่นบนเวที "เพลงพื้นบ้าน: อนุชาจารย์จริงหรือ"
7. การแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- 7.1 ประชุมนักเรียน เพื่อกำหนดตัวแสดงที่เหมาะสม โดยดูจากความสามารถและความสมัครใจของนักเรียน
- 7.2 ครูแต่งเพลงพื้นบ้านภาคกลางทำนองเพลงที่ได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงพวงมาลัย เพลงเดินกำ เพลงเหย่ย และเพลงเรือ ใช้ผู้แสดงชาย 6 คน หญิง 6 คน และจัดหาผู้ตีกลอง รำมะนา ตีฉิ่ง ตีกรับ ไว้ให้พร้อม

7.3 แจกบทเพลงให้ผู้แสดงเพื่อนำไปท่องให้จำได้ และทำการฝึกซ้อมก่อนงาน

2 สัปดาห์

7.4 จัดเตรียมเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การแสดงให้พร้อม

8. การฉายวีดิโอการแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

8.1 ติดต่อแหล่งวิทยากรเพื่อขอชมวีดิโอเทป เช่น ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคาร
กรุงเทพ จำกัด สาขาผ่านฟ้า กรุงเทพมหานคร โทร. 282-2396 ติดต่อโดยตรงกับ คุณเอนก
นาวิกมูล

8.2 ประสานงานกับอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ห้องโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อกำหนดเวลา
ฉายวีดิโอให้แน่นอน และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลางมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อ
การเรียนรู้ต่อไป
2. นักเรียนได้พัฒนากทักษะ และความสามารถของตน และรู้วิธีการปรับตัวทำงาน
ร่วมกับหมู่คณะได้
3. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เพราะนักเรียนได้มีส่วนในการจัด
นิทรรศการครั้งนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางนิภา อุดมโชค เกิดเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ.2497 จบการศึกษา
ระดับปริญญาตรี สาขาภาษาไทย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนวัดอมรเทพ (ทับทิมจันทน์บุรี)
อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย